BIULETYN
ARCHIWUM
POLSKIEJ AKADEMII NAUK

Nr 11

WARSZAWA 1968

BIULETYN
ARCHIWUM POLSKIEJ AKADEMII NAUK

Nr 11

Na prawach rękopisu

Warszawa 1968

Maria Wrzoskowa

DZIAŁALNOŚĆ ARCHIWUM PAN W ZAKRESIE SPRAWOWANIA OPIEKI NAD NARASTAJĄCYM ZASOBEM ARCHIWALNYM POLSKIEJ AKADEMII NAUK

Archiwum Polskiej Akademii Nauk powołane uchwałą nr 167/53 Sekretariatu Naukowego PAN z dnia 1 grudnia 1953 r., działa zgodnie ze statutem zatwierdzonym w dniu 3 lipca 1962 r. przez Sekretariat Naukowy PAN, który przewiduje między innymi sprawowanie opieki nad materiałami archiwalnymi powstałymi i powstającymi w toku działalności Polskiej Akademii Nauk, jej placówek naukowych i stowarzyszeń naukowych pozostających pod opieką Akademii, jeszcze przed przejęciem tych materiałów do magazynów Archiwum.

Już w początkowym okresie działalności Archiwum objęło nadzór nad prowadzeniem składnic akt, powstawaniem i przechowywaniem materiału dokumentalnego w PAN w oparciu o uchwałę nr 9/56 Sekretariatu Naukowego Prezydium PAN z dnia 3 stycznia 1956 r. w sprawie gromadzenia i zabezpieczania materiałów archiwalnych w Polskiej Akademii Nauk.

Kierownictwo Archiwum PAN, wychodząc z założenia, że wszystkie materiały archiwalne, wytworzone w toku działalnoś-

ci komórek Sekretariatu Administracyjnego PAN, placówek i towarzystw naukowych będą systematycznie powiększały jego zasoby, podjęło działalność zmierzającą do nadania powstającym materiałom jednolitego układu kancelaryjnego. Działalność taką zapoczątkowano już na przełomie lat 1960/1961. Przy współudziale Archiwum została wtedy opracowana instrukcja wprowadzająca bezdziennikowy system kancelaryjny oparty na jednolitym wykazie akt w układzie dziesiętnym. Instrukcja, obowiązująca od 1 stycznia 1962 r., została wprowadzona do komórek Sekretariatu Administracyjnego PAN zarządzeniem nr 28/61 Sekretarza Naukowego PAN z dnia 11 listopada 1961 r.

Pierwsze miesiące 1962 r. wykazały słuszność przewidywań, dotyczących powstania przejściowych trudności w początkowym okresie funkcjonowania nowego systemu kancelaryjnego. Przystąpiono w związku z tym do likwidacji dostrzeżonych nieprawidłowości i niedociągnięć w toku zaplanowanej, systematycznej akcji. Chodziło głównie o wdrożenie pracowników kancelarii poszczególnych komórek Sekretariatu Administracyjnego w tok postępowania zgodnego z przepisami nowej instrukcji kancelaryjnej. W tym celu pracownicy Archiwum PAN przeprowadzili w styczniu 1962 r. łącznie około 30 wizytacji odnośnych placówek. Ze spostrzeżeń zgromadzonych w toku wizytacji wynikał wniosek o konieczności przeprowadzenia specjalnych konferencji szkoleniowych dla pracowników kancelarii. Pierwszą tego rodzaju konferencję, w czasie której omówiono zasady bezdziennikowego systemu kancelaryjnego i zasady klasyfikacji akt, zorganizowano 14 lutego 1962 r. Wyniki jej wykazały konieczność podejmowania dalszych poczynań szkoleniowych. Następną konferencję, zakrojoną na znacznie większą

skalę, zorganizowano w dniach 17-19 czerwca 1963 r. W jej pracach, prowadzonych według rozszerzonego i pogłębionego programu, uczestniczyło około 70 osób. Uczestnikami byli zarówno pracownicy Sekretariatu Administracyjnego PAN jak też personel kancelarii warszawskich placówek naukowych PAN.

Program szkolenia obejmował zagadnienia metodyczne, dotyczące organizacji obiegu dokumentów, rodzajów dokumentacji i jej znaczenia, oraz podstaw oceny wartości dokumentacji aktowej. Szeroko omówiony został również tryb postępowania praktycznego z tymi aktami wydziałów, biur i placówek Akademii, które nie są przydatne do pracy bieżącej.

Archiwum PAN poświęciło także wiele uwagi instruowaniu pracowników swych oddziałów terenowych w Krakowie i Poznaniu, którzy to pracownicy mieli z kolei sprawować nadzór nad procesem adaptacji nowego systemu kancelaryjnego w poza-warszawskich placówkach naukowych Akademii i w towarzystwach naukowych.

W latach 1962-1963 położono nacisk na wprowadzenie systemu bezdziennikowego w placówkach Akademii. Opracowanie wykazów uwzględniających specyfikę działalności poszczególnych instytutów, zakładów czy pracowni naukowych podjęte zostało zgodnie z pismem nr RA-I-3000-1 Sekretariatu Administracyjnego z dnia 26 czerwca 1962 r., skierowanym do dyrektorów wszystkich placówek naukowych PAN. Wykazy, opracowane w oparciu o ramowy wykaz obowiązujący w Sekretariacie Administracyjnym Akademii, kierowane były do Archiwum PAN, które poddawało je gruntownej ocenie. W toku tej akcji w 1962 r. w Archiwum zanalizowano 62 wykazy, aprobując je po dokonaniu niezbędnych korektur, poprzedzonych niekiedy kilkakrotną kon-

sultacją. Stały się one podstawą klasyfikacji akt powstających w placówkach PAN.

Część placówek naukowych nie doceniła w pełni konieczności przejścia na nowy system kancelaryjny. Do podjęcia odpowiednich poczynań skłonione zostały one dopiero pismami monitującymi, m.in. BA-I-3000-1/63 Sekretariatu Administracyjnego z 20 kwietnia 1963 r. W latach 1963-1964 wszystkie placówki naukowe opracowały wykazy akt i uzyskały ich zatwierdzenie. Obecnie w Archiwum konsultowane są wykazy akt i instrukcje kancelaryjne zakładów nowopowstających jak np. Instytut Techniki Elektronowej. Osobny problem stanowiło i nadal stanowi wprowadzenie w życie systemu bezdziennikowego i zatwierdzonych wykazów. Wizytacje wykazują, że są jeszcze placówki, które systemu bezdziennikowego nie stosują lub stosują go niekonsekwentnie.

Z poczynaniami, zmierzającymi do ujednolicenia oraz do unormowania systemu kancelaryjnego w Sekretariacie Administracyjnym Akademii, wiąże się powielenie opracowanego w Archiwum PAN "Zbioru przepisów o postępowaniu z dokumentacją aktową w Polskiej Akademii Nauk", Warszawa 1963, ss. 31+10 załączników. Zbiór zawiera wyciągi z podstawowych ogólnopaństwowych przepisów normujących zasady postępowania z dokumentacją aktową oraz normatywy obowiązujące w tym zakresie w Polskiej Akademii Nauk. Publikacja, pomyślana jako pomoc w pracy kancelarii, rozesłana została do wszystkich komórek Sekretariatu Administracyjnego PAN oraz do placówek naukowych PAN. Część egzemplarzy wręczono bezpośrednio zainteresowanym pracownikom w czasie przeprowadzonych wizytacji.

Sprawowanie opieki nad zasobem archiwalnym Akademii nie ogranicza się do nadzoru procesu jego powstawania. Archiwum PAN sprawuje również pieczę nad wytworzonymi już materiałami przechowywanymi w registraturach Sekretariatu Administracyjnego oraz w registraturach i archiwach zakładowych poszczególnych placówek naukowych i towarzystw naukowych podlegających Akademii. W ramach opieki Archiwum rejestruje gromadzące się tam materiały i zabezpiecza ich ewidencję. Dane dotyczące stanu przechowywanych materiałów archiwalnych, ich ilości, czasokresu, sposobu przechowywania oraz warunków udostępniania, są uzupełniane systematycznie na podstawie informacji gromadzonych w czasie wizytacji. Każda komórka organizacyjna i każda placówka czy towarzystwo podlegające Akademii posiada w Archiwum PAN odrębną teczkę, do której składa się stale odpowiednie materiały informacyjne. Są to protokóły z przeprowadzonych wizytacji, zalecenia powizytacyjne oraz korespondencja, dotycząca tych spraw. W teczkach zbierane są również wszelkie materiały informujące o stanie faktycznym akt poszczególnych komórek i placówek PAN, a także materiały dotyczące stosowanego w nich systemu kancelaryjnego.

Niezależnie od tzw. teczek ewidencyjnych prowadzona jest specjalna kartoteka, w której są uwidocznione krótkie informacje o strukturze organizacyjnej poszczególnych komórek i placówek naukowych Akademii, o dokonanych wizytacjach, brakowaniu, porządkowaniu i przekazywaniu akt do Archiwum PAN.

Archiwum PAN przywiązuje wielką wagę do sprawy wizytacji kancelarii i registratur komórek Sekretariatu Administracyjnego i placówek PAN.

Wizytacje pracowników Archiwum PAN w kancelariach i registraturach placówek naukowych Akademii oraz podległych jej towarzystw naukowych prowadzone są systematycznie od 1959 r. Ich ilość uzależniona jest od wyłaniających się potrzeb oraz od możliwości czasowych personelu Archiwum PAN, a wynosi przeciętnie 30-50 rocznie. Należy tu podkreślić, że profil dokonywanych wizytacji w ciągu minionych lat uległ dość zasadniczym zmianom, a wachlarz zagadnień objętych kontrolą znacznie się poszerzył. W okresie 1959-1961 głównym celem było ewidencyjne ujęcie stanu faktycznego archiwaliów wytworzonych w komórkach Sekretariatu Administracyjnego, placówkach naukowych Akademii oraz w podlegających jej towarzystwach naukowych, a znajdujących się poza Archiwum PAN. Istotnym źródłem informacji o stanie tych akt stała się specjalna ankieta rozesłana w sierpniu 1962 r. do placówek i towarzystw naukowych PAN. Sama ankieta nie dała pełnego obrazu zagadnienia, ponieważ odpowiedzi na nią udzieliło tylko 70% zainteresowanych. Jednak jej wyniki w powiązaniu z danymi, uzyskanymi w toku wizytacji, stanowią łącznie dość wyczerpujące źródło informacji o materiałach archiwalnych placówek PAN.

Podczas wizytacji, dokonywanych w okresie wprowadzania w PAN bezdziennikowego systemu kancelaryjnego, zasadniczą uwagę zwracano na prawidłowość funkcjonowania nowego systemu. Kontrolowano równocześnie sposób przechowywania akt.

Od 1963 r. przystąpiono do systematycznego wizytowania terenowych placówek naukowych Akademii, rozpoczynając od placówek krakowskich i poznańskich. W latach 1964-1965 odwiedzano również odnośne instytucje we Wrocławiu, Gdańsku i Bełsku k/Grójca. Wizytacje ujawniły, że placówki naukowe Akade-

mii posiadają dużą ilość akt nieuporządkowanych oraz przechowywanych w nieodpowiednich warunkach. Jest to problem bardzo skomplikowany z uwagi na trudności lokalowe i personalne /brak odpowiednich pracowników/, jakie odczuwają prawie wszystkie zakłady naukowe PAN.

Pomimo wspomnianych trudności Archiwum zainicjowało akcję zmierzającą do uporządkowania akt w Polskiej Akademii Nauk. Spowodowano wydanie pisma okólnego nr 1/67 dyrektora generalnego Sekretariatu Administracyjnego PAN z dnia 10 kwietnia 1967 r. w sprawie porządkowania akt w jednostkach organizacyjnych Sekretariatu Administracyjnego PAN oraz w placówkach naukowych PAN. W oparciu o podane tam wytyczne niektóre zakłady przystąpiły do realizacji zaleceń Archiwum w zakresie uporządkowania własnego zasobu archiwalnego. Wymienić tu należy Instytut Fizyki, Instytut Podstawowych Problemów Techniki, gdzie prace porządkowe są w toku. Kierownictwa kilku placówek naukowych PAN przedstawiły konkretne terminy uporządkowania akt własnych. Niemniej jednak porządkowanie akt zakładów naukowych Akademii znajduje się dopiero w stadium początkowym i jak dotąd nie przebiega w sposób całkowicie zadawalający. W niektórych instytucjach Akademii wartość akt własnych nie jest należycie doceniana, a porządkowanie ich, pomimo monitów, nie jest jeszcze realizowane. Sprawa akt tych placówek naukowych jest nadal otwarta.

Przy porządkowaniu akt w omawianych zakładach PAN chodzi nie tylko o nadanie wytworzonym archiwaliom właściwego układu, umożliwiającego sprawne ich wykorzystanie w pracach bieżących danej placówki naukowej. Ważne zagadnienie stanowi również należyte postępowanie z aktami kategorii "B", których

czasokres przechowywania już upłynął. Archiwum czuwa nad właściwym kierunkiem postępowania z tymi aktami. Brakowanie omawianych akt przeprowadza zasadniczo personel kancelarii i registratur poszczególnych komórek czy placówek stosując się do obowiązujących w tym zakresie przepisów. Wnioski o przekazanie na makulaturę wybrakowanych akt, złożone z protokółu brakowania oraz wykazu akt przeznaczonych na makulaturę i podpisane przez kierowników organizacyjnych odnośnych zakładów Akademii są rozpatrywane komisyjnie w Archiwum PAN. Nasuwające się wątpliwości rozstrzygają eksperci Archiwum. Na podstawie wniosków komisji analizującej wnioski o przekazanie akt na makulaturę oraz orzeczeń pracowników przeprowadzających ekspertyzy, dyrektor Archiwum PAN wydaje zezwolenie na zniszczenie akt. Archiwum PAN spełnia tu rolę władzy wydającej zgodę na zniszczenie akt, ustalonej na mocy ogólnopaństwowych przepisów archiwalnych, działając w oparciu o § 6 lit.d Statutu z 3 lipca 1962 r. nadanego przez Sekretariat Naukowy PAN w uzgodnieniu z Naczelną Dyrekcją Archiwów Państwowych.

Archiwum przejmuje do swych magazynów na dalsze przechowanie materiały aktowe wytworzone w komórkach Sekretariatu Administracyjnego PAN, a także akta tych placówek i towarzystw naukowych, które nie posiadają własnych archiwów zakładowych.

Sposób przekazywania akt do Archiwum normują odrębne przepisy. Początkowo określała je instrukcja wprowadzona w życie pismem okólnym nr 4 dyrektora administracyjnego PAN z dnia 3 kwietnia 1959 r., następnie rozdział X Instrukcji kancelaryjnej dla Sekretariatu Administracyjnego PAN z dnia

11 listopada 1961 r. oraz pismo okólne nr 8/62 dyrektora administracyjnego PAN z dnia 10 listopada 1962 r. Akta przejmowane są na podstawie spisów zdawczo-odbiorczych, sporządzonych w 3 egzemplarzach. Jeden z egzemplarzy otrzymuje komórka przekazująca akta, dwa zatrzymuje Archiwum. Spisy te stanowią ewidencję akt PAN przechowywanych w magazynach Archiwum PAN. Pierwsze egzemplarze spisów złożone zostają w teczce ewidencyjnej danej komórki, drugie egzemplarze układane są w kolejności wpływu i nadawana im jest numeracja ciągła. Taki sam numer nadaje się paczkom akt objętych danym spisem. Pierwsze wpływy akt kancelaryjnych Polskiej Akademii Nauk nastąpiły w II półroczu 1954 r. Obecnie w dniu 31 grudnia 1967 r. kolejny numer spisu zdawczo-odbiorczego doszedł do 273.

W zasadzie do Archiwum PAN przyjmowane są akta kategorii "A" i "B" przeznaczone do dalszego przechowywania, tylko w stanie uporządkowanym. Wyjątek stanowią akta jednostek, które uległy nagłej likwidacji. Uporządkowanie tzw. składnicowe obejmuje wyjęcie akt z segregatorów, ułożenie ich w teczkach w porządku poszczególnych spraw wedle spisu spraw i opatrzenie teczek opisem składającym się z nazwy komórki, z której akta pochodzą, tytułu i znaku akt, daty akt, kategorii oraz numeru, pod którym teczka figuruje w spisie zdawczo-odbiorczym. Po pewnym okresie przechowywania w magazynach akta ulegają archiwalnemu opracowaniu naukowo-technicznemu, w rezultacie którego pozostają w zespole tylko akta kat. "A", dokładnie opisane i zewidencjonowane w inwentarzu archiwalnym danego zespołu. Porządkowanie nie może być przeprowadzone w pełni, ograniczają je dwa zjawiska. Pierwsze to fakt, że są

to zespoły otwarte, do których następują stałe dopływy materiałowe z komórek macierzystych, drugie to częste korzystanie tych komórek z akt na podstawie spisów zdawczo—odbiorczych; całkowite przeporządkowanie likwiduje zaś przydatność spisów, zastępując je przez inwentarze archiwalne.

Akta PAN przekazane do Archiwum są udostępniane na miejscu w pracowni naukowej lub wypożyczane na podstawie rewersów tym komórkom, przez które zostały przekazane.

Archiwum udziela konsultacji z zakresu organizowania i prawidłowego prowadzenia archiwów zakładowych, które działają w ramach niektórych instytutów i większych zakładów PAN. Z nich do Archiwum PAN wpływać winny tylko akta kat. "A" po upływie dłuższego okresu przechowywania ich w obrębie danej placówki /20-50 lat/. Archiwa zakładowe istnieją przy kilkunastu placówkach Akademii. Część z nich ma charakter archiwów naukowych i gromadzi materiały podstawowej działalności placówki oraz zbiory z zakresu historii danej dziedziny nauki. Archiwa takie są organizowane albo przy bibliotece zakładowej albo przy dziale historii danej nauki - istnieją m.in. w Instytucie Historii Kultury Materialnej, w Instytucie Zoologicznym, w Muzeum Ziemi, w Instytucie Sztuki, w Centrum Obliczeniowym.

Niektóre z placówek Akademii zorganizowały archiwa zakładowe gromadzące całość wytworzonej u siebie dokumentacji aktowej, a więc nie tylko materiały działalności naukowej, ale także administracyjnej, finansowej i gospodarczej. Tutaj wymienić należy wzorowo zorganizowane i prowadzone archiwum Zakładu Ochrony Przyrody w Krakowie.

Na zakończenie należy również stwierdzić, że współdziałanie Archiwum PAN z komórkami Sekretariatu Administracyjnego i placówkami PAN w zakresie sprawowania opieki nad narastającym zasobem archiwalnym wymaga jeszcze bardziej ścisłego kontaktu niż dotychczasowy. Wymagałoby to jednak zwiększenia w Archiwum personelu, zajmującego się tą kwestią, minimum do trzech osób. Mógłby wtedy nastąpić pewien podział czynności, np. jeden pracownik miałby pod swoją opieką placówki dwóch Wydziałów. Aktualizacja tej kwestii postępuje wraz z rozwojem Polskiej Akademii Nauk.

Halina Zubala

FORMY SZKOLENIA W ARCHIWUM POLSKIEJ AKADEMII NAUK

Archiwum Polskiej Akademii Nauk prowadziło od początku swego istnienia szkolenie pracowników własnych i osób z zewnątrz. Dopiero jednak w roku 1966 podjęto ten zakres prac w sposób bardziej usystematyzowany.

Wytworzone formy szkolenia można w zasadzie podzielić na trzy zasadnicze człony:

1. szkolenie nowoprzyjętych i młodszych pracowników działalności podstawowej w Archiwum PAN;
2. praktyki archiwalne studentów czwartego roku Katedry Archiwistyki i Nauk Pomocniczych Historii Wydziału Humanistycznego Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu;
3. praktyki archiwalne słuchaczy Państwowej Szkoły Dokumentacji Naukowo Technicznej w Warszawie.

Szkolenie typu zawodowego nowoprzyjętych pracowników działalności podstawowej, najdawniej podjęte, przybiera różne formy podnoszenia kwalifikacji.

Wstępny etap praktyki archiwalnej zawodowej polega na dokształcaniu osobistym pracownika. Jest on zobowiązany do zaznajomienia się z podstawową literaturą polską i zagranicz-

ną dotyczącą archiwistyki. Dalsze szkolenie teoretyczne dotyczy zagadnień ściśle związanych z Archiwum PAN. Nowy pracownik wprowadzany jest w zagadnienia gromadzenia zbiorów, podstawowej ewidencji, opracowywania materiałów kancelaryjnych, opieki nad aktami placówek PAN, instrukcji kancelaryjnej, wykazu akt, brakowania akt kancelaryjnych, opracowania spuścizn rękopiśmiennych po uczonych /Wytyczne opracowania archiwalnego spuścizn rękopiśmiennych, Warszawa 1958 - maszynopis powielany/, mikrofilmów, fotokopii, fotografii, Inwentarza Centralnego Materiałów Źródłowych do Dziejów Nauki i Techniki Polskiej, biblioteki podręcznej i zbiorów specjalnych.

Wiadomości teoretyczne uzupełniają przykładowo oglądane wykazy akt, instrukcja kancelaryjna Sekretariatu Administracyjnego PAN, spisy akt, wykazy spisów, protokóły wizytacji archiwów zakładowych, zalecenia powizytacyjne, wnioski i zezwolenia na zniszczenie akt kat. "B", inwentarze archiwalne, katalogi, kartoteki, mikrofilmy, fotografie, grafika, medale itd.

Po zakończeniu szkolenia teoretycznego rozpoczynają się zajęcia praktyczne przy porządkowaniu wybranego zespołu kancelaryjnego lub spuścizny rękopiśmiennej. Praca nad zespołem dzieli się na następujące etapy: wstępne rozpoznanie materiałów, ustalenie planu prac porządkowych i sporządzenie instruktaża prac, właściwe porządkowanie, sporządzenie inwentarza, opracowanie wstępu do inwentarza. Dla nowoprzyjętych pracowników, którzy nie przeszli przez staż archiwalny, angażowanych bezpośrednio po studiach, przyjęto zasadę organizowania praktyk archiwalnych w archiwach państwowych.

W roku 1965 w okresie od 15 marca do 17 września mgr Rita Pendzej odbywała praktykę w Archiwum Państwowym w Krakowie pod kierunkiem doc.dra Adama Kamińskiego. Szkolenie to składało się w zasadzie z dwóch etapów: teoretycznego szkolenia archiwalnego i porządkowania zespołu akt Archiwum Fundacji im. Józefa Antoniego Hallera, pocz. XIX w. - 1939 r. W szkoleniu zwrócono również uwagę na praktyczne załatwianie kwerend archiwalnych oraz wizytacje archiwów zakładowych. Ponadto praktykę uzupełniono zwiedzaniem i bliższym poznaniem poszczególnych Oddziałów Archiwum Państwowego m.Krakowa i Woj.Krakowskiego.

Podobną praktykę archiwalną odbywał mgr Kazimierz Dopierała w Archiwum Państwowym m.Poznania i Województwa Poznańskiego w czasie 15 czerwiec - 15 lipiec 1967 r. Po krótkim przeszkoleniu teoretycznym pracował on przy porządkowaniu akt Urzędu Wojewódzkiego w Poznaniu z lat 1945-1952 pod kierunkiem dr Ireny Radtke oraz przy systematyzacji grupy akt XVI - XVIII w. pod kierunkiem doc. dr Janiny Bieleckiej.

Ponadto mgr K.Dopierała wspólnie ze studentami Katedry Archiwistyki i Nauk Pomocniczych Historii Uniwersytetu M.Kopernika w Toruniu porządkował spuściznę rękopiśmienną Lecha Niemojewskiego /1894-1952, architektura/. Samodzielnie przeprowadził układ wewnątrz jednostek, sporządził inwentarz i opracował wstęp do inwentarza.

Dużą zaletą typu szkolenia zawodowego archiwalnego jest łączenie zagadnień teoretycznych z praktyką, dzięki czemu zasób przyswojonych wiadomości nie składa się tylko z suchych stwierdzeń literatury, ale z praktycznych doświadczeń uzyskanych w codziennej pracy archiwisty.

Pracownicy, którzy przychodzą do Archiwum PAN z państwowej służby archiwalnej, nie podlegają podanym wyżej formom szkolenia zawodowego. Wprowadzani są tylko w specyfikę pracy w Archiwum PAN. Dla pełnego obrazu szkolenia zawodowego należy dodać, że większość starszych pracowników jest przeszkolona na ogólnopolskich kursach archiwalnych, organizowanych przez Naczelną Dyrekcję Archiwów Państwowych.

Poza różnymi formami szkolenia zawodowego Dyrekcja Archiwum PAN podjęła w 1965 r. decyzję organizowania seminariów wewnętrznych, mających na celu stałe podnoszenie kwalifikacji personelu działalności podstawowej. Tematyka tych zebrań dyskusyjnych, prowadzonych pod kierunkiem dyrektora Archiwum PAN doc.dr. Zygmunta Kolankowskiego, wiąże się ściśle z zadaniami i profilem działalności Archiwum PAN. Dotyczy ona zagadnień stanu bazy źródłowej oraz metodyki prac nad pewnymi typami tych źródeł.

Na pierwszym posiedzeniu 14 lutego 1966 r. w Warszawie mgr Andrzej Brachfogel zreferował zagadnienie "Baza źródłowa i stan badań nad dziejami Szkoły Głównej Warszawskiej 1862-1869". Autor omówił najważniejsze pozycje literatury do tego tematu oraz wskazał i scharakteryzował istniejące i dostępne źródła rękopiśmienne. Zwrócił uwagę na konieczność ściślejszego i pełniejszego wykorzystania prasy tego okresu oraz źródeł drukowanych. Wysunął, poza tym, postulat przeprowadzenia kwerendy archiwalnej i opracowania dziejów Wydziału Matematyczno-Fizycznego Szkoły, ostatniego, który do tej pory nie doczekał się jeszcze obszerniejszego omówienia.

Drugie seminarium wewnętrzne odbyło się w Oddziale Archiwum w Poznaniu w dniach 14 i 15 kwietnia 1966 r. z refera-

tem mgr Anny Marciniak "Materiały Wiktora Schramma /1884-1958/". Referentka przeprowadziła analizę materiałów działalności naukowej, dydaktycznej, wydawniczej i społecznej uczonego. Zwróciła szczególną uwagę na materiały związane z działalnością Wiktora Schramma jako członka Międzynarodowej Komisji Ekspertów przy Mieszanym Trybunale Polsko-Niemieckim w Paryżu, powołanej w celu likwidacji i wyceny majątków niemieckich, znajdujących się na terenie Polski po I wojnie światowej. Omówiła również zachowane w spuściźnie ciekawe źródła do zagadnień ekonomii i techniki rolnej, historii gospodarczej, historii nauk rolniczych, szkoły rolniczej w Czernichowie, a także źródła do osadnictwa, etnografii, fizjografii, zoogeografii i hodowli w regionie Karpacko-Sanockim.

Dwudniowe zebranie w Poznaniu połączono z zajęciami seminaryjnymi, które miały na celu systematyczne zapoznanie pracowników z zasobami archiwów, zbiorami rękopiśmiennymi bibliotek oraz poznawanie najnowszych typów dokumentacji. Zwiedzono Archiwum m.Poznania i Województwa Poznańskiego, ze szczególnym uwzględnieniem oddziałów akt staropolskich, podworskich, urzędów pruskich. Pracownicy Archiwum Państwowego udzielili obszernych wyjaśnień odnośnie do uporządkowania, inwentaryzacji i udostępniania oglądanych zespołów. W pracowniach mikrofilmowej i konserwatorskiej demonstrowano zwiedzającym poszczególne, prowadzone tam prace.

Ze zbiorów rękopiśmiennych bibliotek na pierwszy plan wysunięto zwiedzanie zbiorów specjalnych Biblioteki Publicznej im. Raczyńskich w Poznaniu. Po wykładzie pracownika Biblioteki na temat powstania i dziejów Biblioteki oraz orga-

nizacji i zawartości działu zbiorów specjalnych, demonstracji ciekawie dobranych inkunabułów, starodruków, rękopisów nowszych i zbiorów kartograficznych udostępniono do wglądu naszym pracownikom zarówno omówione materiały jak i wszelkie pomoce ewidencyjne działu.

Na trzecim zebraniu dyskusyjnym 12 maja 1966 r. w Warszawie referat pt. "Baza źródłowa i literatura naukowa Warszawskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk" wygłosił mgr Andrzej Woltanowski. Referent po krótkim przypomnieniu zebranym dziejów WTPN omówił źródła rękopiśmienne, najwięcej miejsca poświęcając historii i zawartości zespołu akt WTPN, przechowywanego w Archiwum Głównym Akt Dawnych. Przedstawił również i scharakteryzował typy źródeł drukowanych i dotychczasową literaturę naukową przedmiotu.

Zajęcia praktyczne, przeprowadzone w ramach tego samego zebrania, objęły zagadnienia archiwizowania źródeł sporządzonych sposobem mechanicznym, a mianowicie: fotoreprodukcje i materiały fonograficzne. Przy temacie fotoreprodukcji szczególną uwagę zwrócono na mikrofilmowanie akt i materiałów rękopiśmiennych. Zasadę wyboru, przygotowania i opracowania akt do mikrofilmowania oraz sposób przechowywania i ewidencji mikrofilmów, na przykładzie materiałów własnych Archiwum PAN omówiła mgr Halina Zubala. Zagadnienia techniczne - proces technologiczny powstania mikrofilmu /obróbka laboratoryjna/, jego rodzaje, rozmiary klatek i zastosowanie przedstawił obszernie inż. Zbigniew Klawender z Ośrodka Dokumentacji i Informacji Naukowej PAN. Zwiedzanie Pracowni Reprograficznej przy ODiIN PAN dało lekcję poglądową poszczególnych etapów pracy przy produkcji mikrofilmu i innych fotoreprodukcji do-

kumentów. Materiały archiwalne typu fonograficznego /"fono"/ oraz zasób i pracę Działu Nagrań w Archiwum Dokumentacji Mechanicznej omówiła mgr Halina Karczowa, pracownik ADM w Warszawie. Podała zebranym sposoby systematyzacji materiałów i sporządzania pomocy ewidencyjnych, omówiła konserwację zbiorów, warunki przechowania i udostępniania. Na zakończenie wysłuchano kilku ciekawych nagrań z czasów ostatniej wojny światowej.

Na ostatnim zebraniu szkoleniowym 1966 r. 7 listopada w Krakowie mgr Rita Pendzej przedstawiła "Zarys dziejów i działalności Komisji Historii Sztuki Polskiej Akademii Umiejętności 1873-1952 wraz z naświetleniem istniejących materiałów rękopiśmiennych". Poza zreferowaniem historii i działalności Komisji autorka dokonała zestawienia i omówienia materiałów piśmiennych i drukowanych odnoszących się do Komisji Historii Sztuki PAN. Podała również orientacyjne zestawienie przewodniczących, wiceprzewodniczących i sekretarzy Komisji.

W czasie zajęć seminaryjnych w Krakowie zapoznano się ze zbiorami Muzeum Uniwersytetu Jagiellońskiego, a następnie zwiedzano Archiwum Państwowe m.Krakowa i Woj.Krakowskiego, a zwłaszcza zasoby oddziałów akt miejskich, staropolskich i podworskich.

W roku 1967 zaczęto stopniowo przechodzić od tematów seminaryjnych, wiążących się ze stanem bazy źródłowej do dziejów nauki polskiej do prób wykorzystywania źródeł i literatury w samodzielnych opracowaniach analitycznych.

Na posiedzeniu 11 marca 1967 r. w Warszawie dr Jan Szajbel zreferował /na podstawie zebranych w NRD materiałów

przy okazji gromadzenia źródeł do pracy doktorskiej/ temat: "Towarzystwo Naukowe w Berlinie 1810-1917 - zarys działalności i stan badań". Przedstawił w ogólnym zarysie rozwój i dzieje polskich organizacji studenckich w Berlinie w XIX i pocz. XX wieku, celem których było nie tylko podnoszenie poziomu umiejętności zdobywanych na Uniwersytecie, ale i wykształcenie w duchu narodowym oraz utrzymanie łączności narodowej na obczyźnie. Referent w drugiej części opracowania, przy analizowaniu stanu badań nad Towarzystwem Naukowym Polaków w Berlinie, stwierdził, że zarówno w odniesieniu do omawianego zagadnienia jak i w ogóle do dziejów emigracji polskiej w Niemczech, istnieją poważne luki w historiografii polskiej.

W toku dalszego, konsekwentnego zapoznawania pracowników Archiwum PAN ze zbiorami rękopiśmiennymi w Polsce, prowadzono systematyczne zwiedzanie zbiorów specjalnych placówek PAN. W myśl tego założenia kolejne zebranie seminaryjne w dniach 4 i 5 października odbyło się dzięki uprzejmości Dyrekcji Biblioteki Kórnickiej PAN w Kórniku.W zamku Kórnickim mgr Anna Marciniak wygłosiła referat pt. "Działalność wydawnicza i rola naukowa Biblioteki Kórnickiej w latach 1829-1924 - stan źródeł i stan badań". Referentka omówiła cel i dzieje powstania prywatnej biblioteki magnackiej, której naczelną ideą było utworzenie w okresie porozbiorowym skarbnicy kultury narodowej. Podała charakterystykę twórców i współpracowników Biblioteki. Przy szczegółowym zestawieniu stanu źródeł mgr Marciniak omówiła w pierwszej kolejności chronologię wydawnictw Biblioteki Kórnickiej oraz źródła drukowane, tj. wydawnictwa kórnickie, katalogi nakładów Biblioteki

Kórnickiej, prasę. Następnie zreferowała dzieje zasobów kórnickich i ich stan zachowania wedle przyjętego układu materiałów w Bibliotece /archiwum Działyńskich i Zamoyskich, archiwum biblioteczne/. Zwróciła szczególną uwagę na treść rękopisów i typy źródeł, jak korespondencja, materiały wydawnicze, księgi i rachunki biblioteczne, notatniki, materiały ikonograficzne. Omówiła także źródła dotyczące Kórnika przechowywane w innych bibliotekach oraz scharakteryzowała dotychczasowy stan badań nad dziejami i działalnością Biblioteki Kórnickiej. A.Marciniak załączyła do referatu schematy archiwum Działyńskich i Zamoyskich oraz archiwum bibliotecznego. W trakcie wygłaszania, referat ilustrowano obficie okazami omawianych źródeł i wydawnictw kórnickich, wypożyczonych w tym celu ze zbiorów Bibl.Kórnickiej PAN. Zebranie odbyło się w rozszerzonym składzie.Poza czternastoosobową grupą pracowników Archiwum PAN wzięli w nim udział niektórzy pracownicy zwiedzanej biblioteki. W czasie dalszych zajęć w Kórniku grupa pracowników Archiwum PAN zapoznała się ze zbiorami miejscowymi ze szczególnym zwróceniem uwagi na zawartość i sposób opracowywania materiałów rękopiśmiennych w dziale rękopisów.

Ostatnie zebranie szkoleniowe w 1967 r. odbyło się w Warszawie w dniach 23 i 24 listopada z referatami mgr mgr A.Brachfogla i A.Woltanowskiego.

A.Brachfogel przedstawił temat "Wydział Matematyczno-Fizyczny Szkoły Głównej Warszawskiej, organizacja i przebieg nauczania" - dalszy etap opracowania z 1966 r. Referat ujął fragment szerszych badań, podjętych przez autora nad dziejami wspomnianego wyżej Wydziału.Przedstawił organizację

nauczania w Szkole, główną uwagę zwrócił jednak na organizację i przebieg nauczania na Wydziale Matematyczno-Fizycznym. Referent omówił m.in. zrealizowane i niezrealizowane projekty różnego ustawienia programu studiów; egzaminy: środkowy, końcowy i magisterski, sprawność nauczania, przebieg i wyniki konkursów naukowych dla studentów oraz procedurę doktoratów i doktoraty uzyskane na Wydziale.

A.Woltanowski zreferował temat "Komisja Edukacji Narodowej w dobie Insurekcji Kościuszkowskiej". Autor stwierdził, że kontynuowano wówczas prace Komisji Edukacji Narodowej, działającej pod inną nazwą /Deputacje, a później Wydział Instrukcji Rady Najwyższej Narodowej/ w warunkach powstania narodowego. W referacie zostały scharakteryzowane środowiska naukowe krakowskie, wileńskie i warszawskie, przedstawiony udział w insurekcji wielu osób, związanych z Komisją Edukacji oraz struktura władz opiekujących się szkolnictwem. Referent wykorzystał obok materiałów archiwalnych /tzw. Archiwum Królestwa Polskiego w AGAD/ druki ulotne i prasę powstańczą, wydawnictwa źródłowe i obszerną literaturę naukową.

Tematem zajęć seminaryjnych tym razem była sprawa archiwizowania programów maszyn matematycznych w Centrum Obliczeniowym PAN. Uczestnicy zostali szczegółowo objaśnieni przez pracowników Centrum o sposobie porządkowania, katalogowania, przechowywania i udostępniania programów oraz o zasadzie prowadzenia kartoteki centralnej programów. Na zakończenie zajęć zwiedzano halę dalekopisów i obejrzano mózg elektronowy - "Ural 2".

Omówione seminaria wewnętrzne wykazały należyty poziom referatów i ogólne przygotowanie referentów do prac nad

materiałami źródłowymi do dziejów nauki polskiej. Przedstawione opracowania wykazały także umiejętności autorów w zakresie wyboru i wykorzystywania źródeł do opracowań analitycznych. Rozwinięta na wymienionych posiedzeniach dyskusja pozwoliła zarówno referentom jak i ogółowi pracowników na lepsze zorientowanie się w podstawowej dla działalności Archiwum problematyce źródłoznawczej.

Niezależnie od różnych form szkolenia grupowego wielu pracowników Archiwum rozpoczęło prace, mające na celu uzyskanie, bądź podwyższanie stopnia naukowego. Cztery osoby otrzymały stopnie doktorskie, a szereg dalszych prac jest na różnych etapach zaawansowania. Niektóre z nich podjęte zostały na seminarium Katedry Archiwistyki i Nauk Pomocniczych Historii Uniwersytetu M. Kopernika w Toruniu. Jednocześnie dwie osoby, posiadające większy dorobek naukowy, przygotowują rozprawy habilitacyjne.

Program praktyk archiwalnych dla studentów Uniwersytetu Mikołaja Kopernika obejmuje w pierwszej części zapoznanie uczestników z podstawową problematyką pracy archiwalnej ze szczególnym uwzględnieniem specyfiki działalności Archiwum PAN. Uczestnicy praktyk, podobnie jak nowoprzyjęci pracownicy działalności podstawowej, zapoznają się ze statutem organizacyjnym Archiwum PAN i jego zadaniami. Wiadomości teoretyczne uzupełniane są poglądowo w poszczególnych działach pracy.

Po ogólnym wprowadzeniu rozpoczynają się zajęcia praktyczne. Studenci pod nadzorem pracowników Archiwum PAN porządkują materiały rękopiśmienne - spuścizny zmarłych działaczy nauki i techniki polskiej. Dotychczas odbyły się dwa

turnusy 2-osobowe omawianych praktyk. We wrześniu 1966 roku praktykanci uporządkowali, zinwentaryzowali i opatrzyli wstępami materiały Witolda Kamienieckiego /1883-1964, historia/ i Tymoteusza Łuniewskiego /1847-1905, rolnictwo, archeologia, etnografia/. W roku 1967 dwaj studenci wspólnie z młodym pracownikiem Oddziału Archiwum PAN w Poznaniu porządkowali materiały Lecha Niemojewskiego /1894-1952, architektura/. Przeprowadzili segregację i systematyzację materiałów z podziałem na jednostki, nie zdołali jednak uporządkować i zinwentaryzować w ograniczonym czasie 20 dni dość obszernej /1,30 mb./ spuścizny.

W czasie odbywania ćwiczeń archiwalnych umożliwiono studentom-praktykantom zwiedzanie zbiorów i pracowni innych archiwów warszawskich, zorganizowano m.in. wycieczki do Archiwum Głównego Akt Dawnych, Archiwum Zakładu Historii Partii przy KC PZPR, Działu Nagrań Archiwum Dokumentacji Mechanicznej itp.

W obydwu przypadkach praktyk archiwalnych Archiwum PAN odniosło bezpośrednie korzyści w postaci uporządkowanych zespołów. Ocena praktyk studentów ze strony Archiwum PAN jest pozytywna. Praktykanci wykazują na ogół znajomość zagadnień archiwalnych i duże zainteresowanie pracą archiwalną. Ocena praktyk ze strony U.M.K. była również pozytywna.

Praktyki archiwalne dla uczniów Państwowej Szkoły Dokumentacji Naukowo Technicznej odbywają się na nieco odmiennej zasadzie. Chodzi przede wszystkim o przygotowanie uczestników do samodzielnej pracy w archiwach zakładowych. Dlatego też dla tych grup ćwiczeniowych wybiera się do porządkowania akta kancelaryjne. W roku 1966 tego typu praktyki archiwalne

odbywały się w dwu 3-osobowych grupach po dwa tygodnie każda grupa. Pierwsza pracowała w dniach 16-29 maja, druga grupa od 30 maja do 11 czerwca.

Program praktyk w Archiwum PAN został oparty na przygotowanym programie Zarządu Głównego Stowarzyszenia Archiwistów Polskich i obejmował ogólne wprowadzenie w specyfikę pracy Archiwum PAN oraz ćwiczenia praktyczne.

Do porządkowania wybrano materiał ćwiczebny z akt kategorii "B" Sesji Odrodzenia Wydz.I PAN, 1953, Sesji Obchodu Roku Mickiewicza Wydz.I PAN, 1955 i akt finansowych Wydz.IV PAN, 1958-1959. W materiałach przemieszane były korespondencja ogólno organizacyjna, tezy referatów, referaty, stenogramy z posiedzeń, protokóły, sprawozdania, sprawy wydawnicze, rachunki, dowody kasowe, korespondencja finansowa itp.

Porządkowanie przebiegało wedle ogólnie przyjętych zasad: segregacja, podział na zespoły, rozpoznanie typów dokumentacji aktowej, kwalifikacja, klasyfikacja w obrębie zespołów, inwentaryzacja kartkowa, brakowanie, spis akt kat."A", notatka informacyjna o zespole.

W 1967 r. praktykę w Archiwum PAN odbywało 3 uczniów Szkoły w dniach 1-30 kwietnia. Ogólne wprowadzenie pokrywało się z programem z 1966 r. Zajęcia praktyczne natomiast podzielono na dwa etapy. Pierwszą próbę stanowiły zajęcia na materiale ćwiczebnym omówionym wyżej. W drugim etapie uporządkowano zespół akt Komisji Wydawniczej PAN, 1952-1955.

W czasie dotychczasowych turnusów praktyk uczniów Szkoły praca wykonywana była zbiorowo pod nadzorem wykwalifikowanych archiwistów. Poza programem uczestnicy poszczególnych grup brali udział w zwiedzaniu wybranego archiwum

zakładowego, pracowni konserwatorskiej w AGAD, Ośrodka Maszyn Liczących w Głównym Urzędzie Statystycznym i in. Obserwacje pracowników Archiwum PAN kontrolujących prace praktykantów były pozytywne. Praktyki archiwalne omówionego typu są jak najbardziej celowe, przyczyniają się bowiem do umiejętności zastosowania w praktyce wiadomości uzyskanych w szkole.

Wszystkie wymienione formy szkolenia w Archiwum PAN trwają nadal. Zbiera się doświadczenia, ustala programy, udoskonala opracowane wytyczne programów dokształcania. Naczelnym punktem szkolenia własnych pracowników, a także osób z zewnątrz jest przygotowanie do możliwie samodzielnej pracy w zawodzie archiwisty. Szkolenie wewnętrzne dla pracowników działalności podstawowej przyniosło w kilku przypadkach bezpośrednie zainteresowanie podjętym tematem. Z wymienionych opracowań rozwijają się prace dyplomowe i rozprawy doktorskie. Praktyki archiwalne dla studentów Uniwersytetu M.Kopernika w Toruniu stanowią wkład Archiwum PAN do ogólnego programu szkolenia nowej kadry archiwistów polskich i przynoszą Archiwum bezpośrednie korzyści w postaci uporządkowanych zespołów. Praktyki dla uczniów Państwowej Szkoły Dokumentacji Naukowo Technicznej wymagają dużego wkładu pracy w dokształcanie pomocniczej siły archiwalnej, bez odnoszenia korzyści dla planu pracy Archiwum PAN.

INWENTARZE ARCHIWALNE

W numerze 11 "Biuletynu Archiwum PAN" ogłasza się pięć różnych inwentarzy zespołów archiwalnych, opracowanych w Archiwum PAN w ciągu ostatnich paru lat.

Pierwszy z inwentarzy obrazuje stan zespołu pochodzenia kancelaryjnego. Są to "Akta Komisji Naukowej Obchodu Roku Mickiewicza PAN" z lat 1953-1956, liczące 190 jednostek. Setna rocznica zgonu Adama Mickiewicza /1955/ - uroczyście obchodzona była, zgodnie z zaleceniem Światowej Rady Pokoju, przez cały świat. Z natury rzeczy, kulminacyjny punkt stanowiły obchody w Polsce, gdzie przy Wydziale I PAN działała Komisja Naukowa Obchodu Roku Mickiewicza, i gdzie, na zakończenie serii różnych imprez, w kwietniu 1956 r. obradowała międzynarodowa sesja PAN, poświęcona twórczości A.Mickiewicza.

Dalsze cztery ogłaszane inwentarze dotyczą zespołów pochodzenia prywatnego. Są to, ułożone w kolejności alfabetycznej nazwisk twórców odpowiednich zespołów, materiały Antoniego A r t y m i a k a /1897-1963/, historyka oświaty, pedagoga i archiwisty, liczące 65 jednostek, materiały Ludwika C h m a j a /1888-1959/, filozofa, pedagoga, historyka oświaty i kultury, obejmujące 107 jednostek, dalej materiały Eugeniusza D z i e w u l s k i e g o /1842-1889/, fizyka i zasłużonego popularyzatora, w papierach którego zachowały się m.in. materiały zbierane do dziejów Szkoły Głównej War-

szawskiej, której był wychowankiem /28 jednostek/, wreszcie spuścizna rękopiśmienna syna jego Władysława D z i e w u l s k i e g o /1878-1962/, astronoma i historyka nauki /99 jedn./.

Różnorodne te spuścizny łączy fakt występowania w nich ważnych materiałów źródłowych do dziejów oświaty i historii nauki. Mają one zarówno charakter źródeł wtórnych - w postaci odpowiednich opracowań, wykonanych przez twórców spuścizn lub przez osoby trzecie /np. zapiski wspomnieniowe słuchaczy Wydziału matematyczno-fizycznego Szkoły Głównej/, jak i dokumentów pierwotnych. Do tej kategorii należą cenne rękopisy pijarskie z XVIII i XIX w. pochodzące ze zbiorów L.Chmaja, niektóre fragmenty papierów E.Dziewulskiego oraz ciekawe materiały obserwatorium astronomicznego Uniwersytetu S.Batorego w Wilnie z lat 1919-1939, zachowane w spuściźnie W.Dziewulskiego.

Ważniejsze skróty, występujące w inwentarzach

b.d.	- bez daty	j.węg.	- język węgierski
druk.	- drukowany	j.wł.	- " włoski
egz.	- egzemplarz	k.	- kart
fot.	- fotografia	l.	- luźne
j.	- jednostka	masz.	- maszynopis
j.ang.	- język angielski	opr.	- oprawny
j.bułg.	- " bułgarski	powiel.	- powielany
j.franc.	- " francuski	rkp.	- rękopis
j.łac.	- " łaciński	s.	- stron
j.niem.	- " niemiecki	sz.	- szyte
j.pol.	- " polski	v.	- verso
j.ros.	- " rosyjski	wygł.	- wygłoszony
j.w.	- jak wyżej	zob.	- zobacz

Hanna Dymnicka

AKTA KOMISJI NAUKOWEJ OBCHODU ROKU MICKIEWICZA PAN

/1953 - 1956/

11 - 76

W wyniku uchwały Biura Światowej Rady Pokoju, ogłoszonej na wniosek Polskiego Komitetu Obrońców Pokoju, rok 1955 /setna rocznica śmierci Adama Mickiewicza/ został uznany za Rok Mickiewiczowski w celu uczczenia zasług Mickiewicza dla postępu i rozwoju kultury całego świata.

Obchody tego Roku przybrały szeroki zasięg. W 35 krajach Europy i innych kontynentów działały komitety mickiewiczowskie, organizując uroczyste akademie i przyczyniając się do wydania wielu nowych przekładów utworów Mickiewicza na różne języki świata.

Zasięg i charakter uroczystości jubileuszowych w Polsce określiła specjalna uchwała Rady Kultury i Sztuki z dnia 5.II.1954 r. Powstał Ogólnopolski Komitet Obchodu Roku Mickiewiczowskiego, z organem wykonawczym w postaci Egzekutywy /pod przewodnictwem Włodzimierza Sokorskiego/, który powołał szereg Komisji: Naukową, Wydawniczą, Oświatową, Wystaw i Muzealnictwa, Imprez Artystycznych, Zagraniczną oraz Propagandy i Imprez Masowych. Komisje te ustalały własne plany pracy

w oparciu o ogólne wskazówki Komitetu. Jedna z nich, Komisja Naukowa Obchodu Roku Mickiewicza /KNORM/, działała przy Wydziale I Polskiej Akademii Nauk na podstawie uchwały Sekretariatu Naukowego Prezydium PAN z dnia 9 marca 1954 r. Komisja ta, pod przewodnictwem prof. Kazimierza Wyki, początkowo składała się z 20 osób, później dokooptowano jeszcze 6. Stroną organizacyjną i koordynacyjną prac Komisji zajmował się Sekretariat Naukowy, kierowany przez mgr Jadwigę Rużyło-Pawłowską. Zadaniem KNORM było: 1/ opracowanie i realizowanie centralnego planu naukowo-badawczego, 2/ wydanie słownika poezji i prozy Mickiewicza, 3/ przygotowanie szeregu ogólnokrajowych konferencji naukowych i sesji międzynarodowej.

Kompleksowy plan badań naukowych, opracowany przez KNORM, obejmował około 80 prac i zmierzał do ukazania postaci Mickiewicza - poety, pisarza i artysty, którego twórczość stanowiła szczytowe osiągnięcie polskiego romantyzmu, znawcy wielu literatur, szczególnie słowiańskich, polityka i ideologa - na tle procesów historycznych jego epoki /lat 1820-1863/.

KNORM PAN, skupiając wybitnych specjalistów w zakresie badań nad I połową XIX wieku, prowadziła prace w 4 sekcjach, które dzieliły się wewnętrznie na grupy robocze:

I. Sekcja Historii i Historii Filozofii /pod kierunkiem prof. W.Kuli/

G r u p y :

A. Kształtowanie się bazy burżuazyjnego narodu polskiego

B. Walki narodowo-wyzwoleńcze

C. Mickiewicz jako polityk

D. Historia filozofii i historia myśli społecznej

II. Sekcja Historii Literatury Polskiej i Historii Języka /pod kierunkiem prof. K.Wyki/

G r u p y :

A. Literatury

B. Języka

III. Sekcja Literatur Obcych /pod kierunkiem prof. A.Zajączkowskiego/

G r u p y :

A. Rusycystyki i slawistyki

B. Neofilologii

C. Literatury antycznej

D. Orientalistyki

IV. Sekcja Historii Sztuki /pod kierunkiem prof. J.Starzyńskiego/

G r u p y :

A. Sztuk Plastycznych

B. Muzyki

C. Teatru

Sekcja I zajęła się badaniem procesów historycznych, rozwoju ideologii społeczno-politycznej epoki oraz roli i działalności Mickiewicza jako polityka, Sekcja II - nowatorską interpretacją dorobku poety - jego dzieł, stylu, języka i wiersza - jako najbardziej trwałej wartości literatury narodowej; prace Sekcji III ukazywały związki twórczości Mickiewicza z kulturą innych narodów, a Sekcji IV - osiągnięcia romantyzmu w plastyce, muzyce i inscenizacji teatralnej.

Każda sekcja przygotowywała prace naukowe w zakresie własnej problematyki, ale w ścisłej łączności z pracami innych sekcji.

Powyższe badania KNORM prowadziła przy udziale szeregu komitetów i instytutów PAN oraz niektórych instytucji spoza Akademii, uwzględniając ich własne plany prac, związane z obchodem Roku Mickiewicza. Należy tu wymienić Instytut Badań Literackich PAN, Instytut Historii PAN, Komitety PAN: Językoznawczy, Slawistyki i Rusycystyki, Neofilologiczny, Orientalistyczny, Nauk o Kulturze Antycznej, Teorii i Historii Sztuki oraz Instytut Polsko-Radziecki, Państwowy Instytut Sztuki, Muzeum Narodowe i Muzeum Mickiewicza.

KNORM objęła również bezpośrednią opiekę naukową i organizacyjną nad opracowaniem i wydaniem słownika poezji i prozy Mickiewicza z chwilą przejęcia go na budżet PAN/uchwała Sekretariatu Naukowego Prezydium PAN z dnia 7 maja 1954/. Powołano Komitet Redakcyjny z prof. S.Pigoniem jako przewodniczącym oraz prof.prof. K.Górskim i S.Hrabcem jako redaktorami naczelnymi.

Ponadto KNORM PAN brała udział w pracach Egzekutywy Obchodu Roku Mickiewicza, której członkami byli prof.prof. S.Żółkiewski i K.Wyka oraz współdziałała z innymi Komisjami, np. Zagraniczną, Wydawniczą, Wystaw i Muzealnictwa. Szczególnie aktywna była współpraca naukowa i kulturalna z zagranicą, zmierzająca do zainteresowania obcych środowisk umysłowych życiem i twórczością Mickiewicza oraz do wzbogacenia polskiej wiedzy o Mickiewiczu i jego epoce w oparciu o materiały w kraju niedostępne. M.in. dr S.Fiszman przeprowadził z inicjatywy KNORM poszukiwania archiwalne, dotyczące pobytu Mickiewicza w Rosji, sprowadzono też z zagranicy mikrofilmy cennych materiałów, np. mikrofilm "Trybuny Ludów" z Muzeum Mickiewicza w Paryżu. Zaproszono również uczonych zagranicz-

nych do aktywnego udziału w sesji międzynarodowej, poświęconej twórczości A.Mickiewicza.

Referaty, opracowane przez poszczególne sekcje i przedyskutowane na szeregu ich zebrań roboczych, stały się podstawą następujących konferencji naukowych, które odbyły się w Warszawie: Sekcji Historii i Historii Filozofii w dniach 29.VI.-2.VII.1955, Sekcji Historii Literatury i Języka w dniach 5-8.XII.1955, Sekcji Historii Sztuki w dniach 7-9.XI. 1955, wreszcie Międzynarodowej Sesji PAN poświęconej twórczości A.Mickiewicza w dniach 17-20.IV.1956.

Sekcja III Literatur Obcych nie organizowała oddzielnej konferencji, lecz jej materiały zostały wyzyskane na konferencji historyków literatury i sesji międzynarodowej.

Międzynarodowa Sesja Naukowa PAN, poświęcona twórczości Adama Mickiewicza, była zamknięciem uroczystości Roku Mickiewiczowskiego w kraju i za granicą, okazją do wymiany poglądów dla znawców życia i twórczości poety oraz jego epoki. Sekretariat Naukowy Prezydium PAN poświęcił tej sesji szczególną uwagę, powołując uchwałą z 17 stycznia 1956 r. Komisję Organizacyjną, złożoną z siedmiu osób spośród członków KNORM, pod przewodnictwem prof. K.Wyki.

Na sesję przybyło wielu uczonych zagranicznych głównie polonistów, slawistów i językoznawców /41 osób z 19 krajów/. Program obrad obejmował 22 prace, głównie gości zagranicznych. Referaty polskie, reprezentujące różne kierunki badań i osiągnięcia Roku Mickiewiczowskiego w kraju, wystąpiły z konieczności w liczbie ograniczonej, jako wsparcie lub uzupełnienie dla problematyki, omawianej przez uczonych obcych. Głównym tematem obrad było zagadnienie recepcji Mickiewicza

w poszczególnych kulturach narodowych w najszerszym pojęciu tego słowa - a więc związków genetycznych, artystycznych, ideowych, osobistych, jak stosunek np. do Puszkina czy Mazziniego, a także recepcja w sensie przekładów dzieł Mickiewicza i opracowań, dotyczących jego życia i działalności. Międzynarodowym językiem sesji był język polski. Przyczyniła się ona do pogłębienia wiedzy o roli Mickiewicza - poety i działacza.

Referaty wszystkich sekcji Komisja ogłaszała w formie powielonej, a niektóre spośród nich - drukiem. Wszystkie te pozycje stanowiły serię wydawniczą pt. "Z prac dyskusyjnych Komisji Naukowej Obchodu Roku Mickiewicza PAN". Natomiast prace zgłoszone na sesję międzynarodową zostały powielone pod ogólnym tytułem "Materiały sesji naukowej, poświęconej twórczości A.Mickiewicza 1855-1955", Warszawa, kwiecień 1956. Obok tego Komisja wydawała również serię "Z prac Komisji Naukowej Obchodu Roku Mickiewicza PAN", w której ukazała się m.in. księga pamiątkowa pt. "Adam Mickiewicz 1855-1955. Międzynarodowa sesja naukowa PAN 17-20 kwietnia 1956", Wrocław-Warszawa 1958. Księga ta zawiera wszystkie referaty i przemówienia, polskie i obce, wygłoszone na sesji lub nieco później, jako wykłady na uniwersytetach w Warszawie, Krakowie, Poznaniu i Wrocławiu.

O planach i wynikach prac KNORM informowały "Sprawozdania z czynności i prac PAN" oraz "Nauka Polska".

Podstawową bibliografię publikacji, dotyczących działalności Komisji, podają: I.Śliwińska, W.Roszkowska, S.Stupkiewicz: "Adam Mickiewicz, Zarys bibliograficzny", Warszawa 1957, s.296-299; A.Szwejcerowa: "Wykaz zjazdów, sesji i konferencji naukowych PAN" s.143-144 /maszynopis opracowany w Archiwum PAN/.

Działalność KNORM zamknęło jej posiedzenie plenarne w dniu 26 maja 1956 r. Materiały Komisji postanowiono wówczas oddać jako depozyt do Instytutu Badań Literackich, pod opiekę mgr Jadwigi Rużyło-Pawłowskiej, która następnie przekazała je do Archiwum PAN w dniu 3 lipca 1956. Podstawę przejęcia stanowił spis zdawczo-odbiorczy, który obejmował kilkanaście paczek, zawierających segregatory, poszyty, niewielką ilość druków oprawnych i materiały luźne, łącznie ponad 3 mb. akt. Materiały te są prawie kompletne, niewielkie luki występują głównie w postaci braku kilku referatów i protokółu /lub stenogramu/ sesji międzynarodowej.

Prace kancelaryjne prowadził Sekretariat Naukowy Komisji w oparciu o system dwustronnego dziennika korespondencyjnego, w którym rejestrowano pisma wychodzące i przychodzące oraz wpisywano nadsyłane tezy, konspekty, referaty i recenzje. W dzienniku tym, oprócz numeru bieżącego często stosowano znaki literowe dla oznaczenia korespondencji i materiałów innego typu: ogólnych - O, Sekcji Historii i Historii Filozofii - H, Literatury i Języka - L, Literatur Obcych - Z, Historii Sztuki - S i Sesji Międzynarodowej - M. W związku z tym akta Komisji, poza numerem dziennika, bywają również zaopatrzone w znak literowy. Dzienniki korespondencyjne, obejmujące okres od końca 1953 do maja 1956 /nr-y 1-3991/, stanowią jedyną zachowaną pomoc kancelaryjną. Pomocą typu archiwalnego są wykazy referatów sekcyjnych oraz programy konferencji sekcji i sesji międzynarodowej.

Zawartość akt KNORM odtwarza w pełni przebieg jej prac, zapoczątkowanych w końcu r. 1953, a zakończonych w połowie 1956 r. Powołanie Komisji, jej cele i zadania oraz

działalność ogólno-organizacyjną przedstawiają akta Sekretariatu Naukowego. Są to plany i sprawozdania z prac Komisji, protokóły i stenogramy jej posiedzeń, preliminarze budżetowe, stenogram z konferencji prasowej, zwołanej w październiku 1955 r. w celu poinformowania społeczeństwa o dokonanych już pracach i zamierzeniach Komisji oraz korespondencja ogólna wszystkich sekcji, objęta wspólnym dziennikiem korespondencyjnym. Korespodencja ta wiąże się ze wszystkimi, wyżej scharakteryzowanymi, kierunkami działalności Komisji.

Akta poszczególnych sekcji dotyczą ich prac merytorycznych, prowadzonych w ramach przygotowań do konferencji plenarnych i przebiegu tych konferencji. Są tu protokóły i stenogramy zebrań roboczych sekcji, na których, poza bieżącymi sprawami organizacyjnymi, dyskutowano nad opracowywanymi referatami. Wśród akt Sekcji Historii Literatury i Języka znajdują się też protokóły posiedzeń i materiały, związane z pracami Komitetu Redakcyjnego Słownika Mickiewicza w latach 1954-1955, od chwili przejęcia opieki nad nim przez PAN. Jednostki zawierające referaty stanowią około 75% całości zespołu. Obejmują one niektóre, a niekiedy wszystkie kolejne fazy powstawania referatów: tezy, konspekty i pełne teksty w postaci rękopisu, maszynopisu, egzemplarza powielanego, a czasem drukowanego. Do niektórych dołączona jest dotycząca ich recenzja. Referaty te są wynikiem prac uczonych polskich i obcych. Podstawą opracowania kilku referatów były prace materiałowe, przygotowane indywidualnie lub zbiorowo, które znajdują się również w aktach odpowiednich sekcji - głównie Historii i Historii Filozofii oraz Historii Sztuki. Podsumowaniem prac każdej sekcji /z wyjątkiem Sekcji Literatur Ob-

cych/ była jej plenarna konferencja naukowa, której przebieg i skład osobowy odtwarzają protokół lub stenogram i listy uczestników. Akta Sesji Międzynarodowej - to program sesji i pobytu gości zagranicznych, listy uczestników, dokumentacja opracowań graficznych, zaproszenia na sesję oraz referaty i przemówienia uczonych polskich i zagranicznych, wygłoszone podczas 4-dniowych obrad.

Akta KNORM zostały w Archiwum PAN uporządkowane i zinwentaryzowane w latach 1965-1966. W trakcie porządkowania wyłączono akta kategorii "B" - przeważnie dublety planów, sprawozdań i protokółów Komisji, protokółów i list uczestników zebrań i konferencji oraz referatów wszystkich sekcji, a także korespondencję typu manipulacyjnego i dublety pism, zachowanych w kilku egzemplarzach /łącznie około 1,40 mb./. Sporządzono inwentarz kartkowy, a potem ciągły, zawierający 190 jednostek /1,78 mb./. Akta podzielono na 6 zasadniczych grup, nadając im następujący układ:

I. Sekretariat Naukowy
II. Sekcja Historii i Historii Filozofii
III. Sekcja Historii Literatury i Języka
IV. Sekcja Literatur Obcych
V. Sekcja Historii Sztuki
VI. Międzynarodowa sesja naukowa PAN, poświęcona twórczości A.Mickiewicza

Układ ten został oparty na strukturze organizacyjnej Komisji, pracującej poprzez Sekretariat i 4 sekcje. Akta sesji międzynarodowej, stanowiącej zamknięcie uroczystości mickiewiczowskich i realizację jednego z najważniejszych zadań Komisji, wyodrębniono jako grupę ostatnią. Koresponden-

cję dotyczącą tej sesji pozostawiono jednak w grupie I akt Sekretariatu Naukowego, gdyż została ona zarejestrowana w dzienniku wspólnym dla całej korespondencji. Wewnątrz grup nadano jednostkom układ rzeczowy lub rzeczowo-alfabetyczny. W grupie I na początku umieszczono sprawy ogólne Komisji, a następnie korespondencję i dzienniki, zachowując przy tym istniejący porządek kancelaryjny. Akta sekcji /grupy II-V/ ułożone są w kolejności: protokóły zebrań roboczych, referaty w porządku alfabetycznym według nazwisk autorów, prace materiałowe do referatów, protokóły lub stenogramy i listy uczestników konferencji plenarnych. W grupie IV - Sekcji Literatur Obcych - na początku znajdują się referaty autorów polskich /według układu alfabetycznego ich nazwisk/, a dalej obcych - alfabetycznie według nazw krajów, następnie - nazwisk autotów. Są to referaty, nie wykorzystane na sesji międzynarodowej. W układzie akt grupy VI na pierwszym miejscu są sprawy organizacyjne, a następnie referaty w kolejności, wyznaczonej im przez program sesji i odtwarzającej przebieg jej obrad w ciągu 4 dni.

Objętość /liczbę kart i stron/ podawano tylko w opisie inwentarzowym jednostek, zawierających referaty, które można uważać za zamknięte. Natomiast celowo pominięto ten element w wypadku jednostek z aktami pochodzenia kancelaryjnego ze względu na możliwość dopływów.

Do Archiwum PAN wpłynęły również akta "Biblioteki Historycznej Roku Mickiewiczowskiego", przekazane przez mgr Jadwigę Rużyło-Stasiakową w dniu 2 maja 1967 r. Było to wydawnictwo powołane w okresie obchodów Roku Mickiewicza uchwałą Sekretariatu Naukowego PAN dnia 7 września 1954 r. pod re-

dakcją prof.dr H.Jabłońskiego, mające objąć materiały i źródła do dziejów polskich walk narodowo-wyzwoleńczych. Akta tego wydawnictwa, zamykające się w granicach lat 1954–1963, stanowią w zbiorach Archiwum PAN odrębny element i będą przedmiotem oddzielnego opracowania.

Przegląd zawartości inwentarza

			jednostki
I.	Sekretariat Naukowy		1 - 22
II.	Sekcja Historii i Historii Filozofii		23 - 57
	a/ Posiedzenia	23 - 24	
	b/ Referaty	25 - 48	
	c/ Prace materiałowe i materiały do referatów	49 - 52	
	d/ Konferencje plenarne	53 - 57	
III.	Sekcja Historii Literatury i Języka		58 - 100
	a/ Posiedzenia	58 - 59	
	b/ Referaty	60 - 93	
	c/ Materiały i referat zbiorowy	94 - 95	
	d/ Konferencje plenarne	96 - 100	
IV.	Sekcja Literatur Obcych		101 - 132
	a/ Posiedzenia	101	
	b/ Referaty autorów polskich	102 - 122	
	c/ Referaty autorów obcych	123 - 132	

V. Sekcja Historii Sztuki 133 - 161
a/ Posiedzenia 133
b/ Referaty 134 - 147
c/ Prace materiałowe i zbiorowe 148 - 156
d/ Konferencje plenarne 157 - 161
VI. Międzynarodowa sesja naukowa PAN poświęcona twórczości A.Mickiewicza 162 - 190
a/ Sprawy organizacyjne 162 - 163
b/ I dzień obrad 164 - 170
c/ II " " 171 - 178
d/ III " " 179 - 182
e/ IV " " 183 - 190

I. SEKRETARIAT NAUKOWY

1. Projekty, plany i sprawozdania z prac Komisji
   1953 - 1956, 1.
2. Protokóły i stenogramy z posiedzeń Komisji
   1953 - 1956, 1.
3. Budżet: preliminarze, korespondencja
   1954 - 1956, 1.
4. Stenogram z konferencji prasowej
   1955, 22.X., 1.
5. Korespondencja ogólna
   1953, 1.

6. Korespondencja ogólna
1954, 1.

7. j.w.
1955, 1.

8. j.w.
1956, 1.

9. Korespondencja dotycząca współpracy naukowej i kulturalnej z zagranicą
1954 - 1956, 1.

10. Korespondencja dotycząca udziału cudzoziemców w sesji Mickiewiczowskiej 17-20.IV.1956
1956, 1.

11. Zawiadomienia i listy obecności na zebraniach plenarnych Komisji, Sekcji i Komitetu Redakcyjnego Słownika Mickiewicza
1954 - 1955, 1.

12. Korespondencja Sekcji Historii i Historii Filozofii
1954 - 1956, 1.

13. Korespondencja Sekcji Historii Literatury i Języka
1954 - 1956, 1.

14. Korespondencja Sekcji Literatur Obcych
/grupa Rusycystyki i Slawistyki/
1954 - 1956, 1.

15. j.w.
/grupy: Orientalistyki i Neofilologii/
1954 - 1956, 1.

16. Korespondencja Sekcji Historii Sztuki
1954 - 1955, 1.

17. Dziennik korespondencyjny, nr 1 - 770
1953 - 1955, opr.

18. Dziennik korespondencyjny, nr 771 - 1278
1955, I.- III., sz.

19. j.w., nr 1276 - 1834
1955, IV.- VI., sz.

20. j.w., nr 1830 - 2613
1955, VI.- XI., sz.

21. j.w., nr 2614 - 3090
1955, XI.- XII., sz.

22. j.w., nr 3091 - 3991
1955, XII. - 1956, VI., opr.

II. SEKCJA HISTORII I HISTORII FILOZOFII

a/ Posiedzenia

23. Protokóły i stenogramy posiedzeń
1954, l.

24. j.w.
1955, l.

b/ Referaty

25. Assorodobraj Nina: Założenia teoretyczne historiografii Lelewela
Tezy, referat
1955, l., k.120 + s.8

26. Baczko Bronisław: Drogi kształtowania się światopoglądu w polskiej demokratycznej myśli społecznej połowy XIX w.
Tezy, referat
1955, l. i sz., k.71 + s.74

27. Batowski Henryk: Mickiewicza misja naukowo-literacka w r. 1855
Konspekt, referat, recenzje
1954 - 1955, l. i sz., k.81 + s.87

28. Bobińska Celina: Ideologia rewolucyjnych demokratów lat 60-tych
Tezy, referat
1954 - 1955, l. i sz., k.96 + s.34

29. Danielewicz Jerzy: Mickiewicz w ogniu polemik emigracyjnych 1832 - 1855
Konspekt, referat, recenzja
1955, l. i sz., k.34 + s.26

30. Dutkiewicz Józef: Wewnętrzne dzieje powstania listopadowego
Tezy, referat
1955, l. i sz., k.179 + s.108

31. Gąsiorowska Natalia: Kształtowanie się polskiej klasy robotniczej w I połowie XIX w.
Tezy, referat
1954 - 1955, l. i sz., k.4 + s.72

32. Gerber Rafał: Rewolucyjny ruch rosyjski a walka wyzwoleńcza narodu polskiego
Referat
1955, l. i sz., k.45 + s.93

33. Halicz Emanuel: Rola nurtu plebejskiego w powstaniach polskich XIX w.
Konspekt, referat
1955, l. i sz., k.106 + s.107

34. Jabłoński Henryk: Międzynarodowe znaczenie polskich walk narodowo-wyzwoleńczych
Referat
1955, l. i sz., k.119 + s.69

35. Kieniewicz Stefan: Problem rewolucji agrarnej w Polsce XVIII i XIX w.
Konspekt, referat, recenzje
1955, l. i sz., k.75 + s.124

36. Kieniewicz Stefan: Legion Mickiewicza /1848-1849/
Konspekt, referat
1954 - 1955, l. i sz., k.136 + s.134

37. Kołodziejczyk Ryszard: Kształtowanie się burżuazji polskiej
Konspekt, referat
1955, l. i sz., k.124 + s.120

38. Kroński Tadeusz: Koncepcje filozoficzne mesjanistów polskich w połowie XIX wieku
Referat
1955, l. i sz., k.92 + s.95

39. Kula Witold: Kształtowanie się kapitalizmu i klasy robotniczej w Polsce
Referat
1955, l. i opr., k.20 + s.170

40. Piwarski Kazimierz: Kuria rzymska a polski ruch narodowo-wyzwoleńczy
Konspekt, referat, recenzja
1955, l. i sz., k.83 + s.94

41. Pomorska Hanna: "Trybuna Ludów"
Konspekt, recenzja
1955, l., k.1 + s.4

42. Reychman Jan: Działalność Mickiewicza w okresie wojny krymskiej /1853-1955/
Konspekt, referat
1954 - 1955, l. i sz., k.92 + s.93

43. Sikora Adam: Socjalizm utopijny A.Mickiewicza w "Trybunie Ludów"
Konspekt, referat
1954 - 1955, l. i sz., k.51 + s.49

44. Szacki Jerzy: Z historii rozwoju ideologii szlacheckich rewolucjonistów lat 20-tych
Konspekt, referat
1955, l. i sz., k.70 + s.67

45. Śladkowska Anna: Rozwój ideologiczny Edwarda Dembowskiego
Tezy, referat
1955, l. i sz., k.88 + s.57

46. Śreniowski Stanisław: Uwłaszczenie chłopów w Polsce
Konspekt, referat
1955, l. i sz., k.131 + s.206

47. Temkin Hanna: Socjalizm utopijny Gromad Ludu Polskiego
Referat
1955, l. i sz., k.50 + s.51

48. Wojnar Janina: Historiozofia Adama Mickiewicza
Konspekt
1955, l., k.3 + s.3

c/ Prace materiałowe i materiały do referatów

49. Mańkowski Zygmunt: Rola mas plebejskich w powstaniu listopadowym 1830/31
Praca materiałowa
1955, l., k.36

50. Rostocki Władysław: Zagadnienie państwa i prawa powstania listopadowego
Praca materiałowa
1955, l., k.69

51. Materiały do referatu Natalii Gąsiorowskiej: Kształtowanie się klasy robotniczej
Wypisy archiwalne
1955, 1., k.228

52. Odpisy korespondencji z II poł. XIX w.
Praca materiałowa
1955, 1., k.275

d/ Konferencja plenarna

53. Stenogram konferencji
1955, 29.VI., 1.

54. j.w.
1955, 30.VI., 1.

55. j.w.
1955, 1.VII., 1.

56. j.w.
1955, 2.VII., 1.

57. Lista uczestników konferencji
1955, 29.VI. - 2.VII., 1.

III. SEKCJA HISTORII LITERATURY I JĘZYKA

a/ Posiedzenia

58. Protokóły i stenogram zebrań
1954 - 1955, 1.

59. Komitet Redakcyjny Słownika Mickiewicza
Protokóły posiedzeń, materiały
1954 - 1955, 1.

b/ Referaty

60. Billip Witold: Mickiewicz w krytyce literackiej Królestwa Kongresowego przed 1830 r.
Referat
1955, 1., k.67 + s.63

61. Cieślakowa Halina, Misz Henryk, Skubalanka Teresa: Prace Mickiewicza nad językiem "Pana Tadeusza" na podstawie autografów
Konspekt, referat
1955, 1. i sz., k.18 + s.111

62. Dłuska Maria: Mickiewicz a polskie tradycje wersyfikacyjne
Tezy, referat, recenzja
1955, 1., k.116

63. Doroszewski Witold: Jan Baudouin de Courtenay na tle swej epoki i jako prekursor nowych prądów w językoznawstwie
Referat
1955, 1., s.35

64. Doroszewski Witold: Język Mickiewicza a normy języka ogólnopolskiego
Konspekt
1955, 1., s.10

65. Górski Konrad: Tradycje stylistyczne Adama Mickiewicza
Streszczenie
1955, 1., k.1

66. Górski Konrad i Hrabec Stefan: O słowniku Mickiewiczowskim
Referaty
1955, l., k.5 + s.41

67. Hrabec Stefan: Różnice językowe między rękopisami a drukami mickiewiczowskimi
Konspekt, referat
1955, l. i sz., k.26 + s.98

68. Hrabec Stefan: Stan badań nad językiem Adama Mickiewicza
Konspekt
1955, l., k.3

69. Janion Maria: Tragizm "Konrada Wallenroda"
Referat
1955, l., k.92 + s.83

70. Kleiner Juliusz: Rekonstrukcja dalszego ciągu "Konfederatów barskich" Mickiewicza
Referat
1955, l. i sz., k.21 + s.22

71. Klemensiewicz Zenon: Stanowisko Mickiewicza w dziejach języka polskiego
Tezy, referat, recenzja
1955, l. i sz., k.6 + s.96

72. Krzyżanowski Julian: Literatura ludowa w prelekcjach paryskich /Mickiewicz folklorysta/
Referat
1955, l., k.42 + s.49

73. Krzyżanowski Julian: Na marginesie wydania jubileuszowego A.Mickiewicza
Referat
1955, l. i sz., k.35 + s.48

74. Krzyżanowski Julian: O ludowości Mickiewicza
Referat
1955, l. i sz., k.30 + s.95

75. Mayenowa Maria Renata: Mickiewicz a tradycje stylistyczne
Tezy, referat
1955, l., k.38 + s.96

76. Nowak Zbigniew Jerzy: Język Mickiewicza w sądach współczesnych
Konspekt
1954, l., k.1

77. Pepłowski Franciszek: Problematyka stylistyczno-językowa w publicystyce Mickiewicza
Konspekt, referat
1954 - 1955, l. i sz., k.43 + s.104

78. Pigoń Stanisław: Pierwszy zawiązek III części Dziadów
Referat
1955, l. i sz., k.15 + s.23

79. Płoszewski Leon: O wydaniu narodowym dzieł Mickiewicza
Referat
1955, l. i sz., k.32 + s.33

80. Przybylski Ryszard: Spór o tzw. "realizm romantyczny"
Referat
1955, l., k.1 + s.14

81. Sandler Samuel: Reduta Ordona
Referat
1955, sz., s.30

82. Skubalanka Teresa: Nowotwory językowe Mickiewicza wobec teorii i praktyki oświeceniowej i romantycznej
Konspekt, referat
1955, l. i sz., k.8 + s.75

83. Stefanowska-Treugutt Zofia: Katechizm pielgrzymstwa polskiego
Referat /j. pol. i franc./
1955, l., k.275 + s.108

84. Stefanowska-Treugutt Zofia: Publicystyka Mickiewicza w latach 1832 - 1833
Konspekt
1955, l., k.17 + s.18

85. Stieber Zdzisław: Dziedzictwo baudouinowskiej teorii fonemu w dzisiejszym językoznawstwie
Konspekt
1955, l., s.4

86. Treugutt Stefan: Dziady drezdeńskie - rozważania wstępne
Referat
1955, l. i sz., k.48 + s.51

87. Turska Halina: Prowincjonalizmy językowe w "Panu Tadeuszu"
Referat
1955, sz., s.22

88. Turska Halina: Słownictwo i frazeologia opisów przyrody w "Panu Tadeuszu" wobec tradycji Oświecenia i pseudoklasycyzmu
Referat
1955, l. i sz., k.46 + s.51

89. Urbańczyk Stanisław: Językoznawstwo polskie I poł.XIX w.
Konspekt, referat
1955, l. i sz., k.2 + s.37

90. Witkowska Alina: Filomatyzm Mickiewicza
Referat
1955, l. i sz., k.96 + s.126

91. Wyka Kazimierz: O formie prawdziwej "Pana Tadeusza"
Referat
1955, l., k.209 + s.114

92. Wyka Kazimierz: O formie prawdziwej "Pana Tadeusza"
Referat /j.franc.: "La forme vraie de "Pan Tadeusz"/
1955 - 1956, 1. i sz., k.290 + s.154

93. Żmigrodzka Maria: Typ mickiewiczowskiej ballady i jej rola w przełomie romantycznym.
Referat
1955, 1. i sz., k.35 + s.122

c/ Materiały i referat zbiorowy

94. Kucharska Irena: Georg Lukacs - Klasyczna forma powieści historycznej
Omówienie treści dzieła G.L.
1954, 1., s.19

95. Koleżeńska współpraca i krytyka literacka Filomatów, Filaretów
Referat zbiorowy
1956, 1., k.27

d/ Konferencja plenarna

96. Stenogram sesji
1955, 5.XII., 1.

97. j.w.
1955, 6.XII., 1.

98. j.w.
1955, 7.XII., 1.

99. j.w.
1955, 8.XII., 1.

100. Lista uczestników sesji
1955, 5-8.XII., 1.

IV. SEKCJA LITERATUR OBCYCH

a/ Posiedzenia

101. Protokóły posiedzeń
1954 - 1955, l.

b/ Referaty autorów polskich

102. Barański Zbigniew: Korolenko i Mickiewicz
Konspekt
1955, l., k.2 + s.4

103. Czerny Zygmunt: Teoria romantyzmu francuskiego
Konspekt, referat
1955, l., k.58 + s.46

104. Dubiński Aleksander: Recepcja Mickiewicza w piśmiennictwie tureckim
Konspekt
1954, l., k.1

105. Fiszman Samuel: Wykaz autografów i dokumentów A.Mickiewicza, znajdujących się w archiwach i bibliotekach ZSRR
1954, l., k.35

106. Fiszman Samuel: Z problematyki pobytu Mickiewicza w Rosji
Referat
1955, l., k.47 + s.51

107. Jabłoński Witold: Mickiewicz w Chinach
Referat
1955, l., k.38

108. Jakubiec Marian: Literatura rosyjska w wykładach paryskich Mickiewicza
Konspekt, referat, recenzja
1956, l. i sz., k.60 + s.180

109. Kupfer Franciszek, Strelcyn Stefan: Mickiewicz w przekładach hebrajskich
Konspekt, referat
1954 - 1955, l., k.31

110. Lednicki Wacław: Ex Oriente Lux /Mickiewicz i Puszkin/
Referat /tłumaczenie z ang./
1955, l., k.30

111. Magnuszewski Józef: Mickiewicz wśród Słowaków
Konspekt, referat
1954, l., k.282

112. Magnuszewski Józef: Jan Kalinciak a Mickiewicz /z wpływów polskich na piśmiennictwo słowackie/
Tezy
1955, l., s.3

113. Reychman Jan: Zainteresowania orientalistyczne w środowisku mickiewiczowskim w Wilnie i Petersburgu
Konspekt, referat
1954 - 1955, l., k.36 + s.35

114. Sinko Tadeusz: Mickiewicz i antyk
Konspekt, recenzja
1954, l., k.31

115. Szmydtowa Zofia: Mickiewicz jako tłumacz z literatur zachodnioeuropejskich
Referat, recenzja
1954 - 1955, l., k.37 + s.18

116. Szyrocki Marian: Mickiewicz a Niemcy
Konspekt
1955, l., s.3

117. Wierczyński Stefan: Mickiewicz w Czechach, cz.I
Konspekt
1954, l., s.6

118. Wilman - Grabowska H.: Mickiewicz a Wschód
Referat
1956, l., k.67

119. Zajączkowski Ananiasz: Orient jako źródło inspiracji w literaturze romantycznej doby mickiewiczowskiej
Konspekt, referat
1954, l., k.2 + s.48

120. Żurowski Maciej: Romantyzm francuski na tle życia politycznego epoki
Konspekt
1954, l., k.3 + s.4

121. Żurowski Maciej: Z problemów romantyzmu zachodnio-europejskiego
Referat
1955, l., k.36

122. Żygulski Zdzisław: Teoria romantyzmu niemieckiego
Konspekt, referat, recenzja
1954 - 1955, l., k.21 + s.44

c/ Referaty autorów obcych

123. Georgiew Emil /Bułgaria/: Polsko-bułgarskie więzy literackie w epoce Adama Mickiewicza
Referat /j.bułg. i pol./
1956, l., k.224 + s.106

124. Dolanský Julius /Czechosłowacja/: Echa mesjanizmu polskiego w literaturze czeskiej
Referat /j.czeski i pol./
1956, l. i sz., k.19 + s.33

125. Mráz Andrzej /Czechosłowacja/: Podstawowe cechy słowackiej literatury romantycznej
Referat /j.czeski i pol./
1956, l. i sz., k.28 + s.10

126. Nowotny Paweł/NRD/: Łużyckie przekłady poezji A.Mickiewicza
Referat, recenzja
1956, l., k.39

127. Kovàcs Endre /Węgry/: Odgłosy twórczości A.Mickiewicza na Węgrzech
Referat /j.węg., niem. i pol./
1956, l. i sz., k.90 + s.65

128. Szauder Józef /Węgry/: Problemy ludowości w literaturze węgierskiej i analogiczne zjawiska w literaturze polskiej
Referat /j.pol. i niem./
1956, l. i sz., k.21 + s.20

129. Bersano-Begey Marina /Włochy/: Akademia A.Mickiewicza w Bolonii i Teofil Lenartowicz
Referat /j.wł. i pol./
1956, l. i sz., k.28 + 58

130. Chiavazza Bernardino /Włochy/: La fortuna di Mickiewicz in Italia
Praca, recenzja /j.wł./
1945, 1955, opr. i l., k.205

131. Pinto Olga /Włochy/: Wiersze orientalne Mickiewicza i Słowackiego
Tłumaczenie, artykuły /j.pol./
1956, l., k.10

132. Venturini Maria/Włochy/: Primi risultati delle ricerche fatte sui rapporti tra Adamo Mickiewicz e l'Italia
Praca materiałowa /j.wł./
1955, l., k.26

V. SEKCJA HISTORII SZTUKI

a/ Posiedzenia

133. Notatki z zebrań i stenogram z konferencji
1954, VI. - IX., 1.

b/ Referaty

134. Chomiński Józef: Mistrzostwo kompozytorskie Chopina
Referat
1955, 1. i sz., k.91 + s.100

135. Dobrowolski Tadeusz: Twórczość malarska Piotra Michałowskiego
Referat, recenzja
1955, 1. i sz., k.110 + s.48

136. Lissa Zofia: Problemy stylu narodowego twórczości Chopina
Referat
1955, 1. i sz., k.92 + s.107

137. Łobaczewska Stefania: Wkład Chopina do romantyzmu europejskiego
Referat
1955, 1. i sz., k.129 + s.140

138. Molé Wojsław: Podstawy i tendencje romantyzmu w sztukach plastycznych /w ujęciu ogólnoeuropejskim/
Konspekt, referat, recenzja
1955, 1. i sz., k.72 + s.104

139. Morawski Stefan: Program sztuki narodowej w krytyce i teorii artystycznej lat 1830 - 1860
Konspekt, referat
1955, l. i sz., k.192 + s.132

140. Piwocki Ksawery: Rozwój badań nad sztuką narodową i zagadnienie starożytnictwa w dobie romantyzmu
Konspekt, referat
1955, l. i sz., k.103 + s.96

141. Porębski Mieczysław: Polskie malarstwo historyczne doby romantyzmu a rozwój historycznej świadomości narodu
Konspekt, referat
1955, l., k.33 + s.44

142. Prosnak Jan: Ze studiów nad twórczością muzyczną do tekstów Adama Mickiewicza
Konspekt, referat
1955, l. i sz., k.76 + s.13

143. Sivert Tadeusz: Mickiewicz na scenie
Konspekt, referat
1955, l. i sz., k.89 + s.89

144. Strumiłło Tadeusz: Sentymentalizm jako wstępna faza romantyzmu w nauce polskiej
Referat
1955, l. i sz., k.190 + s.92

145. Sulerzyska Teresa: Vogel jako inwentaryzator
Konspekt
1955, l., k.4

146. Tatarkiewicz Władysław i Kaczmarzyk Dariusz: Zmaganie się romantyzmu z klasycyzmem w rzeźbie polskiej
Konspekt, referat, recenzja
1955, l. i sz., k.88 + s.69

147. Zanoziński Jerzy: Krytyka recenzencko-sprawozdawcza w latach 1840 - 1860
Referat
1955, l. i sz., k.28 + s.22

c/ Prace materiałowe i zbiorowe

148. Herbst Stanisław: Polska architektura romantyczna wobec starożytnictwa
Praca materiałowa - konspekt
1955, l., k.2

149. Kozakiewicz Stefan: Starożytnictwo warszawskie w XIX wieku. Wpływ idei starożytniczych na malarstwo polskie końca w. XVIII i w. XIX
Praca materiałowa - konspekty
1954 - 1955, l., k.8

150. Lipiński Jacek: Mickiewicz na scenach Polski Ludowej w l. 1945 - 1955
Praca materiałowa
1955, l., k.10

151. Powidzki Janusz: Starożytnictwo Juliana Ursyna Niemcewicza.
Praca materiałowa
1955, l., k.276

152. Ślesiński Władysław: Starożytnictwo małopolskie w l. 1800 - 1863
Praca materiałowa
1954 - 1955, l. i sz., k.37 + s.37

153. Wiliński Stanisław: Zagadnienie starożytnictwa i rozwój badań nad sztuką narodową w okresie romantyzmu. Wielkie Księstwo Poznańskie
Praca materiałowa
1955, l., k.97

154. Zembrzuska Hanna: Rozwój badań nad sztuką narodową i zagadnienie starożytnictwa w dobie romantyzmu
Materiały do referatu K.Piwockiego
1955, l., k.104

155. Mickiewicz na scenach
Prace materiałowe do referatu Tadeusza Siverta
1955, 1., k.170

156. Z epoki romantyzmu. Wystawa akwarel, rysunków i grafiki w Muzeum Narodowym w Warszawie
Praca zbiorowa pod red. M.Mrozińskiej i M.Suchodolskiej
1955, 1. i sz., k.91 + s.91

d/ Konferencja plenarna

157. Stenogram konferencji
1955, 7.XI., 1.

158. j.w.
1955, 8.XI., 1.

159. j.w.
1955, 9.XI., 1.

160. Głosy dyskusyjne na konferencji
Egzemplarze autoryzowane
1955, 7-9.XI., 1.

161. Listy uczestników konferencji
1955, 7-9.XI., 1.

VI. MIĘDZYNARODOWA SESJA NAUKOWA PAN POŚWIĘCONA TWÓRCZOŚCI ADAMA MICKIEWICZA 17-24 KWIETNIA 1956

a/ Sprawy organizacyjne

162. Program sesji i pobytu gości zagranicznych, listy uczestników
1956, 17-24.IV., 1.

163. Projekty opracowań graficznych zaproszenia na sesję naukową A.Mickiewicza /wykonał I.Izdebski/
1956, l.

b/ I dzień obrad /17.IV./

164. Krzyżanowski Julian: Mickiewicz w Polsce Ludowej
Referat
1956, sz., s.26

165. Krejčí Karel /Czechosłowacja/: Wallenrod i Irydion w literaturze czeskiej
Referat /j.pol./
1956, sz., s.34

166. Fabre Jean/Francja/: Francja w myślach i uczuciach Mickiewicza
Referat /j.franc./
1956, l., k.49

167. Stefanowska Zofia: Mickiewicz a Lamennais w l. 1830-1834
Referat wygł. w formie komunikatu
1956, l. i sz., k.30 + s.25

168. Grosclaude Pierre /Francja/: Przemówienie na sesji /j.franc., pol./
1956, l., k.9

169. Eftimiu Victor /Rumunia/: Przemówienie na sesji /j.franc./
1956, l., k.2

170. Della Seta Ugo /Włochy/: Przemówienie na sesji /j.wł./
1956, l., k.5

c/ II dzień obrad /18.IV./

171. Błagoj Dymitr D. /ZSRR/: Mickiewicz i Puszkin
Referat /j.ros. i pol./
1955, 1., k.82 + s.42

172. Lo Gatto Ettore /Włochy/: W sprawie wzajemnych stosunków Mickiewicza i Puszkina
Referat /j.wł. i pol./
1956, 1. i sz., k.38 + s.18

173. Živanović Djordje /Jugosławia/: Adam Mickiewicz w literaturze serbochorwackiej
Referat /j.serbochorw. i pol./
1956, 1. i sz., k.129 + s.114

174. Batowski Henryk: Mickiewicz jako badacz słowiańszczyzny.
Referat wygł. w formie komunikatu, recenzja
1955, 1., k.98 + s.4

175. Rylski Maksym /ZSRR/: Adam Mickiewicz i ukraińska literatura.
Tezy, referat /j.ukr. i pol./
1956, 1. i sz., k.44 + s.42

176. Dinekow Petar /Bułgaria/: Mickiewicz w Bułgarii
Referat /j.bułg. i pol./
1956, 1. i sz., k.102 + s.34

177. Glebka Piatro /ZSRR/: Adam Mickiewicz i Białoruś
Referat wygł. w formie komunikatu /j.białoruski/
1956, 1., k.14

178. Korsakas Kostas P. /ZSRR/: Badania nad twórczością Adama Mickiewicza w Litewskiej Republice Radzieckiej
Referat wygł. w formie komunikatu /j.ros. i pol./
1955, 1., k.25

d/ III dzień obrad /19.IV./

179. Maver Giovanni /Włochy/: Mickiewicz i Mazzini
Referat /j.wł. i pol./
1956, l. i sz., k.46 + s.18

180. Söter Istvan /Węgry/: Paralele węgierskiego i polskiego romantyzmu
Referat /j.węg., franc., niem. i pol./
1956, l. i sz., k.56 + s.19

181. Starzyński Juliusz: O przemianach malarstwa europejskiego w dobie romantyzmu
Referat
1955, sz., s.30

182. Slodnjak Anton /Jugosławia/ - Przemówienie na sesji /j.pol./
1956, l., k.7

e/ IV dzień obrad /20.IV./

183. Koschmieder Erwin /NRF/: Niemcy a Mickiewicz
Referat /j.pol./
1956, l., k.10

184. Falkenhahn Viktor /NRD/: Zagadnienia tłumaczeń dzieł A.Mickiewicza na język niemiecki
Referat /j.pol./
1955, l. i sz., k.71 + s.48

185. Hermann Alois /NRD/: Recepcja publicystyki A.Mickiewicza w Niemczech
Referat wygł.w formie komunikatu /j.pol. i niem./
1955 - 1956, l. i sz., k.11 + s.46

186. Jagoditsch Rudolf /Austria/: O niemieckich przekładach "Pana Tadeusza"
Referat wygł. w formie wypowiedzi dyskusyjnej /j.niem./
1956, l., k.6

187. Verdiani Carlo /Włochy/: Z zagadnień przekładu "Sonetów Krymskich"
Referat wygł. w formie wypowiedzi dyskusyjnej /j.pol./
1956, l., k.6 + s.14

188. Klemensiewicz Zenon: Językoznawstwo polskie wobec zadań Roku Mickiewiczowskiego
Referat
1955, l. i sz., s.22

189. Wyka Kazimierz: Poezja i prawda w "Panu Tadeuszu"
Referat
1955 - 1956, l. i sz., k.28 + s.33

190. Kinzo Asai /Japonia/: Przemówienie na sesji /j.jap. i pol./
1956, l., k.2

Stanisław Chankowski

MATERIAŁY ANTONIEGO ARTYMIAKA

III - 120

Antoni Artymiak, historyk, nauczyciel i archiwista, urodził się 1 czerwca 1897 r. we Lwowie jako syn Franciszka, pracownika kolejowego, i Julii z Sadłowskich. Po ukończeniu w r. 1915 we Lwowie szkoły średniej wcielony został do armii austriackiej, w szeregach której brał udział w I wojnie światowej. W październiku 1918 r. jako podporucznik wstąpił do wojska polskiego, w którym pozostał do dnia zakończenia działań wojennych, poczem przeszedł do rezerwy w stopniu porucznika. W latach 1920-1923 studiował na Uniwersytecie Poznańskim historię, filologię germanską i pedagogikę. Po ukończeniu studiów z dyplomem nauczyciela historii, języka niemieckiego i pedagogiki, od września 1924 r. rozpoczął pracę pedagogiczną w gimnazjum w Krotoszynie, a od 1926 r. - w Nowym Sączu. W r. 1931 mianowany został dyrektorem gimnazjum w Miechowie; w latach następnych pracował na podobnych stanowiskach w Krakowie /w VI gimnazjum 1931-1933/, Częstochowie /II gimnazjum 1933-1938/, a od września 1938 r. w Jędrzejowie.

Antoni Artymiak pracował również naukowo ogłaszając drukiem kilka artykułów z zakresu historii regionalnej. W październiku 1935 r. uzyskał na Uniwersytecie Poznańskim stopień magistra filozofii w zakresie historii, w 3 lata potem zaś na tejże uczelni - stopień doktora na podstawie rozprawy pt. "Lwowianin Henryk Schmitt, historyk, publicysta, bibliotekarz, organizator szkolnictwa", napisanej pod kierunkiem prof. A.Skałkowskiego.

Okres okupacji spędził Artymiak w Jędrzejowie, pracując początkowo jako kierownik biura PCK, a następnie Polskiego Komitetu Opiekuńczego /RGO/ na powiat jędrzejowsko-włoszczowski. Zorganizował też i prowadził dla miasta i powiatu tajne nauczanie na poziomie szkoły średniej. Nie przerywał zarazem pracy naukowej, poświęcając swe badania historii regionu jędrzejowskiego. W latach 1943-1945 dojeżdżał do Kielc, gdzie wykładał historię oraz nauki pomocnicze na Kursach Uniwersyteckich /będących częścią składową tajnego Uniwersytetu Ziem Zachodnich/. Od jesieni 1943 r. brał udział w ruchu oporu w obwodzie jędrzejowskim, jako porucznik Armii Krajowej. Zagrożony aresztowaniem, ukrywał się od czerwca 1944 r. aż do końca okupacji.

Po wyzwoleniu Antoni Artymiak zorganizował pod swoim kierownictwem w powiecie jędrzejowskim średnie szkolnictwo ogólnokształcące i pedagogiczne, zaś w latach 1947-1948 zajmował ponownie stanowisko dyrektora Liceum i Gimnazjum w Jędrzejowie oraz prowadził dalsze badania nad historią regionu. W r. 1948 powołano go na współpracownika Komisji Historycznej Polskiej Akademii Umiejętności. W tymże roku przeniósł się do Kielc, gdzie pracował w dziale doskonalenia kadr

oświatowych Kuratorium. Od r. 1953 przeszedł do pracy archiwalnej, jako archiwista, a następnie kustosz Wojewódzkiego Archiwum Państwowego w Kielcach. W latach 1954-1957 był prezesem oddziału kieleckiego Polskiego Towarzystwa Historycznego; w grudniu 1957 r. otrzymał nagrodę naukową woj. kieleckiego. Od grudnia 1958 r. powrócił do pracy w szkolnictwie, obejmując wykłady historii i historii wychowania w Studium Nauczycielskim; objął też stanowisko dyrektora Okręgowego Ośrodka Metodycznego przy Kuratorium. W latach 1959-1962 Antoni Artymiak był wykładowcą i konsultantem historii Polski w kieleckim Punkcie Konsultacyjnym Wyższej Szkoły Nauk Społecznych w Warszawie. Należał też do grona członków - założycieli /1958 r./ i członków Zarządu Kieleckiego Towarzystwa Naukowego. W r. 1961 uzyskał na Uniwersytecie Jagiellońskim stopień docenta na podstawie rozprawy pt. "Studia nad historią szkolnictwa elementarnego w obwodach kieleckim i olkuskim woj. krakowskiego w latach 1816-1862".

Antoni Artymiak pracował również społecznie. W okresie pobytu w Jędrzejowie był członkiem Miejskiej i Powiatowej Rady Narodowej, następnie zasiadał w kieleckiej Wojewódzkiej Radzie Narodowej. Odznaczony był Srebrnym Krzyżem Zasługi, Medalem Zwycięstwa i Wolności, Medalem X-lecia PRL oraz Krzyżem Komandorskim Orderu Odrodzenia Polski. Ogłosił ponad 70 artykułów i prac naukowych. W ostatnim okresie życia przeszedł na emeryturę. Zmarł w Kielcach 17 lipca 1963 r.

Spuściznę po Antonim Artymiaku Archiwum Polskiej Akademii Nauk, z którym zmarły współpracował, otrzymało - zgodnie z jego życzeniem - w darze od wdowy, Stanisławy Artymiakowej w październiku 1963 r. Dodatkowa teczka z materiałami

wpłynęła do Archiwum w styczniu 1964 r. Całość materiałów otrzymała sygnaturę III-120. Objętość spuścizny przed uporządkowaniem wynosiła 0,25 mb. W wyniku prac porządkowych utworzono 65 jednostek, podzielonych na 5 podstawowych grup.

Spuścizna nie zawiera w zasadzie materiałów sprzed II wojny światowej /z wyjątkiem 2 wycinków prasowych/. Obejmuje ona okres od października 1939 r. do 1962 r.

W grupie prac naukowych - umieszczonej na czele inwentarza - 4 pozycje dotyczą dziejów szkolnictwa regionu kieleckiego i jędrzejowskiego w XIX i początkach XX w. Dalszych 10 pozycji związanych jest z pracą twórcy spuścizny w archiwum kieleckim. Znajduje się tu parę przeglądów źródeł do różnych zagadnień historycznych i wstępy do inwentarzy archiwalnych zespołów uporządkowanych przez Artymiaka. Podgrupa prac różnych obejmuje szereg artykułów biograficznych /głównie życiorysy dla Polskiego Słownika Biograficznego, częściowo nie drukowane/, artykuł sprawozdawczy oraz recenzję. W spuściźnie znajdują się też teksty kilku referatów i odczytów. Wśród 8 jednostek materiałów warsztatowych do cenniejszych należy j. 23 - zawierająca materiały słownika biograficznego nauczycieli kielecczyzny oraz j. 25 - materiały do dziejów miast tegoż regionu w okresie 1000-lecia, wykorzystane częściowo w zbiorowym wydawnictwie - Miasta polskie w tysiącleciu /Wrocław 1965 r./.

Spora grupa papierów obrazuje szerokie zaangażowanie twórcy spuścizny w pracy organizacji naukowych, społeczno-politycznych i oświatowych. Szczególnie cenna jest j. 31 odnosząca się do dziejów okupacji i ruchu oporu na Kielecczyźnie. Są to m.in. materiały wywiadowcze dotyczące ruchu

niemieckich transportów wojskowych oraz zbiór relacji mieszkańców tego regionu.Z okresu okupacji pochodzi też korespondencja Artymiaka w sprawie zamknięcia gimnazjum jędrzejowskiego na polecenie władz niemieckich oraz sprawozdanie Rady Głównej Opiekuńczej za okres od kwietnia 1940 do marca 1941 r.

Wśród materiałów biograficznych na czoło wysuwa się kilka jednostek /53-57/ dotyczących przewodu habilitacyjnego Artymiaka na Uniwersytecie Jagiellońskim. Mają one zróżnicowany charakter, wiążą się jednak w pewną całość, stanowiącą ważny element biografii twórcy spuścizny, dlatego też zamieszczono je w tej grupie. Oprócz korespondencji z dziekanatem /zawierającej m.in. życiorys i spis prac naukowych/, znajdują się tu również: streszczenie rozprawy habilitacyjnej wraz z jej recenzjami oraz teksty dwóch wykładów habilitacyjnych /proponowanego i wygłoszonego/. Te ostatnie stanowią więc uzupełnienie grupy prac naukowych.Występuje tu także grupa prywatnych listów prof. H.Barycza do twórcy spuścizny dotyczących tej sprawy. Część biograficzną uzupełniają dokumenty osobiste, zaproszenia oraz fragment pamiętnikarski.

Spuściznę zamyka obszerna korespondencja /264 listy/ oraz parę recenzji o pracach Artymiaka.

W inwentarzu materiały zostały ułożone w obrębie grup rzeczowych w porządku chronologicznym z niewielkimi odchyleniami na rzecz związków tematycznych. W grupie biograficznej na czoło wysunięto papiery dotyczące przewodu habilitacyjnego ze względu na ich większe znaczenie dla biografii twórcy. Korespondencję zgrupowano w dwóch jednostkach w układzie alfabetycznym korespondentów, na końcu umieszczono listy z podpisami nieczytelnymi. Należy zaznaczyć, że korespondencja

prywatna wpływająca występuje również w odpowiednich grupach rzeczowych /j. 30, 41, 54, 57/.

Inwentarz zaopatrzono w 6 aneksów ukazujących zawartość kilku jednostek zbiorczych; dwa ostatnie obejmują wykaz korespondentów twórcy spuścizny.

B i b l i o g r a f i a i ź r ó d ł a. Wspomnienie pośmiertne o Antonim Artymiaku wraz z omówieniem jego dorobku naukowego opublikowali: Henryk Barycz w "Przeglądzie Historyczno-Oświatowym" nr 4 z 1966 r. oraz Ryszard Kołodziejczyk w "Kwartalniku Historycznym" nr 2 z 1966 r. Materiały do biografii znajdują się w spuściźnie rękopiśmiennej. Jest to własnoręczny życiorys, doprowadzony do r. 1961, napisany w związku z przewodem habilitacyjnym /j.53/. Dołączona jest do niego bibliografia prac do r. 1961 /faktycznie r. 1962/. Zestawienie to wypada uzupełnić jedną tylko pozycją - wzmiankowaną już pracą habilitacyjną, opublikowaną pośmiertnie w r. 1964. Fragment swojego życia opisał twórca spuścizny w urywku pamiętnika pt. "W pracy oświatowej przed piętnastu laty", poświęconym pracy nad odbudową szkolnictwa jędrzejowskiego po wyzwoleniu w r. 1945 /j.61/.

Przegląd zawartości inwentarza

		jednostki
I.	Materiały twórczości naukowej	1 - 30
A.	Prace naukowe	1 - 22
1.	Prace z zakresu historii szkolnictwa	1 - 4
2.	Przeglądy źródeł	5 - 8

3. Wstępy do inwentarzy archiwalnych 9 - 14
4. Prace biograficzne, recenzje, sprawozdania 15 - 18
5. Referaty, odczyty, przemówienia 19 - 22
B. Materiały warsztatowe 23 - 30
II. Materiały działalności organizacyjno-naukowej, wydawniczej, społeczno-politycznej i urzędowej 31 - 52
A. Działalność organizacyjno-naukowa 31 - 40
B. Działalność wydawnicza 41 - 43
C. Działalność społeczno-polityczna 44 - 48
D. Działalność urzędowa 49 - 52
III. Materiały biograficzne 53 - 61
IV. Korespondencja 62 - 63
V. Materiały o twórcy spuścizny 64
Załącznik 65

I. MATERIAŁY TWÓRCZOŚCI NAUKOWEJ

A. P r a c e n a u k o w e

1. Prace z zakresu historii szkolnictwa

1. Z dziejów b. Seminarium Nauczycielskiego w Jędrzejowie /1872-1914/
1951, 2 egz. masz. i drukowane streszczenie, 1., k.92+2

2. Strajk szkolny w 1905 r. w Seminarium Nauczycielskim w Jędrzejowie
   Artykuł
   1955, rkp. i masz., l., k.1+12+14 /brak k.9 rkp./. Na odwrociu kart 1, 1-12 rkp. korespondencja władz wojewódzkich w Kielcach z lat 1938-1939

3. Wyższa Szkoła Realna w Kielcach od roku 1845 do przekształcenia na gimnazjum klasyczne w świetle źródeł archiwalnych i przekazów pamiętnikarskich
   1952, rkp. i 2 egz. drukowanego streszczenia, l., k.95+4

4. Zasługi Staszica dla oświaty w Kielecczyźnie
   Konspekt i tekst artykułu
   1955, rkp. i 2 egz. masz., l., k.7+26. Na odwrociu k.1-7 rkp. powielane zarządzenia władz wojewódzkich w Kielcach sprzed r. 1939

2. Przeglądy źródeł

5. Źródła archiwalne do rewolucji 1905 - 7 w Wojewódzkim Archiwum Państwowym w Kielcach
   Artykuł drukowany z pewnymi zmianami
   1954, fragment rkp., masz. i druk, l., k.13+s.10
   Na odwrociu k.1: Wykaz ruchu spraw za II półrocze 1937 r. w Wydziale Ogólnym Urzędu Wojewódzkiego w Kielcach. Na obwolucie notatka W.Prawdzika dla A.A. z r. 1955

6. Konspekt pracy pt."Źródła archiwalne do strajku szkolnego w b. guberni kieleckiej w Wojewódzkim Archiwum Państwowym w Kielcach" oraz notatki
   Ok. 1954, rkp., l., k.5+9

7. Materiały archiwalne dotyczące nauczycieli Stefana Żeromskiego w gimnazjum kieleckim. Przyczynki do "Dzienników" t.I Stefana Żeromskiego 1882-1886

2 zbliżone wersje wydawnictwa źródłowego w "Tekach Archiwalnych" wraz ze wstępem
1959, rkp. i masz., l., k.25+40+11

8. Archiwum powiatowe jako warsztat pracy nauczyciela historii
Artykuł
Ok. 1957, rkp., l., k.6

3. Wstępy do inwentarzy archiwalnych

9. Wstęp do inwentarza zespołu Kieleckiej Dyrekcji Szkolnej 1864 - 1917
1954, masz., sz., k.1+11

10. Wstęp do inwentarza zespołu: Tymczasowy Generał Gubernator Kielecki 1905 - 1908
1954, masz., l., k.12

11. Wstęp do inwentarza zespołu: Kielecki Zarząd Gubernialny do Spraw Włościańskich 1864 - 1917
1956, masz., sz., k.1+15

12. Wstęp do inwentarza zespołu: Komisariat Ludowy w Kielcach 1918 - 1919
1956, masz., l., k.1+12

13. Wstęp do inwentarza zespołu: Wojewódzki Związek Międzykomunalny dla Spraw Opieki Społecznej i Zdrowia w Kielcach /Komitet Społeczny Województwa Kieleckiego 1926 - 1939/
1957, masz., sz., k.11+2

14. Wstęp do inwentarza zespołu: Tajne nauczanie w okresie okupacji hitlerowskiej w Kieleckiem, Radomskiem, Częstochowskiem i Sandomierskiem 1939 - 1945
1957, 2 egz. rkp., 2 egz. masz., l. i sz., k.72+2

4. Prace biograficzne, recenzje, sprawozdania

15. Życiorysy oraz materiały do życiorysu dla Polskiego Słownika Biograficznego
Część życiorysów niedrukowana. Zob. aneks 1
1923, 1948-1961, rkp. i masz., l., k.78

16. Marta Hubicka - nauczycielka, działaczka krajoznawcza i literatka z regionu świętokrzyskiego. Wspomnienie
b.d., masz., l., k.4. Zob.też j.15

17. Regionalna sesja naukowa ku uczczeniu 40 rocznicy Wielkiej Rewolucji Październikowej w Kielcach
Artykuł dla "Archeionu" /wykorzystany przez redakcję w ogólnym artykule sprawozdawczym/
1957, masz., l., k.2

18. Recenzja pracy J.Buszki i H.Dobrowolskiego "Udział Galicji w rewolucji 1905-1907 r.". Kraków 1957
1957, rkp., l., k.3

5. Referaty, odczyty, przemówienia

19. Konspekt referatu "Z tradycji walk rewolucyjnych Kielecczyzny"
1956, rkp., l., k.6

20. Porządkowanie i inwentaryzacja akt urzędów stanu cywilnego pierwszej połowy XIX wieku
Referat
1957, rkp., l., k.33

21. Prefekturalne raporty o stanie szkół wydziałowych w departamencie radomskim Księstwa Warszawskiego w latach 1813-1814

Odczyt. Brudnopis i fragment czystopisu
1958, rkp., 1., k.27. Na odwrociu kart 1, 2, 4-14, 16-20, 33 korespondencja Urzędu Wojewódzkiego w Kielcach z 1938 r.

22. Przemówienie powitalne na Konferencji Naukowej Wojewódzkiej Komisji Obchodu Tysiąclecia Państwa Polskiego przy Wojewódzkim Komitecie Frontu Jedności Narodu w Kielcach
1960, masz., 1., k.6

B. Materiały warsztatowe

23. Materiały do słownika biograficznego nauczycieli Kielecczyzny
1923, 1960-1962, rkp. i druk, 1., k.28

24. Notatki dotyczące osoby Tomasza Zielińskiego
b.d., rkp., 1., k.4

25. Materiały dotyczące miast Kielecczyzny dla wydawnictwa "Miasta polskie w okresie 1000-lecia". Zob. aneks 2
1959-1960, rkp., masz. i masz. powiel., 1., k.104 oraz rosyjska mapa gub. kieleckiej z końca XIX w., 1:420 000

26. Notatki do dziejów doskonalenia czynnych nauczycieli w okręgu szkolnym kieleckim w latach 1945-1960
1961-1962, rkp., sz. i 1., k.43

27. Notatki do Wyższej Szkoły Realnej
Notatki bibliograficzna i archiwalne, wykazy nazwisk absolwentów, wycinki prasowe dotyczące A.Dygasińskiego
b.d., rkp., i druk, 1., k.31

28. Wypisy z literatury i notatki dotyczące historii szkolnictwa
b.d., rkp., 1., k.59

29. Notatki i wypisy archiwalne dotyczące Rad Delegatów Robotniczych i Żołnierskich w pow. pińczowskim 1918-1919
b.d., rkp., l., k.17

30. Korespondencja zawierająca wyniki kwerend przeprowadzonych dla A.A.
1943-1949, rkp. i masz., l., k.15

II. MATERIAŁY DZIAŁALNOŚCI ORGANIZACYJNO-NAUKOWEJ, WYDAWNICZEJ, SPOŁECZNO-POLITYCZNEJ I URZĘDOWEJ

A. Działalność organizacyjno-naukowa

31. Materiały do dziejów okupacji hitlerowskiej i ruchu oporu zebrane m.in. dla Instytutu Pamięci Narodowej przez A.A.
Materiały wywiadowcze dotyczące ruchu niemieckich transportów wojskowych oraz zbiór relacji. Plan wykładów na Kieleckich Kursach Uniwersyteckich
Spis niemieckich zbrodniarzy wojennych z terenu Kielecczyzny
1943, 1947 i b.d., rkp., masz.powiel. i druki oraz rysunki, l., k.10+26

32. Polskie Towarzystwo Historyczne
Korespondencja oraz materiały dotyczące udziału A.A. w zjazdach, sesjach i konferencjach organizowanych przez PTH
1945 - 1962, rkp., masz., masz.powiel. i druk, l., k.44

33. Minerwa Polska
Druk informacyjny i pismo przesyłcze A.A.
1947, rkp., i druk, l., k.3

34. Polska Akademia Umiejętności - Komisja Historyczna
Zawiadomienia
1948, masz. powiel., 1., k.6

35. Muzeum Świętokrzyskie
Korespondencja
1949, rkp. i masz., 1., k.2

36. Polska Akademia Nauk
Korespondencja z Archiwum, Instytutem Historii, Komitetem Historii Nauki, Pracownią Dziejów Oświaty i Wydziałem I PAN
1953-1958, rkp., masz. i masz.powiel., 1., k.19

37. Instytut Pedagogiki
Korespondencja
1953-1960, masz. i masz. powiel., 1., k.2

38. Prezydium Miejskiej Rady Narodowej w Starachowicach, Oddział Kultury
Korespondencja w sprawie konsultacji naukowej
1956, masz., 1., k.2

39. Kieleckie Towarzystwo Naukowe
Korespondencja, zaproszenia, sprawozdanie z działalności KTN za okres czerwiec 1960 - luty 1962
1958-1962, masz. i masz. powiel., 1., k.16

40. Towarzystwo Wiedzy Powszechnej
Korespondencja
1958-1962, masz., 1., k.6

B. Działalność wydawnicza

41. Polski Słownik Biograficzny
Korespondencja i umowy wydawnicze
1935, 1946-1961, rkp., masz., masz.powiel. i druk., 1., k.32

42. Korespondencja dotycząca wysyłki prac A.A.
1945-1952, masz., l., k.15

43. Redakcje i wydawnictwa
Korespondencja i umowy wydawnicze. Zob. aneks 3
1947-1962, rkp., masz., masz. powiel. i druk. l., k.24

C. Działalność społeczno-polityczna

44. Zarząd Miejski i Powiatowa Rada Narodowa w Jędrzejowie
Korespondencja
1945-1947, masz. i masz. powiel., l., k.14

45. Wojewódzka Rada Narodowa w Kielcach
Korespondencja
1958, masz. i masz. powiel., l., k.3

46. Polska Zjednoczona Partia Robotnicza
Korespondencja - zaproszenia
1958-1960, masz., masz. powiel. i druk., l., k.6

47. Wojewódzki Komitet Frontu Jedności Narodu
Korespondencja, zaproszenia
1958-1961, masz. powiel. i druk., l., k.7

48. Związek Nauczycielstwa Polskiego
Korespondencja, zaproszenia
1959-1960, masz. powiel. i druk, l., k.2

D. Działalność urzędowa

49. Korespondencja urzędowa A.A. jako dyrektora Liceum i Gimnazjum w Jędrzejowie
1939-1940, 1945-1948, rkp., masz. i masz. powiel., l., k.22

50. Rada Główna Opiekuńcza
Sprawozdanie roczne z działalności RGO za czas od dnia 1 kwietnia 1940 r. do dnia 31 marca 1941 r. wraz z adnotacją autobiograficzną A.A. oraz korespondencja
1941-1943, masz. i masz. powiel., l., s.105 + k.3

51. Korespondencja urzędowa A.A. jako dyrektora Okręgowego Ośrodka Metodycznego w Kielcach
1950, 1960, masz., masz. powiel. i druk, l., k.5

52. Naczelna Dyrekcja Archiwów Państwowych
Korespondencja
1954-1958, masz. i masz. powiel., l., k.4

III. MATERIAŁY BIOGRAFICZNE

53. Habilitacja Antoniego Artymiaka w Uniwersytecie Jagiellońskim
Korespondencja A.A. głównie z Wydziałem Historyczno-Filozoficznym U.J. M.in. wniosek A.A.wraz z załączonym życiorysem i wykazem prac, streszczenie rozprawy habilitacyjnej
1958-1962, rkp. i masz., l., i sz., k.60

54. j.w.
Listy Henryka Barycza do A.A. dotyczące jego przewodu habilitacyjnego
1957-1962, rkp. i masz., l., listów 15, k.16

55. j.w.
Oceny dorobku naukowego i pracy habilitacyjnej na stopień docenta dra fil. Antoniego Artymiaka.Odpisy recenzji R.Wroczyńskiego, S.Tynca, J.Hulewicza
1960, rkp. i masz., l. i sz., k.36

56. Habilitacja Antoniego Artymiaka w Uniwersytecie Jagiellońskim
Maszynopisy wykładu habilitacyjnego: 1/ Wpływ wydarzeń rewolucyjnych 1905-1907 na rozwój polskiego szkolnictwa w Kielecczyźnie.
2/ Z problematyki szkolnictwa zawodowego w Kielcach na przełomie XIX i XX wieku.
1962, rkp., masz. i druk, l. i sz., k.57 + s.12

57. j.w.
Listy i telegramy gratulacyjne z okazji habilitacji A.A. Zob. aneks 4
1961, rkp. i masz., l., listów 6, k.7

58. Legitymacje, zaświadczenia, kwity
1939-1944, masz. i druk, l., k.16

59. Zaproszenia
1946-1961, masz. i druk, l., sztuk 22, k.35

60. Korespondencja dotycząca starań A.A. o powrót do pracy w szkolnictwie
1957-1958, masz., l., k.2

61. W pracy oświatowej przed piętnastu laty/fragment pamiętnika/
1960, rkp. i masz., l., k.9+8

IV. KORESPONDENCJA

62. Korespondencja wpływająca, A-P. Zob. aneks 5
1943-1962, rkp. i masz., listów 154, k.177. Zob. też j.15, 30, 54, 57

63. Korespondencja wpływająca, R-Ż. Zob. aneks 6
1943-1961, rkp. i masz., listów 110, k.129

V. MATERIAŁY O TWÓRCY SPUŚCIZNY

64. Opinie i recenzje o pracach A.A.
1947, 1957, masz. i druk, l., k.5

Z A Ł Ą C Z N I K

65. Muzeum Przemysłu i Rolnictwa. Odezwa w sprawie zbierania przyczynków i pamiątek do historii przemysłu i techniki w Polsce a w szczególności historii Zagłębia Staropolskiego, Warszawa 1935, ss.7.

Antoni Artymiak, Wiadomość o polskim szpitalu wojennym 1831 r. w budynkach cysterskich w Jędrzejowie. Jędrzejów 1948 r., ss.24.

A N E K S Y

A n e k s 1

J.15. Życiorysy oraz materiały do życiorysów dla Polskiego Słownika Biograficznego.

Gajos Stanisław /1890-1944/
Glixelli Stanisław /1882-1952/
Głuchowski Marian /1862-1924/
Grabowski Zygmunt /1897-1942/
Grudzień Wojciech /1881-1934/
Gruszczyński Stanisław /ok. 1884 - ok. 1943/

Grzybowski Aleksander /1879-1940/
Grzybowski Henryk /ok. 1884 - ?/
Grzybowski Ignacy /1884-1909/
Gumuła Antoni /1886 - ?/
Gumuła Kazimierz /1884 - ?/
Hertong Andrzej /1890-1917/
Hiller Herman /1800-1880/
Hubicka Marta /1877-1936/
Janota Henryk /1886-1946/
Jarmułowicz Romuald /1877-1944/
Jaroński Wiktor /1870-1931/
Jaźwiec Jan /ur. 1917 - materiały zebrane omyłkowo do życiorysu osoby żyjącej/
Józefowicz Apoloniusz /1912-1946/
Kałuski Wincenty /1885-1939/
Manteuffel Ignacy /1875-1927/
Przyłęcki Bolesław /1844-1926/

A n e k s 2

J.25. Materiały dotyczące miast Kielecczyzny dla wydawnictwa "Miasta polskie w okresie 1000-lecia".

Chrząstów
Jędrzejów
Małogoszcz
Secemin
Sobków
Szczekociny
Wodzisław

A n e k s 3

J.43. Redakcje i Wydawnictwa

Instytut Wydawniczy "Nasza Księgarnia".
Naczelna Dyrekcja Archiwów Państwowych - Dział Naukowo-Wydawniczy

"Nowa Szkoła"
"Przegląd Historyczno-Oświatowy"
"Słowo Ludu"
"Wiadomości Historyczne".
Wydawnictwo Zakładu Narodowego im.Ossolińskich.

A n e k s 4

J.57. Listy i telegramy gratulacyjne z okazji habilitacji A.A.

Altman Henryk /Naczelna Dyrekcja Archiwów Państwowych/.
Bielińska Maria
Laskoś K. /Szkoła Podstawowa i Liceum Ogólnokształcące im. Dr Chałubińskiego w Radomiu/.
Markowski J. /?/
Tomasik /telegram/
Wąsowicz Michał

A n e k s 5

J.62. Korespondencja wpływająca. A - P.

Ajnenkiel Andrzej
Anioł
Antonów Michał
Artymiak Franciszek /brat/
Barczuk H.
Barycz Henryk /zob.też j.54/
Bazielich Wiktor
Biros Benedykt
Bobińska Celina
Borowski Stanisław
Budkowa Zofia
Ciesielski August
Czapan /?/ W.
Czerwiński
Czyńska Zofia
Dubas Henryk
Dunikowski Bolesław
Ertel Rajmund
Garbowski Henryk
Golachowski Kazimierz
Grabowska Wala
Hajdukiewicz Leszek
Imbor Zofia
Jasiński Jerzy

Kaczmarek Roman
Kaleta Antoni
Kałwa Piotr
Kisiel Helena
Klukowski Zygmunt
Komuda Krystyna
Konopiński Tadeusz
Korabkiewiczowie Leokadia i Władysław
Kowalski A.
Koźlicka Irena
Kuc Franciszek
Kulit /?/ Anzelm
Kulpe Jan
Kuria Diecezjalna Sandomierska
Lande Jerzy
Lechnicki /Czesław/
Lepszy Kazimierz
Lewicki Karol
Litwin Józef
Luciakowa Wanda
Łozińska Halina
Madeja Bonawentura
Maturzyści z Klimontowa
Matuszewski Bronisław
Miksa Rudolf
Młynarski Zygmunt
Nawrotowa S.
Ochęduszko Romana
Pawela S.
Pawlęga
Pazdur Jan
Pieczko Leokadia
Pierzchała Marceli
Podolski Mieczysław
Prawdzik Władysław
Przybyłowski Kazimierz
Ptasicki Alfons

Aneks 6

J.63. Korespondencja wpływająca R - Ż

Rożenowa Halina
Rutkowski Jan
Schonborn Irena
Schoenbrenner Janina
Siedlecki Władysław
Sitarowski
Skałkowski Adam
Skrzywan Wacław
Słowikowski Tadeusz
Sobczyk Stanisław
Sonczek Mirosława
Sosnowski K.
Stachurkowa
Stanisław /imię zakonne/
Stankiewicz Zbigniew
Stebelski Adam
Stępień Wacław
Struzik Wacław i Tytko Jan
Strzelbicka Stefania
Syrek /?/ Stanisław
Szarkowski Szczęsław
Szczeciński Bolesław
Szczotka Stanisław

Szczygieł Robert
Szlagowska Aleksandra
Szurzyński Henryk
Szwaczko Kazimierz
Szwejcer Henryk
Szymborska Kinga
Śreniowska Krystyna
Śreniowski Stanisław
Taylor Jan
Toporowski Marian
Turska Jadwiga
Tyrowicz Marian
Tytko Jan
/zob.Struzik Wacław - i Tytko Jan/
Urbański Stanisław
Vogel Marian
Voglowic J.
Walczyna St.
Warelak St.
Waśkiewicz Julian
Witkowski M.
Wojciechowska St.
Wolański A.
Wroczyński Ryszard
Wycech Czesław
Zagrodzka Zofia
Zieliński J.
Zięba A.
Zoll Fryderyk
Żuk Ludwik
Żurkówna K.
Listy od osób nieustalonych

Ryszard W.Wołoszyński

MATERIAŁY LUDWIKA CHMAJA

III-76

Ludwik Chmaj urodził się 15 lutego 1888 r. w Głogowie Małopolskim /pow. Rzeszów/ w rodzinie małorolnych chłopów. Ojciec Marcin zmarł wkrótce, a wychowaniem Ludwika i jego brata zajmowała się matka, Maria z Jaroniów. Mimo trudności materialnych L.Ch. ukończył w 1908 r. szkołę średnią z postępem celującym. Uczył się w Gimnazjum I w Rzeszowie, gdzie należał też do tajnej organizacji samokształceniowej. Studia wyższe odbył w Uniwersytecie Jagiellońskim w latach 1908 - 1912, specjalizując się w zakresie filozofii i filologii klasycznej. W 1912 r. uzyskał tytuł doktora za rozprawę "Wolzogen przeciw Kartezjuszowi". W tymże roku podjął pracę jako nauczyciel łaciny i propedeutyki filozofii w gimnazjum krakowskim /Gimn. IV, a następnie I, Nowodworskiego - św.Anny/, zajmując się jednocześnie pracą naukową i - w mniejszym stopniu - działalnością społeczno-polityczną /od 1914 r. czł. "Strzelca"/. Interesował się historią filozofii - głównie kartezjanizmem, dziejami Braci Polskich oraz teorią i historią wychowania. W 1930 r. habilitował się i został docentem prywatnym na Wydziale Filozoficznym Uniw. Jagiellońskiego,

prowadząc w latach następnych kilka wykładów. Ogłosił też drukiem wiele prac, z których najważniejsze: "Samuel Przypkowski na tle prądów religijnych XVII w." /Kraków 1927/, "Rozwój filozoficzny Kartezjusza" /Kraków 1930 - rozprawa habilitacyjna/ oraz "Prądy i kierunki w pedagogice współczesnej" /1938/.

Poważny dorobek naukowy nie zapewnił jednakże Chmajowi katedry historii filozofii w Uniwersytecie Jagiellońskim, do której predestynował go kierunek zasadniczych zainteresowań - na przeszkodzie stanął nie odpowiadający ówczesnemu środowisku krakowskiemu zbyt racjonalistyczno-świecki charakter poglądów uczonego. W 1938 r. L.Ch. powołany został natomiast na profesora nadzwyczajnego pedagogiki Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie. Przeżył tam lata wojenne, uczestnicząc czynnie w działalności konspiracyjnej. Jednocześnie pracował niestrudzenie w miejscowych bibliotekach i archiwach, skąd gromadził cenne wypisy, tworząc też nieopublikowaną książkę o działalności pedagogicznej ks. Bohusza. Wydarzenia wileńskie w lipcu 1944 r., związane z konfliktem organizacji zależnych od rządu londyńskiego z władzami radzieckimi po wyzwoleniu miasta z rąk hitlerowców, uniemożliwiły Chmajowi na długo powrót do kraju. Oderwany od możliwości twórczej pracy naukowej, podjął ją na nowo dopiero we wrześniu 1955 r. Osiadł zrazu w Krakowie, a następnie w Warszawie, gdzie 2 czerwca 1956 r. został profesorem zwyczajnym Instytutu Filozofii i Socjologii PAN. Nastąpiły lata gorączkowej pracy naukowej, gdy Ch. opracował - czy przepracował - i wydał wiele prac oryginalnych /największa: "Bracia Polscy, ludzie, idee, wpływy", Warszawa 1957/, tłumaczeń /np. H.Ley, "Bayle

i Leibniz o socynianizmie",Odrodzenie i Reformacja w Polsce, t.III, W. 1958/ oraz wydawnictw źródłowych /"Listy Socyna" W. 1958,2 t.; "Historia Domus Varsaviensis Scholarum Piarum", W. 1959/, do których materiały zbierał w ciągu całego życia. Nadwątlone przeżyciami wojennymi zdrowie uczonego nie wytrzymało nadmiernego wysiłku - zmarł w pełni sił twórczych w Warszawie w dniu 23 października 1959 r. Już po zgonie twórcy wyszło z druku kilka jego dalszych opracowań i tłumaczeń /"Faust Socyn 1539 - 1604", W. 1963; "Prądy i kierunki w pedagogice XX wieku",W. 1962; W.F.Asmus, "Descartes", W. 1960; P.Gassendi, "Logika", W. 1964/.

Spuścizna rękopiśmienna Ludwika Chmaja została nabyta przez Archiwum Polskiej Akademii Nauk od wdowy, Stefanii, w marcu 1960 r.oraz uzupełniona dodatkowym fragmentem w kwietniu 1966 r. Opatrzona została sygnaturą archiwalną III-76.Materiały naukowe, wchodzące w jej skład, znajdowały się na ogół w dobrym stanie,a nawet posiadały w niektórych partiach systematyczny układ, nadany im przez twórcę spuścizny, który zbiory swe cenił tak wysoko, iż w okresie wojny zrezygnował z możliwości wyjazdu do neutralnej Szwecji wobec niemożności zabrania ze sobą całości papierów.Zgromadzone do lipca 1944 r. materiały zostały następnie przewiezione przez żonę z Wilna do Krakowa, by od jesieni 1955 r. stać się ponownie warsztatem pracy uczonego. Układ wielu grup ulegał stałym zmianom w związku z postępami prac badawczych i nawet sfoliowane kartoteki uzyskiwały dodatkowe uzupełnienia poza numeracją. Wymagało to bardzo przemyślanych zabiegów porządkowo-inwentaryzacyjnych w Archiwum PAN, aby nie zatracić wartości opra-

cowanych uprzednio przez twórcę spuścizny pomocy skorowidzowo-indeksowych.

Pierwsze prace typu porządkowego dokonane zostały w początkach 1960 r. przez mgra Tadeusza Kozaneckiego. Na zlecenie prof.dr Niny Assorodobraj, która przygotowywała recenzję materiałów L.Chmaja dla Komisji Oceny Zakupów PAN, dokonał on prowizorycznego podziału na grupy oraz sporządził tymczasowy spis papierów, wykazując jednocześnie wysoką wartość znajdujących się w nich wypisów z archiwaliów wileńskich.

Systematyczne porządkowanie spuścizny podjęte zostało przez autora obecnego opracowania w 1965 r. Prace uległy blisko rocznemu zawieszeniu w okresie od schyłku 1965 r. do października 1966 r. Opracowywanie zakończone zostało ostatecznie w listopadzie 1967 r., gdy liczący 107 jednostek inwentarz ciągły opatrzony został wstępem.

Spuścizna L.Chmaja podzielona została na kilka zasadniczych grup, odpowiednio do zasad, przyjętych przez Archiwum PAN. Do pierwszej grupy włączono materiały twórczości naukowej, wyodrębniając oryginalne prace własne twórcy spuścizny /j. 1-17/ i dokonywane przezeń tłumaczenia źródeł i literatury naukowej z języków obcych /j. 18-20/.Ta część spuścizny nie jest zbyt reprezentatywna dla całości dorobku L. Chmaja, gdyż zawiera przeważnie rękopisy drobniejszych opracowań ogłoszonych drukiem - przy czym w rękopisach zachowały się nieraz wersje obszerniejsze bądź nieco odmienne od publikowanych /por. j. 4, 9, 18/. Jedyny wyjątek w tej części stanowią j. 13 i 14, zawierające tekst nieogłoszonej drukiem pracy o F.K.M.Bohuszu, powstałej w Wilnie w 1941 r.

Największą oraz najcenniejszą partię materiałów stanowią materiały warsztatowe, obejmujące jednostki 21 - 98. Podgrupę A - j. 21-36 - tworzą odpisy, wypisy i notatki ze źródeł oraz opracowań, dotyczące historii filozofii, filozofii i pedagogiki. Sporządzane na ogół bardzo szczegółowo, posiadają większą wartość w tych wypadkach, gdy dotyczą trudnodostępnych starodruków czy rękopisów, studiowanych w bibliotekach zagranicznych /paryskich, berlińskich i innych/ oraz krajowych, zasób których uległ poważnym zniszczeniom w okresie ostatniej wojny. Z tego względu na uwagę zasługują j. 27 - 30, gdzie napotkać można m.in. cenne dane o spalonych w 1944 r. rękopisach Biblioteki Narodowej w Warszawie, należących ongiś do Biblioteki Załuskich.

Podgrupa B - j. 37 - 65 - zawiera zbiór nader istotnych materiałów, odnoszących się do pijarów polskich i prowadzonych przez nich szkół od XVII w. aż do pierwszej połowy XIX w. włącznie. Część materiałów, tyczących publikacji, wydawanych przez najwybitniejszych pijarów - głównie S.Konarskiego i A. Wiśniewskiego - została włączona, z uwagi na zakres tematyki, do podgrupy A /zwł. j. 31/, część zaś, tycząca ogólnie szkół pijarskich i przemieszana z danymi, dotyczącymi innych szkół na obszarze tzw. Wileńskiego Okręgu Naukowego, znalazła się też w niżej omawianej podgrupie C. W porównaniu ze spisem materiałów pijarskich, sporządzonym przez L.Chmaja, a udostępnionym Archiwum w odpisie przez ks.Jana Bubę ze Zgrom. ks. Pijarów w Krakowie, stwierdzić należy brak oryginalnego rękopisu XVIII w., zawierającego zapisy miesięcznych egzaminów i popisów publicznych w Kolegium pijarskim w Międzyrzeczu w 1782 r. Rękopis ten został w 1957 r. podarowany przez

twórcę spuścizny do Działu Rękopisów Biblioteki Narodowej w Warszawie.

Materiały pijarskie w spuściźnie L.Chmaja składają się z dwóch oryginalnych rękopisów /j. 44 i 54/, kilku kartotek pijarów, do których twórca włączył też parę kartek oryginalnych druków pijarskich z XVIII w. /j. 37-43/ oraz kilkunastu teczek wypisów i notatek, odnoszących się generalnie do polskiego szkolnictwa pijarskiego oraz poszczególnych szkół, prowadzonych przez pijarów /j. 45-53 i 55-65/. Wszystkie te jednostki zawierają cenne dane, gromadzone w ciągu wielu lat ze źródeł, w dużej mierze dziś trudnodostępnych, rozproszonych bądź bezpowrotnie zatraconych w toku ostatniej wojny. Jak już wspomniano, porządkowanie kartotek nastręczało szczególne trudności z uwagi na ich uzupełnianie już po ostatecznym - jakby się wydawało - uporządkowaniu i zindeksowaniu przez twórcę spuścizny. Sytuacja taka wymagała żmudnego łączenia odsyłaczami kart uzupełniających z zasadniczym ciągiem foliacji, a nadto utworzenia jednostek o rozmiarach dużo większych, niż to przyjęte jest w Archiwum PAN /j.41 i 37/.

Podobnie wartościowe materiały skupione są w kolejnej podgrupie /C/ materiałów warsztatowych, zawierającej odpisy, wypisy i notatki /a po części i akta oryginalne/ z archiwaliów i druków, dotyczących uniwersytetu wileńskiego i podległego mu szkolnictwa niższych stopni w drugiej połowie XVIII w. aż po rok 1830 /j. 66-98/. Podgrupa ta wraz z całą partią materiałów warsztatowych została opracowana szczególnie drobiazgowo, przy czym dążono zarówno do zachowania układu, nadanego przez twórcę spuścizny, jak też i zrealizowania postulatu przejrzystości inwentarza oraz łatwej dostępności

materiałów. Starano się o zachowanie dwóch ciągów chronologicznych, widocznych w układzie materiałów, dotyczących z jednej strony uniwersytetu i podległego mu szkolnictwa w XVIII w., w dobie działalności Komisji Edukacji Narodowej oraz tychże instytucji po r. 1802, w ramach Wileńskiego Okręgu Naukowego cesarstwa rosyjskiego. Nie zawsze postulaty te można było zrealizować wobec przemieszania chronologicznego w obrębie teczek zagadnieniowych, utworzonych przez twórcę spuścizny na podstawie autentycznych materiałów archiwalnych, rozbijanie których wydawało się nie wskazane. Orientację ogólną co do zawartości akt i rękopisów, opracowywanych przez L.Chmaja,ułatwić mogą znajdujące się w Archiwum PAN spisy i wykazy archiwaliów, tyczących oświaty i nauki w okręgu wileńskim w drugiej połowie XVIII w. i w pocz. XIX w. Zestawienia te, zgromadzone w tece M.Ambrosa /sygn. Archiwum PAN 17/, dotyczą stanu sprzed 1944 r. i zawierają też konkordację sygnatur, zmienionych od czasu opisania omawianych materiałów przez J.Lipskiego /zob. jego: Archiwum Kuratorii wileńskiej ks. Adama Czartoryskiego, Kr. 1926/.

Grupa III - materiałów osobistych - zawiera dwie jednostki /99 - 100/, gdzie szczególną wartość posiada teczka wierszy lirycznych, opiewających ciężkie przeżycia twórcy spuścizny w latach spędzonych poza krajem. Zwraca jednocześnie uwagę brak korespondencji - przy zachowaniu paru listów o treści naukowej w jednostkach grupy II A - np. 24, 28, 29, 31, które to listy pozostawiono tam z uwagi na ich ścisłe powiązania z tematyką jednostek.

Grupy IV /j. 101/ i V /102 - 106/ składają się z mniej istotnych drobiazgów, w głównej mierze dość przypadkowych

szczątków kolekcji uczonego - najściślejszy związek z osobą twórcy spuścizny posiada wycinek gazetowy z recenzją książki L.Chmaja z 1927 r. /j. 101/.

Aneks, j.107 - zawiera inwentarz biblioteki pijarskiej w Łowiczu z XVIII w. nabyty przez Archiwum PAN drogą odrębnego zakupu antykwarycznego, dołączony do spuścizny z uwagi na bliskie pokrewieństwo tematyczne /por. zwł. j.49 i 50/.

Oceniając ogólnie, spuścizna, obfitująca w cenne i niejednokrotnie unikalne odpisy, wypisy czy nawet oryginały w grupie materiałów warsztatowych, gdzie L.Chmaj gromadził skrupulatnie i starannie obszerną bazę źródłową w interesujących go dziedzinach historii kultury polskiej, a po części i powszechnej, dostarcza stosunkowo dość skromnych informacji o życiu twórcy, jego karierze naukowej, a zwłaszcza o powiązaniach ze środowiskiem naukowym i społecznym. Stanowi to jeszcze jeden dowód tak uwypuklanych we wszystkich wspomnieniach i nekrologach cech charakteru uczonego, jakimi były iście benedyktyńska pracowitość połączona z gotowością służenia swą wiedzą i wynikami dociekań innym badaczom, przy dużej skromności i unikaniu rozgłosu wokół własnej osoby.

B i b l i o g r a f i a i ź r ó d ł a :

Czy wiesz kto to jest? pod red. S.Łozy, W. 1938, s.98; K.Lepszy, Ludwik Chmaj /1888-1959/, "Kwartalnik Historyczny" r.LXVII /1960/, nr 2, s.597-600; L.Szczucki, W czterdziestopięciolecie pracy naukowej Ludwika Chmaja, "Myśl Filozoficzna" 1957, z.3 /29/, s.221-222; tenże, Ludwik Chmaj, "Studia Filozoficzne"1959,nr 5 /14/, s.230-232; J.Tazbir, Ludwik Chmaj, Odrodzenie i Reformacja w Polsce, t.V, W. 1960, s.266-268.

Ustne bądź pisemne /rękopisy w teczce spuścizny L.Chmaja w Archiwum PAN/ informacje, odnosząca się też do poszczególnych części bądź jednostek spuścizny: p.S.Chmajowej oraz: ks. J.Buby /Sch. P./, dra T.Kozaneckiego, doc.dra Z.Raszewskiego, dra L.Szczuckiego i prof.dra J.Tazbira.

Przegląd zawartości spuścizny

		jednostki
I.	Materiały twórczości naukowej	1 - 20
A.	Prace z zakresu filozofii, historii filozofii, historii szkolnictwa oraz pedagogiki	1 - 17
B.	Tłumaczenia prac naukowych z języków obcych	18 - 20
II.	Materiały warsztatowe	21 - 98
A.	Historia filozofii, filozofia i pedagogika - odpisy, wypisy i notatki ze źródeł i opracowań	21 - 36
B.	Pijarzy polscy i prowadzone przez nich szkoły w XVII - XIX w. - kartoteki, zestawienia, odpisy, wypisy i notatki oraz fragmenty akt oryginalnych	37 - 65
C.	Uniwersytet w Wilnie, podległe mu szkolnictwo i inne szkoły polskie, pracownicy tych uczelni i szkół - odpisy, wypisy i notatki oraz fragmenty akt oryginalnych dotyczących ich dziejów w latach 1771-1832	66 - 98

III. Materiały osobiste 99 - 100
IV. Materiały o twórcy spuścizny 101
V. Materiały luźnych kolekcji twórcy spuścizny 102 - 106
Aneks 107

I. MATERIAŁY TWÓRCZOŚCI NAUKOWEJ

A. Prace z zakresu filozofii, historii filozofii, historii szkolnictwa oraz pedagogiki

1. Pojęcia i terminy filozoficzne Platona /i Cycerona/
   przed 1944 r., rkp., 1., k.26

2. Rola Socyna w polskim ruchu antytrynitarskim
   /druk: Archiwum Historii Filozofii i Myśli Społecznej, 6, Warszawa 1960, s.5-36/
   po 1955 r., rkp., 1., k.33

3. Różne wersje opracowań o Fauście Socynie
   Konspekt części monografii, fragmenty jej tekstu, fragmenty komentarzy do korespondencji
   po 1955 r., rkp. i masz., 1., k.6

4. Kartezjanizm w Polsce w w. XVII i XVIII
   Dwie wersje rkp. bez zakończenia, końcowa karta masz. i rkp. oraz odbitki druku /Sprawozdania PAU t.XCII - 1937 nr 9, s.241/ z poprawkami rkp.
   przed 1938 r. rkp., masz. i druk, 1., k.30

5. Polacy a Kartezjusz
   Odczyt
   przed 1939 r., rkp., 1., k.27

6. Fragmenty niezidentyfikowanych prac o filozofii Kartezjusza
b.d., rkp., l., k.4

7. Piotr Gassendi
Artykuł /być może tłumaczenie z języka obcego/
po 1955 r., rkp., l., k.7

8. Polski racjonalizm religijny w wieku XVII
Konspekt
b.d., rkp., k.1

9. Jan Placentinus Kołaczek /1630 - 1683/
Wersja z pewnymi odmianami w stosunku do drukowanej /Archiwum Historii Filozofii i Myśli Społecznej 1, Warszawa 1957, s.72-81/
po 1955 r., rkp., l., k.17

10. Przemiany w filozofii współczesnej
Plan pracy i fragmenty części pierwszej
przed 1944 r., rkp., l., k.14

11. Charakterystyka poglądów Aldousa Huxley'a
Artykuł /?/ bez tytułu
przed 1944 r., rkp., l., k.12

12. Omówienie książki Floriana Znanieckiego: Ludzie teraźniejsi a cywilizacja przyszłości /1935/
po 1935 r., rkp., l., k.27

13. Franciszek Ksawery Michał Bohusz jego życie i działalność wychowawcza /1746 - 1820/
Brudnopis tekstu i kopia masz. przypisów
1941, rkp., masz., l., k.127

14. j.w.
Czystopis tekstu wraz z przypisami i załącznikiem
1941, rkp., l., k.271

15. Helena Orsza Radlińska - wspomnienie
przed 1940 r., rkp., l., k.6

16. Dzieci ejdetycy /z nowszych badań psychologicznych nad młodzieżą/
przed 1940 r., rkp., 1., k.27

17. Rozwój świadomości moralnej u młodzieży
przed 1939 r., rkp., 1., k.31

B. Tłumaczenia prac naukowych z języków obcych

18. Herman Ley: Przyczynek do historii rozwoju europejskiego Oświecenia
Artykuł, częściowo drukowany /Odrodzenie i Reformacja w Polsce, t.III, Warszawa 1958, s.157-169/
po 1955 r., rkp., 1., k.47

19. Piotr Gassendi: Logika
Opublikowane: PWN, Warszawa 1964
b.d., rkp., 1., k.266

20. W.F. Asmus: Descartes
Opublikowane: K. i W., Warszawa 1960
po 1955 r., rkp., 1., k.363

II. MATERIAŁY WARSZTATOWE

A. Historia filozofii, filozofia i pedagogika - odpisy, wpisy i notatki ze źródeł i opracowań

21. Fausta Socyna wykłady w Rakowie i Leges Scholae Racovianae
Odpisy z komentarzami, j.łac. i pol.
b.d., rkp. i masz., 1., k.60

22. Korespondencja oraz dzieła Fausta Socyna i innych działaczy antytrynitaryzmu
Wypisy i odpisy, j.łac. i pol.
b.d., rkp., l., k.234

23. /Samuel Przypkowski/, Vita Authoris conscripta ab Equite Polono /Żywot Socyna/
Odpis, j.łac.
b.d., rkp., l., k.33

24. Faust Socyn i różnowiercy polscy
Notatki, mniejsze wypisy i fotokopie ze źródeł i opracowań, j.ang., franc., łac., pol. i wł.; k.144 na odwrocie fotokopii, kartka T.Przypkowskiego /29.XI.1957/ z informacją o pracach własnych
b.d., rkp., druk i fotokopie, l., k.156

25. F.S.Bock, Historia Antitrinitariorum
Wypisy i odpisy - charakterystyki działaczy antytrinitaryzmu, j.łac. i pol.
b.d., rkp., l., k.59

26. Życiorysy filozofów i uczonych z XVI i XVII w.
Notatki i wypisy, j.franc. i pol.
b.d., rkp., l., k.28

27. Filozofia i filozofowie XVII w.
Wypisy i odpisy z druków i rękopisów Bibliothèque Nationale w Paryżu, j.franc., łac. i pol.
przed 1940 r., rkp., sz. i l., k.172

28. Jan Placentinus - Kołaczek i filozofia XVII w.
Wypisy, odpisy, notatki i fotokopie ze źródeł; k.235-6 list Archiwum Państw. w Poznaniu z 5.XI. 1937 z informacjami o Placentinusie; j.łac., niem. i pol.
przed 1944 r. i po 1955 r., rkp., l., k.236

29. Filozofia polska a wpływy kartezjanizmu
Wypisy i notatki z druków i rękopisów /schyłek XVII w. - 1763 r./, k.69 list z informacjami źródłowymi od Stan.Tynca, Poznań 10.IV.1938 r., j.franc., łac., niem. i pol.
przed 1944 r., rkp., l., k.411

30. j.w.
Wypisy i notatki z druków i rękopisów /lata 1764 - 1782/, j.łac. i pol.
przed 1944 r., rkp., l., k.352

31. Antoni Wiśniewski i Stanisław Konarski
Wypisy, odpisy, notatki, fotografie i fotokopie z dzieł oraz innych wydawnictw pijarskich ich epoki - k.2 list N.N. z Wrocławia 26.IV.1956 w sprawie materiałów dot. Wiśniewskiego w Bibl. Ossolineum, j.łac., pol. i wł.
b.d., rkp., l., k.313

32. Historia filozofii polskiej i powszechnej
Drobne notatki i zapiski archiwalne oraz bibliograficzne, j.łac., niem. i pol.
b.d., rkp., l., k.63

33. Historia filozofii nowożytnej oraz filozofii XIX i XX w.
Notatki i wypisy z opracowań, j.franc., niem. i pol.
b.d., rkp., l. i sz., k.301

34. Pedagogika współczesna
Notaty i wypisy z opracowań, j.ang., niem. i pol.
przed 1940 r., rkp., l., k.203

35. j.w.
Notaty i wypisy z opracowań, j.niem.i pol.
przed 1940 r., rkp., l., k.222

36. Współczesna pedagogika radziecka
Notaty i wypisy, j.pol. i ros.
przed 1955 r., rkp., sz. i l., k.161

B. Pijarzy polscy i prowadzone przez nich szkoły w XVII - XIX w. - kartoteki, zestawienia, odpisy, wypisy i notatki oraz fragmenty akt oryginalnych

37. Pijarzy polscy XVII i pierwszej połowy XVIII w.
Kartoteka o układzie numerycznym twórcy spuścizny, częściowo na odwrociach kart nieokreślonej bibliografii, j.łac. i pol.
b.d., rkp., l., k.535

38. j.w.
Kartoteka o układzie numerycznym wraz z indeksem alfabetycznym do k. 1-23 oraz całości j.37, częściowo na odwrociach kart nieokreślonej bibliografii oraz formularzy litewskich z 1942 r., j.łac. i pol.
b.d., rkp., l., k.119

39. Pijarzy polscy od w. XVII do pocz. XIX w.
Kartoteka o układzie numerycznym z brakami i uzupełnieniami poza numeracją twórcy spuścizny - k.157 i 202 druki pijarskie z XVIII w. - nry 1-350, j. łac. i pol.
b.d., rkp. i druk, l., k.364

40. j.w.
Kartoteka o układzie numerycznym z brakami i uzupełnieniami poza numeracją twórcy spuścizny, nry 351-841 oraz indeks alfabetyczny nazwisk do całości j.39-40, j.łac. i pol.
b.d., rkp., l., k.467

41. Pijarzy prowincji litewskiej XVIII - pocz. XIX w.
Kartoteka o układzie numerycznym z uzupełnieniem oraz indeks alfabetyczny nazwisk, j.łac. i pol.
b.d., rkp., l., k.760

42. Pijarzy prowincji galicyjskiej pocz.XIX w.
Kartoteka o układzie numerycznym, dwa ciągi, j.łac. i pol.
b.d., rkp., l., k.279

43. Pijarzy polscy z różnych ośrodków schyłku XVIII - pocz. XIX w.
Fragmenty kartotek, spisów i opisów materiałów źródłowych o różnych układach, j.łac. i pol.
b.d., rkp., l., k.168

44. Księga zarządzeń prowincjała oraz protokułów konsystorza prowincji litewskiej pijarów z zapisami z lat 1793-1803
Rkp. oryginalny ze stemplami Biblioteki seminarium łuckiego - dwa ciągi paginacji, od każdej strony księgi, j.łac. i pol.
przełom XVIII/XIX w., rkp., sz., opr., k.88

45. Dombrowica /Dąbrowica/ - szkoła pijarska
Odpisy i wypisy z archiwaliów i druków dot. w.w. szkoły w l. 1785 - 1828
przed VII. 1944 r., rkp., l., k.25

46. Drohiczyn - szkoła pijarska
Odpisy i wypisy z archiwaliów i druków, dot. w.w. szkoły w l. 1812 - 1828
przed VII. 1944 r., rkp., l., k.71

47. Lida - szkoła pijarska
Odpisy i wypisy z archiwaliów i druków, dot. w.w. szkoły w XVIII w. i do 1833 r.
przed VII. 1944 r., rkp., l., k.94

48. Lubieszów - szkoła pijarska
Odpisy i wypisy z archiwaliów i druków, dot. w.w. szkoły w l. 1786 - 1828
przed VII. 1944 r., rkp., l., k.157

49. Łowicz - szkoła pijarska

Odpisy i wypisy z archiwaliów, dot. w.w. szkoły w l. 1680 - 1722 i 1798 - 1802, j.łac. i pol.
b.d., rkp., l., k.269

50. Łowicz - księga domu pijarów

Odpis z rkp.21 Biblioteki ks.ks. Pijarów w Krakowie - zapisy dotyczą lat 1691 - 1804, j.łac.
b.d., rkp., l., k.123
Zob. Aneks j. 107

51. Łużki - szkoła pijarska, część 1-sza

Odpisy i wypisy z archiwaliów, dot. w.w. szkoły /tzw. "walerianowskiej"/ w latach 1747-1828, j.łac. i pol.
przed VII. 1944 r., rkp., l., k.164

52. Łużki - szkoła pijarska, część 2-ga

Odpisy i wypisy z archiwaliów, dot. w.w. szkoły /tzw. "walerianowskiej"/ w l. 1747 - 1828 - drobniejsze dokumenty, j.łac. i pol.
przed VII. 1944 r., rkp., l., k.204

53. Międzyrzecz - szkoła pijarska

Odpisy i wypisy z archiwaliów i druków, dot. w.w. szkoły w l. 1741 - 1828, j.łac. i pol.
przed VII. 1944 r., rkp., l., k.151

54. /Międzyrzecz/ - Liber scholarum ... in collegio interamnesi Scholarum Piarum ...

Zapisy szkoły pijarskiej w Międzyrzeczu z lat 1742 - 1805, dwa ciągi paginacji - od każdej strony księgi - rkp. oryginalny ze stemplami biblioteki seminarium łuckiego, j.łac. i pol.
XVIII w., rkp., sz. /oprawny/, liczne uszkodzenia, k.96

55. Połock - szkoła pijarska
Odpisy i wypisy z archiwaliów i druków dot. w.w. szkoły w l. 1819 - 1824, j.franc. i pol.
przed VII. 1944 r., rkp., l., k.106

56. Poniewież - szkoła pijarska
Odpisy i wypisy z archiwaliów, dot. w.w. szkoły w l. 1778 - 1823, j.łac. i pol.
przed VII. 1944 r., rkp., l., k.115

57. Rosienie - szkoła pijarska
Odpisy i wypisy z archiwaliów, dot. w.w. szkoły w l. 1787 - 1825
przed VII. 1944 r., rkp., l., k.106

58. Szczuczyn - szkoła pijarska
Odpisy i wypisy z archiwaliów i druków, dot. w.w. szkoły w l. 1786 - 1828
przed VII. 1944 r., rkp., l., k.149

59. /Warszawa/ - Historia Domus Varsaviensis S.P. 1729 -1788; Historia primitiva provinciae Polonae Schol. Piarum A D 1823
Odpisy rkp. dawnego Archiwum Głównego oraz rkp. 40 /bez bliższych danych/ - /Historia Domus ... opublikowana: Ossolineum, Wrocław 1959/
przed 1944 r., rkp., sz. /oprawny/, k.225

60. Warszawa - Collegium Nobilium i inne szkoły pijarskie
Odpis Catalogus convictorum Collegii Nobilium, z dawnego Archiwum Oświecenia i inne odpisy oraz wypisy z archiwaliów i druków, dot. w.w. szkół w l. 1740 - 1833, j.łac. i pol.
przed 1944 r. i b.d., rkp., l. i sz., k.187

61. Wilno - szkoły pijarskie, część 1-sza
Odpisy i wypisy z archiwaliów, dot.w.w. szkół oraz prowincji litewskiej pijarów /m.in. odpis j.44/ XVIII i pocz. XIX w. - j.franc., łac. i pol.
przed VII. 1944 r., rkp., l., k.272

62. Wilno - szkoły pijarskie, część 2-ga
Drobniejsze odpisy i wypisy z archiwaliów i druków, dot. w.w. szkół oraz prowincji litewskiej pijarów XVIII i pocz. XIX w.
b.d., rkp., l., k.68

63. Wiłkomierz - szkoły pijarskie
Odpisy i wypisy z archiwaliów, dot. w.w. szkoły w l. 1789 - 1821
przed VII. 1944 r., rkp., l., k.82

64. Witebsk - szkoła pijarska
Odpisy i wypisy z archiwaliów i druków, dot. w.w. szkoły w l. 1805 - 1822
przed VII. 1944 r., rkp., l., k.62

65. Szkoły pijarskie na Litwie i ich wykładowcy
Wypisy z kalendarzyków politycznych i akt oraz notatki z literatury, dot. lat 1745 - 1830
b.d., rkp., l., k.106

C. Uniwersytet w Wilnie, podległe mu szkolnictwo i inne szkoły polskie, pracownicy tych uczelni i szkół - odpisy, wypisy i notatki oraz fragmenty akt oryginalnych, dotyczących ich dziejów w latach 1771 - 1832

66. Kopiariusz protokółów posiedzeń Szkoły Głównej W. Ks. Lit. z lat 1784 - 1798, oraz inne dokumenty, dot.w.w. Szkoły
Odpisy z tzw. Depozytu Czartoryskich nr 9 oraz innych jednostek, j.pol. i łac.
przed VII. 1944 r., rkp., sz. /oprawny/, k.286

67. Szkoła Główna, rozporządzenia K.E.N. i rejestr uczniów
Odpisy z tzw. Depoz. Czartoryskich nry: 14, 15, 16, 31 i 32, dot. lat 1777 - 1802, m.in. korespondencja kasjera Komisji Edukacji Narodowej Karola Lelewela z rektorem Szkoły Głównej w Wilnie, j.łac. i pol.
przed VII. 1944 r., rkp., 1., k.264

68. Szkoła Główna, materiały - głównie pisma od Komisji Edukacji Narodowej
Wypisy, odpisy i regesty z tzw. Depozytu Czart., nry 1, 13, 28, 29, 30, 35, 124, dot. l. 1765 -1800
przed VII. 1944, rkp., 1., k.375

69. Szkoła Główna i Uniwersytet Wileński, rektor Poczobut
Wypisy i odpisy dot. l. 1777-1811, z papierów rękopiśmiennych Strzeckiego, Poczobuta, Massalskiego oraz materiałów drukowanych, j. łac., franc. i pol.
przed VII. 1944 r., rkp., 1., k.268

70. Uniwersytet Wileński /Szkoła Główna/ i jego wykładowcy, ze szczególnym uwzględnieniem M.Poczobuta, w drugiej połowie XVIII i pocz. XIX w.
Wypisy i notatki drobniejsze z akt i opracowań, j.franc. i pol.
b.d., rkp., 1., k.134

71. J.Chevalier do M.Poczobuta - korespondencja 1771 - 1780
Odpisy 178 listów /oryginały w b.Bibl. TPN Wil.,teka M.Poczobuta/
przed VII. 1944 r., masz., 1., k.262

72. j.w.
j.w. - kopie przebitkowe, egzemplarz z brakami
przed VII. 1944 r., masz., 1., k.255

73. Korespondencja rektora Szkoły Głównej Wil. M.Poczobuta, nazwiska korespondentów o literach A - J.
Odpisy i notatki z tzw.Depozytu Czart. nry 38-41, j.franc., łac. i pol.
przed VII. 1944 r., rkp., 1., k.311

74. Korespondencja rektora Szkoły Głównej Wil. M. Poczobuta, nazwiska korespondentów o literach K - M
Odpisy i notatki z tzw. Depozytu Czart., nry 42-44, j.franc., łac. i pol.
przed VII. 1944 r., rkp., l., k.300

75. j.w. - nazwiska korespondentów o literach N-Z oraz listy w sprawie konwiktu ubogiej szlachty
Odpisy i notatki z tzw.Depozytu Czart., nry 45-52, j.franc., łac. i pol.
przed VII. 1944 r., rkp., l., k.332

76. Korespondencja profesorów Szkoły Głównej z lat 1774-1796
Odpisy i notatki z tzw. Depozytu Czart., nry 53 i 54 - listy cudzoziemców,związanych ze Szkołą Główną, kierowane do rektora M.Poczobuta, j.ang., franc., łac. i pol.
przed VII. 1944 r. rkp., l., k.211

77. Korespondencja rektora Szkoły Gł. Poczobuta i jego papiery drobniejsze
Odpisy i wypisy z tzw. Depozytu Czart., nry 56-61, j.franc., łac. i pol.
przed VII. 1944 r. rkp., l., k.199

78. Korespondencja szkół z Poczobutem z lat 1774 - 1798
Odpisy i wypisy z tzw. Depozytu Czart., nry 103-107, j.franc. i pol.
przed VII. 1944 r., rkp., l., k.379

79. j.w.
j.w., nry 108-111, j.franc. i pol.
przed VII. 1944 r., rkp., l., k.362

80. j.w.
j.w. nr 112
przed VII. 1944 r., rkp., l., k.399

81. j.w.
j.w. nry 113 - 117
przed VII. 1944 r., rkp., l., k.409

82. Korespondencja szkół z Poczobutem z lat 1774 - 1798
Odpisy i wypisy z tzw. Depozytu Czart., nry 118-123
przed VII. 1944 r., rkp., l., k.394

83. Raporty z wizytacji szkół okręgu wileńskiego z lat 1782-1790
Odpisy i wypisy z tzw. Depozytu Czart., nry 83 i 88 - 98 - układ chronologiczny
przed VII. 1944 r., rkp., l., k.403

84. Raporty z wizytacji szkół wydziałowych i podwydziałowych okr.wileńskiego z lat 1775 - 1800
Wypisy i odpisy oraz notatki z archiwaliów wileńskich - układ alfabetyczny, wedle nazw miejscowości, j.łac. i pol.
przed VII. 1944 r., rkp., l., k.242

85. Szkoły wydziałowe i podwydziałowe na Litwie za czasów Komisji Eduk. Narodowej i w 1800 r.
Odpisy i wypisy z tzw. Depozytu Czart. oraz innych archiwaliów wileńskich i druków, j.franc., łac. i pol.
przed VII. 1944 r., rkp., l., k.377

86. Komitet Szkolny Uniwersytetu Wileńskiego w latach 1817 - 1819
Wypisy i odpisy z protokółów posiedzeń - gł. z b. Archiwum Państw. w Wilnie
przed VII. 1944 r., rkp., l., k.271

87. j.w. - w latach 1820 - 1822
j.w.
przed VII. 1944 r., rkp., l., k.219

88. j.w. - w latach 1823 - 1825
j.w.
przed VII. 1944 r., rkp., l., k.192

89. Szkoły parafialne na Litwie w latach 1818 - 1825
Odpisy, wypisy i notatki z b. Arch. Państw. w Wilnie - dotyczą także tzw. szkół wzajemnego uczenia się i innych niższego stopnia, j.łac. i pol.
przed VII. 1944 r., rkp., 1., k.119

90. Wizytatorzy, wizyty i ankieta kuratora w latach 1803 - 1825
Odpisy i wypisy z archiwaliów wileńskich oraz wydawnictw źródłowych, tyczące też innych, drobniejszych spraw szkolnictwa w okręgu nauk. wileńskim, j.franc., łac. i pol.
przed VII. 1944 r., rkp., 1., k.248

91. Szkoły na Podolu i Wołyniu w latach 1803 - 1823
Odpisy i wypisy z archiwaliów wileńskich - m.in. listów Tadeusza Czackiego
przed VII. 1944 r., rkp., 1., k.93

92. Szkoły średnie i niższe w okręgu naukowym wileńskim w latach 1800 - 1827 i ich obsada personalna
Notatki, wypisy i odpisy z archiwaliów w układzie alfabetycznym w/g nazw miejscowości - litery A - Ł; znaczna część na odwrociu przeciętych kart maszynopisu nieustalonego tekstu
przed VII. 1944 r., rkp., 1., k.282

93. j.w.
j.w. - litery M - Ż; j.w.
przed VII. 1944 r., rkp., 1., k.352

94. Nauczyciele i pracownicy nauki oraz oświaty w okręgu nauk. wileńskim około 1825 r.
Kartoteka z wykazem stanu służby, sporządzona na podstawie archiwaliów wileńskich, w układzie alfabetycznym nazwisk; część zapisek na odwrociu przeciętych kart maszynopisu nieustalonego tekstu
przed VII. 1944 r., rkp., 1., k.507

95. Franciszek Ksawery Michał Bohusz i jego działalność pedagogiczna

Wypisy i notatki ze źródeł archiwalnych, drukowanych oraz literatury, część na odwrociu przeciętych kart maszynopisu nieustalonego tekstu, j.franc., litewski, łac. i pol.
przed VII. 1944 r., rkp., l., k.204

96. Szkolnictwo w wileńskim okręgu naukowym w latach 1780 - 1832

Zbiór luźnych rękopisów i akt oryginalnych oraz rewersów archiwalnych z sygnaturami akt, j.franc., łac. i pol.
XVIII - pocz. XIX w. i przed VII. 1944 r., rkp., l., k.83

97. Szkolnictwo w okręgu wileńskim drugiej połowy XVIII w. do 1830 r.

Zbiór druków oryginalnych - m.in. formularzy i listów okólnych - j.łac. i pol.
druga połowa XVIII i pocz. XIX w., druki, l., k.32

98. Szkoła Sułkowskich w Rydzynie w latach 1774 - 1786

Wypisy i notatki z literatury oraz drobne wypisy z pamiętników, dot. szkół różnego typu przełomu XVIII i XIX w.
przed VII. 1944 r., rkp., l., k.11

III. MATERIAŁY OSOBISTE

99. Fotografie, fotokopia dokumentu, drobne pamiątki i zapiski

Fotografie sprzed 1938 r. i z 1955 r., opis i plan mieszkania Ch-a w Wilnie na formularzu litewskim z l. 1939 -1940, notatki z kolumną cyfr i luźny zapis kilku nazwisk
przed 1959 r., fot., druk i rkp., l., k.6

100. Wiersze liryczne, pisane w latach 1944 - 1954 i wcześniejsze
przed 1959 r., masz. i rkp., 1., k.35

IV. MATERIAŁY O TWÓRCY SPUŚCIZNY

101. Informacja o książce L.Chmaja: Samuel Przypkowski
Wycinek z gazety, oznaczony "Nowa Reforma 3.XII. 1927"
1927, druk, 1., k.2

V. MATERIAŁY LUŹNYCH KOLEKCJI TWÓRCY SPUŚCIZNY

102. Wiersz bez tytułu, przypisany odręcznie S.P.Koczorowskiemu
1925 r., druk, 1., k.1

103. Czyste rewersy archiwów oraz bibliotek krajowych i zagranicznych,
j.litewski, niem. i pol.
przed 1959 r., druki, 1., k.10

104. Reprodukcje kart tytułowych druków XV - XX w.
Ilustracje z nieustalonego wydawnictwa, j.niem.
po 1917 r., druk /zawilgocone/, 1., k.19

105. Gazety współczesne i wycinki
"Uczitielskaja Gazieta" z 17.VII.1944 r. i wycinek z późniejszej gazety pol., j.pol. i ros.
przed 1959 r., druk, 1., k.3

106. Metaphisik - Academische Vorträge von Dr J.Bach, Wintersemester 1888/9

Litografowany skrypt bez zakończenia, autor Józef Bach, prof. uniw. w Monachium /?/, j.niem.
1889, litogr., l., k.91

A n e k s

107. Inventarium Bibliothecae Collegii Loviciensis Scholarum Piarum

Oryginalny katalog Biblioteki Kolegium pijarskiego w Łowiczu /proweniencja pozazespołowa/, j.łac. i pol.
1730 i b.d. /XVIII w./, rkp., sz., k.63

Andrzej Brachfogel

MATERIAŁY EUGENIUSZA DZIEWULSKIEGO

Klemens Eugeniusz Dziewulski urodził się 23 listopada 1842 r. we wsi Hola pod Siedlcami. W latach 1852 - 1860 uczęszczał do gimnazjum w Lublinie a następnie przez rok studiował na uniwersytecie w Kijowie. W związku z zapowiedzią otwarcia Szkoły Głównej przeniósł się do Warszawy. Ukończył tu Kursy Przygotowawcze i w 1862 r. rozpoczął studia na Wydziale Matematyczno-Fizycznym Szkoły Głównej. W 1866 r. na podstawie rozprawy "O diamagnetyźmie" uzyskał stopień magistra. Po ukończeniu studiów został preparatorem przy katedrze fizyki doświadczalnej Szkoły Głównej, a potem uniwersytetu i na tym stanowisku pozostał do 1882 r.

Niezależnie od tego, w latach 1879 - 1881, prowadził wykłady z fizyki dla studentów medycyny i farmacji. Na przełomie lat 1881 - 1882 przez okres dziesięciu miesięcy przebywał w Berlinie, gdzie pracował w laboratorium prof. H. Helmholtza. W 1882 r. opuścił Uniwersytet i objął stanowisko inspektora gazowego Warszawy.

W 1888 r. został powołany na członka Komisji Fizjograficznej Akademii Umiejętności. Zmarł 31 sierpnia 1889.

Działalność jego była niezwykle różnorodna. Własne badania naukowe koncentrował głównie wokół zagadnień przewodnictwa elektrycznego w cieczach i fizjograficznych opisów jezior tatrzańskich, a ich wyniki ogłaszał w "Pamiętniku Towarzystwa Lekarskiego Warszawskiego","Pamiętniku Akademii Umiejętności", "Pamiętniku Towarzystwa Tatrzańskiego", "Pamiętniku Fizjograficznym" i "Wszechświecie".

K.E.Dz. był niezwykle czynny na polu działalności organizacyjno-naukowej. Należał do pierwotnych członków założycieli Kasy im. J.Mianowskiego. W 1881 r. wraz z gronem przyrodników warszawskich, głównie absolwentów i wykładowców byłej Szkoły Głównej, rozpoczął wydawanie "Pamiętnika Fizjograficznego", a w rok później czasopisma "Wszechświat", którego wydawcą był aż do śmierci. Z jego inicjatywy rozpoczęto organizować sieć stacji meteorologicznych w kraju pod kierunkiem Muzeum Przemysłu i Rolnictwa. K.E.Dz. udzielał prywatnych lekcji, wygłaszał odczyty, prowadził wykłady na kursach dla kobiet i w szkole handlowej, stworzył pracownię fizyczno-chemiczną do badań gazu świetlnego, brał udział w organizacji pracowni fizycznej Muzeum Przemysłu i Rolnictwa.

Materiały K.E.Dz. w momencie ich przekazania do Archiwum PAN wchodziły w skład spuścizny Władysława Dziewulskiego, syna Eugeniusza, jednak ze względu na swoją własną wartość naukową zostały z niej wyodrębnione, choć zachowały wspólną sygnaturę.

W wyniku prac porządkowych podzielono je na pięć grup:

I. Materiały twórczości naukowej /prace naukowe, odczyty, materiały warsztatowe/

II. Materiały działalności redakcyjnej

III. Materiały biograficzne

IV. Materiały o twórcy spuścizny

V. Materiały osób obcych

W grupie I szczególną uwagę zwracają materiały warsztatowe. W ich skład wchodzą wypisy, notatki i korespondencja, związane z przygotowywaną monografią Wydziału Matematyczno-Fizycznego Szkoły Głównej. Spisy studentów i magistrów Wydziału mają znaczenie unikalne wobec zniszczenia akt Szkoły. Podobnie korespondencja absolwentów i profesorów Wydziału dostarcza niedostępnych skądinąd wiadomości biograficznych i o przebiegu wykładów na Wydziale.

W grupie II równie unikalny charakter mają protokóły z posiedzeń Komitetu Redakcyjnego "Wszechświata" z lat 1881 - 1888 i zebrań właścicieli czasopisma z lat 1882 - 1899. W materiałach tych zachowały się także niektóre protokóły z posiedzeń Komitetu Redakcyjnego "Pamiętnika Fizjograficznego".

Pozostałe grupy materiałów są w spuściźnie reprezentowane słabo. Z materiałów biograficznych na uwagę zasługuje dyplom magisterski Szkoły Głównej. Grupa materiałów o twórcy spuścizny obejmuje szereg wspomnień pośmiertnych o K.E.Dz. zamieszczonych w "Tygodniku Ilustrowanym", "Wszechświecie" i "Ateneum". Zespół zamyka grupa materiałów obcych, wśród których zwraca uwagę zawiadomienie skierowane do N.Pęczarskiego o dacie przedstawienia grona profesorskiego Szkoły Głównej Namiestnikowi Królestwa. Poza tym w jej skład wchodzą odbitki artykułów różnych autorów z lat 1873 - 1886. Dotyczą one badań nad światłem, składu chemicznego wód mineralnych i pomiarów wysokości w Tatrach.

Zespół posiada w Archiwum PAN sygnaturę III-146. Inwentarz obejmuje 28 jednostek. Uzupełniają go 2 aneksy.

Wspomnienia pośmiertne o K.E. Dz. ogłoszone były w "Ateneum" r. XIV, tom III, Warszawa, s.574-576; "Tygodniku Ilustrowanym" z 7 września 1889; "Bibliotece Warszawskiej" 1889, tom IV; "Wszechświecie" nr 36, 1889.

Przegląd zawartości inwentarza

			jednostki
I.	Materiały twórczości naukowej		1 - 22
	A. Prace naukowe	1 - 6	
	B. Odczyty	7 - 13	
	C. Materiały warsztatowe do pracy o Wydziale Matematyczno-Fizycznym Szkoły Głównej Warszawskiej	14 - 22	
II.	Materiały działalności redakcyjnej		23
III.	Materiały biograficzne		24 - 25
IV.	Materiały o twórcy spuścizny		26
V.	Materiały obce		27 - 28
Aneksy 1 - 2			

I. MATERIAŁY TWÓRCZOŚCI NAUKOWEJ

A. P r a c e n a u k o w e

1. Przenoszenie cieczy i cząstek ciał stałych w nich zawieszonych przez strumień elektryczny
   Odbitka
   1870, druk., opr., s.129-136

2. Zagęszczenie optyczne mieszanin wody i alkoholu
   Odbitka
   1883, druk., opr., s.28

3. Telefon
   Odbitka
   b.d., k.4

4. Nachylenie magnetyczne w Warszawie, Czarny Staw Gąsiennicowy
   Maszynopis i odbitka
   1882, l., opr., k.8

5. Odbitki artykułów o jeziorach tatrzańskich
   1879-1881, druk., opr., l., k.94

6. Odbitki artykułów o jeziorach tatrzańskich, firlejowskich i rypińskich
   1881, opr., k.36

B. O d c z y t y

7. Odczyt /o elektryczności/ w sali Towarzystwa Dobroczynności
   1872, rkp., sz., k.9

8. Morskie Oko w Tatrach
Odczyt w Sali Ratuszowej
1880, rkp., druk., sz., k.12

9. Lód i lodnik
Odczyt w Resursie Kupieckiej
1881, rkp., l., k.9

10. Zdolności magnetyczne żelaza i stali
Odczyt w Sali Ratuszowej
1883, rkp., sz., k.9

11. O źródłach elektryczności
1885, rkp., sz., k.11

12. Indukcja i elektromotory
1885, rkp., sz., k.13

13. Odczyt /o elektryczności/
b.d., rkp., l., k.12

C. Materiały warsztatowe do pracy o Wydziale Matematyczno-Fizycznym Szkoły Głównej Warszawskiej

14. Wypisy z Ustawy o Wychowaniu Publicznym w Królestwie Polskim z 8/20.V.1862 r.
b.d., rkp., l., k.2

15. Notatki i uwagi metodyczne
b.d., rkp., l., k.7

16. Notatki do historii Gabinetu Fizycznego
b.d., rkp., l., k.33

17. Notatki o wykładanych przedmiotach, rozkłady zajęć
b.d., rkp., l., k.8

18. Notatki o wykładowcach
b.d., rkp., l., k.6

19. Lista studentów Wydziału
b.d., rkp., sz., k.11

20. Lista magistrów Wydziału, tematy prac konkursowych studentów, magisterskich, doktorskich i rozpraw pro venia legendi
b.d., rkp., l., k.4

21. Apel redakcji książki "Historia Szkoły Głównej Warszawskiej"i korespondencja od byłych studentów Wydziału
Zob. aneks 1
1881, rkp., l., k.89

22. Korespondencja wpływająca w sprawach naukowych, m.in. od byłych profesorów Wydziału
Zob. aneks 2
1879-1888, rkp., l., k.16

II. MATERIAŁY DZIAŁALNOŚCI REDAKCYJNEJ

23. Protokóły z posiedzeń Komitetu Redakcyjnego czasopisma "Wszechświat" i dwie matryce tytułu
1881-1899, rkp., sz., k.68

III. MATERIAŁY BIOGRAFICZNE

24. Dyplom magisteraki Szkoły Głównej
19/31. V. 1867, k.1

25. Zaświadczenie uniwersyteckie i powołanie na członka Komisji Fizjograficznej Akademii Umiejętności
1872-1888, rkp., druk., k.4

IV. MATERIAŁY O TWÓRCY SPUŚCIZNY

26. Wspomnienia pośmiertne
1889, masz., druk., k.30

V. MATERIAŁY OBCE

27. Zawiadomienie N.Pęczarskiego o dacie przedstawienia grona profesorskiego Szkoły Głównej Namiestnikowi Królestwa
1862, rkp., k.1

28. Odbitki artykułów różnych autorów
1873-1886, druk., k.28

A N E K S Y

Aneks 1

j.21. Apel redakcji książki "Historia Szkoły Głównej Warszawskiej" i korespondencja od byłych studentów Wydziału

Albrycht Jan
Baltzer Ludwik
Billing Julian
Bystrzyński Wiktor
Czajkowski Karol
Danielewicz Adam Bolesław
Dąbrowski Mieczysław
Dobrski Maksymilian
Eichler Aleksander
Gajerski Korneliusz
Gałczyński Bronisław
Gawiński Romuald
Goldberg Edward
Grodziecki Marcin Stanisław
Górski Antoni
Górski Wojciech
Hertz Emil

Jabłonowski Mikołaj
Jankowski Adelsberg Edmund
Jędrzejewicz Czesław
Kobyliński Władysław
Kondratowicz Hieronom
Kostecki Józef
Kowalski Antoni
Krajewski Leon
Krajewski Witold
Kucharzewski Feliks
Kuźnicki Franciszek
Kwapiszewski Karol
Lachmajer Florian Stanisław
Leski Józef
Leśniewski Edmund
Lichtenstein Julian
Lissner Erazm Aleksander
Majcherski Józef
Majewski Kazimierz
Majewski Roman
Miecznikowski Aleksander
Możdziński Antoni
Próchnicki Marian
Raciborski Piotr
Rechniowski Wacław
Riedel Jan
Rzętkowski Józef
Rzodkiewicz Stanisław
Samborski Henryk
Sękowski Konstanty
Skolimowski Henryk
Smolak Jan Antoni
Stoboy Artur
Sztaudynger Izydor
Szuch Stanisław
Szwartz Stanisław
Waniorski Konstanty
Weinberg Aleksander Marian
Wizbek Henryk
Wolski Władysław
Wretowski Dominik
Ziemięcki Teodor
Żarski Michał
Żochowski Klemens

Aneks 2

j.22. Korespondencja wpływająca w sprawach naukowych, m.in. od byłych profesorów Wydziału

Kopytowski Kazimierz
Michalski A.
Przystański Stanisław
Rakowiecki Jarosław
Skrodzki Eugeniusz
Trejdosiewicz Jan

Maria Wrzoskowa

MATERIAŁY WŁADYSŁAWA DZIEWULSKIEGO

III - 146

Władysław Dziewulski syn Eugeniusza urodził się 2 września 1878 r. w Warszawie. Gimnazjum klasyczne ukończył w 1897 r., następnie studiował na Wydziale Matematyczno-Fizycznym Uniwersytetu Warszawskiego. Studia ukończył w 1901 r. otrzymując tytuł kandydata nauk matematyczno-fizycznych oraz srebrny medal za rozprawę kandydacką.

Podczas roku akademickiego 1901-1902 pracował w Obserwatorium Warszawskim i w Obserwatorium im. Jędrzejewicza, na rok 1902-1903 wyjechał do Getyngi na studia matematyczno-fizyczne. Tam rozpoczął prace nad rozprawą doktorską z dziedziny astronomii, na podstawie której otrzymał stopień doktora w 1906 r.

Od 1 września 1903 do 1 października 1908 r. był asystentem Obserwatorium Astronomicznego w Krakowie. W roku 1908/1909 korzystał z bezpłatnego urlopu, który spędził na dalszych studiach w Getyndze. Od jesieni 1909 do 1919 r. był adiunktem Obserwatorium Astronomiczego w Krakowie. Habilitował się w lutym 1916 r., a w jesieni tegoż roku rozpoczął wykłady na Uniwersytecie Jagiellońskim.

We wrześniu 1919 r. powołany został na stanowisko zastępcy profesora astronomii Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie. 1 maja 1920 r. uzyskał nominację na profesora nadzwyczajnego, a 1 stycznia 1921 r. - profesora zwyczajnego. Na stanowisku tym pozostał do dnia 15 grudnia 1939 r. W Uniwersytecie S.B. pełnił obowiązki dziekana i prodziekana jak również rektora i prorektora.

Wielką zasługą W.Dz. było zorganizowanie Obserwatorium Astronomicznego Uniwersytetu S.B. w Wilnie. Dzięki niestrudzonej jego inicjatywie i staraniom w latach 1921-1936 zostało ono zbudowane i wyposażone w szereg cennych przyrządów astronomicznych jak: reflektor Zeissa wraz z astrokamerą, lunetę krótkoogniskową Zeissa, reflektor ze spektografem Zeissa, astrograf i inne pomocnicze narzędzia. W.Dz. kierował też przeprowadzanymi w Obserwatorium pracami. Częściowo były to prace teoretyczno-rachunkowe z dziedziny mechaniki niebios i astronomii gwiazdowej, częściowo obserwacyjne, dotyczące fotometrii fotograficznej, a następnie spektroskopii. Wyniki prac drukowane były w "Biuletynie Obserwatorium Astronomicznego". Do grudnia 1939 wydano 22 numery.

W latach 1940-1941 W.Dz. uczył w szkole polskiej, w następnym okresie, do końca wojny, na tajnych kursach szkolnych i uniwersyteckich w Wilnie.

W 1945 r. wraz z liczną grupą pracowników Uniwersytetu Stefana Batorego udał się z Wilna do Torunia, gdzie w nowo organizowanym Uniwersytecie M.Kopernika otrzymał katedrę astronomii i stanowisko prorektora. Uczestniczył aktywnie w pracach związanych z organizowaniem uczelni, głównie przy tworzeniu Wydziału Matematyczno-Fizycznego. Przystąpił rów-

nież do budowy Obserwatorium Astronomicznego, które zlokalizowane zostało w Piwnicach w pobliżu Torunia.

Do chwili uruchomienia tej placówki, wobec braku odpowiednich przyrządów astronomicznych, W.Dz. zajmował się badaniami teoretycznymi i opracowywaniem obserwacji przeprowadzonych w Wilnie oraz prowadził obserwacje wizualne gwiazd zmiennych. Pierwsze obserwacje w nowo zbudowanym Obserwatorium rozpoczęte zostały w r. 1949 po otrzymaniu na prawach depozytu cennej astrokamery Drapera z Harvard Observatory w USA. W.Dz. oddał się wtedy badaniom nad ruchami gwiazd w otoczeniu słońca czyli astronomią układu gwiazdowego. W ostatnich latach życia zajął się historią astronomii - opracował pewien dział historii astronomii polskiej do zbiorowego wydawnictwa przygotowywanego przez Komitet Historii Nauki PAN. Pracy naukowej poświęcał się całkowicie w ciągu całego swego życia. Opracował 200 rozpraw i artykułów naukowych.

Wiele trudu i czasu oddał sprawom kształcenia młodzieży i wychowania młodych naukowców. Wykłady z astronomii na Uniwersytecie M.K. prowadził do 82 roku życia. Od września 1960 r. przeszedł na emeryturę. W 1961 w uznaniu zasług W.Dz., Uniwersytet M.K. nadał mu godność doktora honoris causa. Zmarł 6 lutego 1962 r. w Toruniu.

Posiadał liczne wysokie odznaczenia państwowe. Między innymi w 1959 r. otrzymał Krzyż Komandorski z Gwiazdą Orderu Odrodzenia Polski. Był członkiem rzeczywistym Polskiej Akademii Nauk /Wydz.III/ oraz czynnym członkiem szeregu towarzystw naukowych krajowych i zagranicznych, a mianowicie: Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Wilnie, w którym sprawował obowiązki przewodniczącego Wydziału Matematyczno-Przyrodniczego,

Polskiej Akademii Umiejętności, Warszawskiego Towarzystwa Naukowego, Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Poznaniu, Towarzystwa Naukowego w Toruniu, gdzie był prezesem i przewodniczącym Wydziału Matematyczno-Przyrodniczego, Polskiego Towarzystwa Astronomicznego, Międzynarodowej Unii Astronomicznej, Królewskiego Towarzystwa Astronomicznego w Londynie, Francuskiego Towarzystwa Astronomicznego.

Przy opracowywaniu życiorysu korzystano z materiałów autobiograficznych znajdujących się w j.68, 69 i 84 zespołu.

Materiały W.Dz. zakupione zostały przez Archiwum Polskiej Akademii Nauk od jego córki mgr Anieli Łosiowej w listopadzie 1965 r. Nie stanowią one całości spuścizny, znaczna część materiałów działalności naukowej, głównie typu warsztatowego, przechowywana jest jako depozyt w Pracowni Astrofizyki PAN w Toruniu, kierowanej przez prof.dr W.Iwanowską.

Wraz z materiałami W.Dz. przekazane zostały fragmenty spuścizny Jego ojca, Eugeniusza Klemensa Dziewulskiego /1842-1889/ fizyka i organizatora pracy naukowej w dobie popowstaniowej oraz Wacława Dziewulskiego /1882-1938/ profesora fizyki Uniwersytetu S.B. w Wilnie/brata Władysława/. Łączna ilość przekazanych akt wynosiła ok. 1 mb. w tym materiały W.Dz. - 0,9 mb. Materiały E.K.Dziewulskiego, posiadające własną wysoką wartość naukową, uznane zostały za oddzielną spuściznę, natomiast papiery Wacława Dziewulskiego pozostawiono przy spuściźnie Władysława Dz. w dziale materiałów rodzinnych, ze względu na ich niewielką ilość /ok. 0,02 mb., j.99/. Całość materiałów zachowała wspólną sygnaturę III-146.

W wyniku prac porządkowo-inwentaryzacyjnych materiały W.Dz. podzielone zostały na grupy:

I. Materiały twórczości naukowej

II. Materiały działalności naukowo-organizacyjnej

III. Korespondencja

IV. Materiały rodzinne

Załączniki

Dział I obejmuje kilkanaście prac i artykułów zachowanych w rękopisach i maszynopisach. Zawierają one częściowo omówienie wyników przeprowadzonych obserwacji, a także rozważania z dziedziny organizacji studiów wyższych w Polsce, ze szczególnym uwzględnieniem systemu nauczania astronomii. Znajdują się tu również prace dotyczące historii astronomii, między innymi opracowanie, obejmujące dzieje Obserwatorium Astronomicznego, w Wilnie w latach 1753-1848, przeznaczone do zbiorowej Historii Astronomii. Część tych prac ma charakter popularno naukowy.

W tym dziale na uwagę zasługują wspomnienia pośmiertne i mowy żałobne napisane przez W.Dz., a dotyczące zmarłych jego najbliższych kolegów, członków grona profesorskiego U.J. i U.S.B. oraz uczniów. W niektórych wspomnieniach i przemówieniach W.Dz. przedstawił szeroko naukową działalność zmarłego, a niekiedy podał szczegółowe dane bibliograficzne.

Spuścizna zawiera znikomą ilość materiałów warsztatowych, większość ich, jak wspomniano wyżej, znajduje się w Pracowni Astrofizyki PAN. Składają się na nie głównie materiały obliczeniowe i dzienniczki obserwacyjne.

Cenną część spuścizny stanowią natomiast materiały działu II działalności naukowo-organizacyjnej. Odnosi się to zwłaszcza do zachowanych w spuściźnie materiałów Uniwersytetu S.B. w Wilnie i Obserwatorium Astronomicznego w Wilnie.

M.in. znajduje się tu sprawozdanie U.S.B. za r. 1924/25 oraz teczka zatytułowana "personalia", która zawiera opinie o pracach i bibliografie pracowników naukowych U.S.B. i O.A., sporządzane w celu uzyskania dla nich stopni naukowych, stypendiów, stanowisk lub członkostwa w towarzystwach naukowych. J.29 zawiera dane o tajnych kursach uniwersyteckich prowadzonych przez poszczególne Wydziały U.S.B. w latach 1939-1944; są tu wymienione dyscypliny i nazwiska wykładających. Zachowało się wiele ważnych akt związanych z powstaniem i działalnością Obserwatorium Astronomicznego w Wilnie w latach 1919-1939. Jest tu memoriał W.Dz. zawierający szczegółowy projekt założenia Obserwatorium i jego budżetu w pierwszym okresie działalności, a obszerne sprawozdania roczne i okresowe z lat 1919-1939 obrazują proces budowy Obserwatorium, jego rozwoju, przeprowadzanych obserwacji oraz dają zestawienie prac ogłaszanych drukiem. Są również preliminarze budżetowe za lata 1923-1939/40. Zachowała się dokumentacja techniczna budowy gmachu Obserwatorium i jego pawilonów oraz Domu Astronomów i Meteorologów U.S.B. w Wilnie przy ul. Zakrętowej, rysunki techniczne i korespondencja w sprawie nabycia aparatury astronomicznej, głównie spektografu i reflektora, oraz album zdjęć Obserwatorium.

Następna grupa akt działu II, to akta, dotyczące Uniwersytetu M.K. w Toruniu, jego spraw organizacyjnych, finansowych, personalnych w pierwszym okresie po jego powołaniu tj. w latach 1945-1948. Nie ma w spuściźnie jakiejś większej partii akt związanych z budową i działalnością Obserwatorium Astronomicznego U.M.K. Jest tylko projekt pomieszczenia teleskopu Schmidta oraz dwa albumy zdjęć Obserwatorium i wycinki prasowe.

Z materiałów związanych z pracą W.Dz. w towarzystwach naukowych wymienić należy j.48, dotyczącą Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Wilnie oraz j.64 - Towarzystwa Naukowego w Toruniu. Znajdują się w nich statuty, protokóły z posiedzeń, sprawozdania z działalności, przemówienia W.Dz. na walnych zebraniach, listy członków.

Materiały biograficzne to: świadectwa urodzenia, przynależności obywatelskiej, dyplomy i zaświadczenia ze studiów uniwersyteckich, dokumenty, powołania, nominacje, własnoręcznie pisane życiorysy i bibliografie. Cenną pozycją w tych materiałach są dzienniki W.Dz. Zawierają one krótkie, codzienne zapiski prowadzone skrupulatnie od września 1919 r. do sierpnia 1961 r. Znajdują w nich odbicie wszystkie sprawy, którymi W.Dz. zajmował się w ciągu tych lat.

Ważną i objętościowo dużą częścią spuścizny /ok.35 cmb., j.86-98/ jest obszerna korespondencja pochodząca z lat 1919-1961. Korespondencja przychodząca ułożona została alfabetycznie, a w aneksach do inwentarza zamieszczono dokładny spis korespondentów. W spisie tym znajdują się nazwiska znanych polskich astronomów i meteorologów jak: T.Banachiewicza, W.Gorczyńskiego, W.Iwanowskiej, F.Kępińskiego, M.Kamieńskiego, E.Rybki, J.Witkowskiego, W.Zonna oraz uczonych z innych dziedzin nauki m.in. A.Jabłońskiego, L.Jeśmanowicza, L.Kolankowskiego, R.Mienickiego, J.Patkowskiego, S.Pigonia, M.Reichera, W.Sierpińskiego, W.Staniewicza.

Korespondencja wychodząca to kopie wysyłanych listów z lat 1949-1961, ułożone chronologicznie, ze względu na brak adresatów. Listy W.Dz. pisane do Felicjana Kępińskiego, oddane przez F.Kępińskiego rodzinie W.Dz. po jego zgonie, wyłą-

czone zostały z materiałów W.Dziewulskiego i zgodnie z ich przynależnością zespołową dołączone zostały do zespołu materiałów Felicjana Kępińskiego, sygn. Archiwum PAN III-167.

Spuściznę zamykają materiały rodzinne, w których znajduje się jednostka 99, zawierająca materiały Wacława Dziewulskiego. Są to nekrologi i drukowane wspomnienia pośmiertne.

Jako załącznik pozostawiono przy spuściźnie: odbitkę pracy E.Rabowicza dedykowaną W.Dz. oraz kilkanaście egzemplarzy dzienników urzędowych zawierających rozporządzenia dot. szkolnictwa wyższego.

Przegląd zawartości inwentarza

			jednostki
I.	Materiały twórczości naukowej		1 - 27
	A. Prace i artykuły	1 - 22	
	B. Recenzje	23 - 25	
	C. Materiały warsztatowe	26 - 27	
II.	Materiały działalności naukowo-organizacyjnej		28 - 67
	A. Okres wileński	28 - 50	
	B. Okres toruński	51 - 67	
III.	Materiały biograficzne		68 - 85
IV.	Korespondencja		86 - 98
V.	Materiały rodzinne		99
Załącznik			
Aneksy			

I. MATERIAŁY TWÓRCZOŚCI NAUKOWEJ

A. Prace i artykuły

1. Systematyczne ruchy gwiazd
   Artykuł
   b.d., masz., l., k.4

2. O ruchu gwiazd w układzie lokalnym
   Artykuł
   po r. 1957, masz., l., k.4

3. Ruchy gwiazd w przestrzeni
   Artykuł
   b.d., masz., l., k.8

4. On the motion of the grand stars
   Artykuł
   b.d., rkp., j.ang., l., k.46

5. Układ gwiazdowy
   Artykuł
   b.d., masz., l., k.12

6. Budowa układu gwiazdowego
   Artykuł
   b.d., l., k.4

7. Wschody i zachody słońca dla Wilna, Mołodeczna, Sokółki na r. 1940
   Artykuł
   b.d., rkp., l., k.9

8. "Zodiak"
   Pogadanka radiowa
   b.d., masz., l., k.10

9. Historia astronomii - Obserwatorium Astronomiczne w Wilnie /1753-1848/
   Praca oraz fragmenty notatek
   1960, masz., l., k.171

10. Obserwatorium Astronomiczne w Wilnie /1919-1939/
   Artykuł
   1939, rkp., l., k.3

11. Rozwój astronomii od Kopernika do chwili obecnej
   Artykuł
   b.d., masz., l., k.21

12. Mikołaj Kopernik
   Artykuł
   1946, masz., l., k.23

13. Układ heliocentryczny Kopernika
   Artykuł
   b.d., masz., l., k.10

14. Jan Śniadecki jako wychowawca młodzieży
   Artykuł
   b.d., masz., l., k.17

15. Potrzeba rozszerzania badań astrofizycznych w Polsce
   Artykuł
   b.d., masz., l., k.4

16. Organizacja astronomii w Polsce
   Artykuł
   b.d., masz., l., k.8

17. O organizacji pracy naukowej w Uniwersytetach
   Artykuł
   b.d., rkp., l., k.8

18. Przywiązanie do katedry, pracowni i życia akademickiego
   Artykuł
   b.d., masz., l., k.18

19. Zadanie życia akademickiego
Artykuł
po 1946 r., masz., 1., k.6

20. Przemówienia z okazji obchodu 450 i 480 rocznicy urodzin Mikołaja Kopernika
1923, 1953, rkp., 1., k.13

21. Wspomnienia pośmiertne i przemówienia żałobne A - K
b.d., rkp., masz., 1., k.58, zob. aneks 1

22. j.w. M - Z
b.d., rkp., masz., 1., k.124, zob. aneks 2

B. Recenzje

23. Ampel Roman: Ekstynkcja międzygwiazdowa i rozkład gwiazd w polu "Cassiopeia"
1959, masz., 1., k.2

24. Lisiecki A., skrypt: Astronomiczne podstawy geografii
1957, rkp., 1., k.4

25. Rakowiecki Tadeusz: Drogi gwiazd podwójnych
1947, rkp., masz., 1., k.6

C. Materiały warsztatowe

26. Notatki dot. zaćmień słońca w Polsce w latach 1010 - 1698 oraz w 1954 r.
b.d., rkp., masz., 1., k.25

27. Wypisy z akt, notatki z obserwacji
b.d., rkp., masz., 1., k.9

II. MATERIAŁY DZIAŁALNOŚCI NAUKOWO-ORGANIZACYJNEJ

A. Okres wileński

28. Uniwersytet Stefana Batorego w Wilnie
Sprawozdanie za rok akad. 1924/25
1925, masz., l., k.19

29. j.w.
Sprawozdania z działalności Wydziałów Uniwersytetu w okresie 1939 - 1946
1946, rkp., masz., l., k.9

30. j.w.
Rozporządzenia, okólniki i wnioski Rady Wydziału II dot. uzyskania stopnia doktora, magistra oraz programów szkolnych
W załączeniu przepisy Uniw. Jagiel. i Min. WRiOP
1900 - 1938, druk, masz., l. i sz., k.46 + 64 s.

31. j.w.
Personalia - opinie o pracach pracowników naukowych Uniwersytetu i Obserwatorium Astronomicznego w Wilnie
1922 - 1939, masz., l., k. 2 + 15

32. j.w.
Sprawy b. pracowników Uniwersytetu
1945 - 1949, rkp., masz., l., k.9

33. j.w.
Zestawienie majątku Uniwersytetu, spisy nabytków biblioteki Obserw. Astr.
1923, 1945 - 1949, rkp., l., k.53

34. Uniwersytet Stefana Batorego w Wilnie
Przemówienia okolicznościowe m.in. otwarcie roku akademickiego
b.d., rkp., l., k.20

35. Obserwatorium Astronomiczne w Wilnie
Memoriał w sprawie założenia O.A. oraz korespondencja
1919 - 1921, 1933, rkp., masz., l., k.20

36. j.w.
Sprawozdania z działalności
1919 - 1939, masz., l., k.77

37. j.w.
Preliminarze budżetowe i plany finansowo-gospodarcze
1923 - 1939/40, masz., l., k.42

38. j.w.
Dokumentacja techniczna budowy Obserwatorium Astronomicznego oraz Domu Astronomów i Meteorologów U.S.B. w Wilnie
1929 - 1935, rys., l., sz., k.19

39. Obserwatorium Astronomiczne w Wilnie
Projekt Domu Astronomów i Meteorologów U.S.B. w Wilnie
1934, rys., sz., k.1

40. j.w.
Rachunki i kosztorys dot. budowy Domu Astronomów i Meteorologów U.S.B. w Wilnie
1934 - 1935, rkp., masz., sz., k.94

41. Obserwatorium Astronomiczne w Wilnie
Korespondencja i rachunki w spr. zakupu aparatury do badań astronomicznych, gł. z firmą K.Zeiss.
/1913/ 1919 - 1939, masz., l., k.220 + s.58

42. j.w.
Korespondencja oraz rysunki techniczne i zdjęcia w spr. nabycia reflektora i spektrografu
1936 - 1938, masz., l., k.83

43. Obserwatorium Astronomiczne w Wilnie
Album zdjęć
1920 - 1939, fot., sz., k.19

44. Memoriał w sprawie uruchomienia Obserwatorium Astronomicznego w Warszawie oraz projekt techniczny czasowego obserwatorium na głównym punkcie astronomicznym pod Warszawą
1921, 1928, masz., l., k.19

45. Memoriał astronomów polskich w sprawie rozwoju astronomii w Polsce
1934, masz., l., k.8

46. Mapa triangulacyjna Polski ustalona wywiadami z punktami astronomicznymi, projektowanymi
1928, skala 1:1 000 000, l., k.1

47. Polskie Towarzystwo Przyrodników im. Kopernika, statut
1920, druk, sz., k.11

48. Towarzystwo Przyjaciół Nauk w Wilnie - statut, protokóły, sprawozdania, lista członków Wydziału II
1936 - 1938, druk, masz., rkp., l., k.37 + 30

49. Liceum im. Jana i Jędrzeja Śniadeckich przy Uniwersytecie S.B. w Wilnie - statut
1938, masz., l., k.8

50. Polskie Towarzystwo Astronomiczne - statut, protokóły, sprawy zjazdów
1924, 1939, 1951, 1954, masz., rkp., l., k.57

B. Okres toruński

51. Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu
Sprawy ogólno-organizacyjne
1946 - 1947, rkp., masz., l., k.27

52. Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu
Sprawy finansowe, preliminarze budżetowe
1945 - 1948, rkp., masz., l., k.23

53. j.w.
Wyposażenie w sprzęt i pomoce naukowe
1945 - 1948, rkp., masz., l., k.26

54. j.w.
Sprawy personalne pracowników
1945 - 1948, rkp., masz., l., k.39

55. j.w.
Personalia - sądy koleżeńskie
1948 - 1952, rkp., masz., l., k.42

56. j.w.
Opinie o pracach pracowników naukowych
1957 - 1961, rkp., masz., l., k.85

57. j.w.
Nadanie tytułu doktora honoris causa prof. Bertilowi Lindbladowi
1959, masz. + fot., l., k.9 + 3 fot.

58. Obserwatorium Astronomiczne w Toruniu
Założenia projektowe pomieszczenia teleskopu Schmidta
1960, rkp., masz., l., k.9

59. j.w.
Album zdjęć
1950, fot., sz., k.20

60. j.w.
Album zdjęć
b.d., fot., sz., k.18

61. j.w.
Wycinki z prasy dot. O.A., historii astronomii itp.
1946 - 1961, druk, l., k.58 + 29 s.

62. Sprawozdanie z wizytacji w Obserwatorium Astronomicznym Uniwersytetu Warszawskiego z dn. 22.IV.1959 r.
1959, rkp., l., k.4

63. Protokół z zebrania Sekcji Budowy Ludowego Obserwatorium Astronomicznego w Toruniu z dn. 26.II.1960
1960, masz., l., k.6

64. Towarzystwo Naukowe w Toruniu - przemówienia na walnych zebraniach, statut, protokóły, sprawozdania
1935, 1950 - 1955, druk, masz., rkp., l., sz., k.92 + 11 s.

65. Zakład Astronomii PAN, Komitet Astronomii PAN
Protokóły z posiedzeń
1961, masz., l., k.5

66. Zespół Historii Astronomii przy Zakładzie Historii Nauki i Techniki PAN - protokół
1959, masz., l., k.11

67. Album zdjęć z sesji wyjazdowej U.M.K. w Żninie z okazji odsłonięcia tablicy ku czci braci Śniadeckich w dniu 21. VI.1953 r.
1953, fot., sz., k.18

III. MATERIAŁY BIOGRAFICZNE

68. Życiorys i bibliografia
1928, 1948, 1958, masz., l., k.16

69. Dzienniki
1919 - 1961, rkp., sz., k.92 + 89 + 29 + 24

70. Świadectwa urodzenia, przynależności obywatelskiej, zaświadczenia wojskowe
1889—1916, rkp., masz., l., k.15

71. Dyplomy i zaświadczenia uniwersyteckie
1901 - 1907, rkp., masz., l., k.11

72. Dokumenty z okresu pracy w Obserwatorium Astronomicznym U.J. w Krakowie - m.in. sprawa zapomogi z kasy Mianowskiego na zakup przyrządów astronomicznych.
1903 - 1918, rkp., masz., l., k.19

73. Nominacje, mianowania, powołania m.in. na członka Komisji Bibliograficznej AU oraz Komisji Fizjograficznej AU
1919 - 1960, masz., l., k.65 + 16

74. Dyplom Orderu Odrodzenia Polski
1937, druk, l., k.1

75. Dyplom przyznania nagrody państwowej II stopnia
1955, druk, opr., k.2

76. Dyplom powołania na członka rzeczywistego PAN
1957, druk, opr., k.1

77. Dyplom honorowej odznaki Prezydium Wojew. Rady Narodowej w Bydgoszczy
1960, druk, opr., k.1

78. Dyplom doktora honoris causa U.M.K.
1961, druk, l., k.1

79. Przemówienie i życzenia związane z otrzymaniem tytułu doktora honoris causa U.M.K.
1961, masz., l., k.89

80. Dokumenty osobiste, legitymacje
1915 - 1961, druk, l., k.14

81. Akta ewakuacji, sprawy mieszkaniowe
1944 - 1953, rkp., masz., l., k.24

82. Sprawy finansowe i rachunki
1948 - 1961, rkp., masz., l., k.35

83. Fotografie
b.d., l., sztuk 22

84. Nekrologi, listy i depesze kondolencyjne
1962, rkp., masz., l., k.39

85. Materiały z akademii żałobnej w dniu 11 maja 1962 r.
1962, rkp., masz., l., k.15

IV. KORESPONDENCJA

86. Korespondencja wychodząca - kopie listów w układzie chronologicznym
1949 - 1961, rkp., masz., l., k.138

87. Korespondencja przychodząca A - F
1920 - 1961, rkp., masz., l., k.306, zob. aneks 3

88. j.w. G - I
1920-1960, rkp., masz., l., k.360, zob. aneks 4

89. j.w. J
1920 - 1960, rkp., masz., l., k.77, zob. aneks 5

90. j.w. K
1924 - 1961, rkp., masz., l., k.142, zob. aneks 6

91. j.w. od Felicjana Kępińskiego
1921 - 1961, rkp., masz., l., k.355 + 2 fot.

92. j.w. L - O
1919 - 1961, rkp., l., k.215, zob. aneks 7

93. j.w. P - R
1921 - 1961, rkp., masz., l., k.424, zob. aneks 8

94. Korespondencja przychodząca S
1919 - 1961, rkp., masz., k.261, zob. aneks 9

95. j.w. T - Wi
1919 - 1961, rkp., masz., l., k.241, zob. aneks 10

96. j.w. Wo - Ż
1919 - 1961, rkp., masz., l., k.187, zob. aneks 11

97. Listy osób nierozpoznanych
1939, 1945 - 1959, rkp., masz., l., k.32

98. Zaproszenia, życzenia okolicznościowe
1937, 1945 - 1961, rkp., druk., l., k.98

V. MATERIAŁY RODZINNE

99. Nekrologi i wspomnienia pośmiertne dot. Wacława Dziewulskiego /1882 - 1938/, profesora fizyki U.S.B. w Wilnie
1938, druk., l., k.6 + s.102

Z A Ł Ą C Z N I K

1. Odbitka pracy: Edmund Rabowicz: Inedita Adama Naruszewicza

2. Dzienniki urzędowe zawierające rozporządzenia dot. szkolnictwa wyższego z lat 1927, 1929, 1932, 1933, 1937, 1947 druk.

A N E K S Y

Aneks 1

j.21. Wspomnienia pośmiertne i przemówienia żałobne A - K

Ehrenfeucht Wiktor
Gorczyński Władysław
Jacyna Jerzy
Jantzen Kazimierz
Kolankowski Ludwik
Kościałkowski Stanisław
Kowalczewski Mieczysław

Aneks 2

j.22. Wspomnienia pośmiertne i przemówienia żałobne M - Z

Mienicki Ryszard
Patkowski Józef
Prüffer Jan
Racięcka Maria
Rogoziński Feliks
Rudnicki Juliusz
Siedlecki Michał
Taranawski Mikołaj
Tur Stanisław
Turkowski Tadeusz

Aneks 3

j.87. Korespondencja przychodząca A - F

Adamski George
Alexiewicz Andrzej
Amper Roman
Antonowicz Józef
Bodziak Honorata
Bagińska Anna
Bagiński Stefan
Banachiewicz Tadeusz
Baranowski Henryk
Barbacki Antoni

Bartnicki Leonard
Bassalik Kazimierz
Bellamy J.A.
Białobrzeski Czesław
Biblioteka Jagiellońska
Biblioteka Narodowa
Biblioteka PAN
Bidwell C.George
Biegańska J.
Bielicki Maciej
Birkenmajer Aleksander
Birkenmajer Ludwik
Bizelewski W.
Bliss Virginia
Boruń Krzysztof
Browkin Nina i J.
Bujak Franciszek
Burdecki Feliks
Burhardt Stefan
Chalecki Lucjan
Chmaj Ludwik
Chmajowa Stefania
Chmarzyńska Z.
Chomicz K.
Chyliński Kazimierz
Cukierman J.
Cynk Bolesław
Czarnecka Maria
Czarnowska F.
Czarnowski Czesław
Czarnowski Zdzisław
Czernik Tadeusz
Dabulewiczowa Jadwiga
Danjon A.
Dąbrowski Stefan
Dmochowski E.
Dmowska Mirona
Downarowicz Janusz
Downarowiczowa Nina
Downarowiczówna Maria
Dryllowa Anna
Dziewulski Stefan
Dziewulski Wacław
Dziewulski W.
Dzik Franciszek
Eagle Charles
Eckmanowa Maria
Ehrenfeucht Wiktor
Ehrenkreutzowa Jadwiga
Elandtówna Regina
Ernst Marcin
Ernstowa Helena
Falkowski Czesław
Frydmanówna
Fundusz Zapomogowy dla Wdów i Sierot po Członkach Grona Nauczającego Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie

Aneks 4

j.88. Korespondencja przychodząca G - J

Gademski Jan
Gajdzica P.
Galon Rajmund
Gałązka Józef

Gałecka Janina
Gałecki Antoni
Gałęziak Alfred
Gesundheit Sz.
Glixelli Stefan
Głuszek Hanna
Goławska Krystyna
Gorczyński Władysław
Górski Konrad
Grabowski L.
Graff Kazimierz Romuald
Grężlikowski Jan
Grudzińska Stefania
Halicka Antonina
Handelsman Józef
Hanka Jan
Hertyk Maria i Jerzy
Hiller Stanisław
Hillerowa Maria
Hleb - Koszańska Helena
Hlebowiczówna Janina
Hohendorf Eugeniusz
Horodniczy Henryk
Hryniewiecka Lucyna
Hrynkiewicz Andrzej
Hutorowicz Halina
Imbor Halina
Institut Tieorieticzieskoj Astronomii Akademii Nauk SSSR
Instytut Geologiczny
International Association of Terrestrial Magnetism and Electricity
International Astronomical Union
Iwaniszewska Cecylia
Iwaniszewski Henryk
Iwanowska Wilhelmina
Iwanowski R.

Aneks 5

j.89. Korespondencja przychodząca J.

Jabłoński Aleksander
Jabłoński Zbigniew
Jacyna Jerzy
Jakielówna Lidia
Jakowlew
Jankowiak J.
Jantzen Janina
Januszkiewicz Aleksander
Januszkiewiczowa J.
Jarecka Weronika
Jarnuszkiewicz Helena
Jaśko Helena
Jaśkowski Stanisław
Jaszczołd Stanisław
Jaworski Iwo
Jaźłowiński Piotr
Jeleniewska Jadwiga
Jeśmanowicz Leon
Józefowicz Irena
Juchniewiczówna Janina

Aneks 6

j.90. Korespondencja przychodząca K.

Kalinowski St.
Kamieński Michał
Kandziora Zbigniew
Karpowicz J.
Karpowicz Maria
Kasprzycki Andrzej
Kaźmierczak Andrzej
Kaźmierczak Henryk
Kaźmierczak Marian
Kemula Wiktor
Kępiński Stefan
Klepacz M.
Knaster Bronisław
Kolankowski Ludwik
Kolbuszewski Stanisław
Komarnicki Wacław
Komitet Astronomii PAN
Komitet Organizacyjny "Dni Torunia"
Konwersatorium Naukoznawcze
Koranyi Karol
Kordylewski Kazimierz
Korniłowiczowa Jadwiga
Korzeniewski Ryszard
Kosmowska B.
Kościołkówna St.
Kowal E.
Kowalczewski M.
Kowalska Irena
Kozieł Karol
Krassowska Janina
Krassowski Czesław
Krawczyk Anastazja
Kridl Manfred
Krygowski Z.
Krzyżański Mirosław
Kubelscy E.
Kubikowski Jan
Kuchnicki Jan
Kukarkin B.W.
Kuniszówna Maria Danuta
Kuratowski Kazimierz
Kuszpetowski Eugeniusz
Kuzior Stanisław

Aneks 7

j.92. Korespondencja przychodząca L - O

Lambor Julian
Latko Aleksandra
Latko Paweł
Lebecki Jan
Lechicka Jadwiga
Legeżyński Stanisław

Lehr-Spławiński Tadeusz
Leszczycki Stanisław
Lewicka Olga
Lewicki Andrzej
Lewicki Jarosław
Lindblad Bertil
Lipiński St.
Liricki A.
Lisowski K.
Ludwiński Jan
Łobacz Bolesław
Łowmiański Henryk
Machura Franciszek
Maciejewska Wanda
Mackiewicz Maria
Mackiewiczowa Wanda
Majerowiczówna E.
Makselon - Kozłowska Leokadia
Makuszyńska Janina
Małkowski Stanisław
Małunowiczówna Irena
Manczarski Stefan
Marconi Bohdan
Marczewski Bolesław
Markiewicz K.
Marusieńska Maryla
Matulewicz K.
Melezin Abraham
Mergentaler Jan
Michalski Stanisław
Mienicki Ryszard
Mierzwa Stefan
Mineur Henri
Ministerstwo Oświaty
Ministerstwo Szkolnictwa Wyższego
Ministerstwo Szkół Wyższych i Nauki
Minnaert M.
Mitraszewski Stanisław
Mizgalski Karol
Młodziejowski Jerzy
Modzelewska - Rudnicka Janina
Molga M.
Mościcka Stanisława
Moszczyński Kazimierz
Mozołowski Włodzimierz
Nagrabecka Nela
Narębski Stefan
Natanson Józef
Natanson Władysław
Nawrocki H.
Niemierko Włodzimierz
Niemojewski Andrzej
Niewodniczański Henryk
Odlanicki - Poczobutt St.
Olczak Tadeusz
Onoszkówna Wanda
Opalski Wiesław
Opolski Antoni
Oriano Segurini
Orkisz Lucjan
Ostaszewicz E.
Ostromęcki St.
Ostrowski Janusz
Oziewicz Franciszek
Ożóg Marian

Aneks 8

j.93. Korespondencja przychodząca P - R

Pacholczyk Andrzej
Państwowe Wydawnictwo Naukowe
Parczewski Alfons
Passendorfer Edward
Patkowscy Maria i Józef
Pautsch Fryderyk
Pawłowski Antoni
Pawłowski C.
Pazdro Zdzisław
Pelc Henryk
Petit Michel
Piasecki Brunon
Pieczyński Leopold
Pieńkowski Stefan
Pigoń Stanisław
Piotrowiczowa Jadwiga
Piotrowski Stefan
Piskorska Bożena
Piskorska Helena
Plenkiewicz Stanisław
Poklewska - Koziełł Helena
Politechnika Gdańska
Polska Akademia Nauk
Polska Akademia Umiejętności
Polskie Towarzystwo Astronom.
Polskie Towarzystwo Fizyczne
Polskie Towarzystwo Miłośników Astronomii
Polskie Towarzystwo Turystyczno Krajoznawcze
Pomorski Julian
Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk
Prezydium Rady Ministrów
Prystor Aleksander
Przybyłowska Zofia
Przypkowski Franciszek
Przypkowski Tadeusz
Pucek Stanisław
Puczyłowski Antoni
Rabowicz Edmund
Rakowiecki Tadeusz
Redakcja "Pesti Hirlap"
Redakcja Polskiego Słownika Biograficznego
Redakcja "Postępy Fizyki"
Redakcja "Urania"
Redakcja "Życie Nauki"
Redakcja "Życie Szkoły"
Reicherowie Wanda i Michał
Reutt Józef
Rodzin J.
Rojecka Natalia
Rojecki Ananiasz
Rosiński Wacław
Różański Władysław
Rudnicki Juliusz
Rudnicki Konrad
Rumińska Regina
Runczkowska Kamila

Rupniewska Janina
Rybka Eugeniusz
Rybka Przemysław
Rydzewska Wanda
Rymar Stanisław
Ryzner J.

Aneks 9

j.94. Korespondencja przychodząca S

Sawicki J.
Senat Akademicki Wolnej Wszechnicy Polskiej
Shapley Harlow
Siedlecki Michał
Sierbinówna St.
Sierpiński Wacław
Skorko Eugeniusz
Skorko M.
Skowron Stanisław
Skubała Zofia
Skuratowa Natalia
Sławikowski A.
Sławiński Witold
Sokołówna K.
Sokołowska Anna
Sołowiew A.W.
Sożyńska Małgorzata
Srebrny Stefan
Staniewicz Witold
Staniszewski Józef
Staszewski Wacław
Stecka M.
Stemler Alina
Stemlerówna Maria
Stenz Edward
Stomma Maryla
Stowarzyszenie Dziennikarzy Polskich
Straszelisówna Danuta
Straszyńska Helena
Strawiński Konstanty
Struwe Otto
Sudnik Maria
Sulewski B.
Szczeniowski Szczepan
Szczepański Jan
Szczepski Jan Bogusław
Szczurkiewiczowa Łucja
Szeligowski Stanisław
Szmukler M.
Szpunarowie
Szyc Jan
Ślizień Otton
Świderska Hanna
Świętosławski Wojciech
Śwings P.
Świrski Ignacy
Świszczewska Janina

Aneks 10

j.95. Korespondencja przychodząca T - W

Tatarkiewicz Władysław
Tołłoczkowie Wanda i Józef
Tomasik Halina
Tomasini Marian
Towarzystwo Naukowe w Toruniu
Towarzystwo Naukowe Warszawskie
Towarzystwo Wiedzy Powszechnej
Trepka Andrzej
Trzaskowski K.
Trzebiński Stanisław
Tur Maria i Władysław
Tur Stanisław
Turczyński Wacław
Turkowska J.
Turkowski Tadeusz
Tymieniecki Kazimierz
Ulińska A.
Umiałtowski Witold
Uniwersytet M.Kopernika w Toruniu
Uniwersytet Warszawski
Urban Jadwiga
Urbanowicz - Bujańska Jadwiga
Voisé Waldemar
Wajnsztejn D.
Warchałowski Edward
Warmus Mieczysław
Wasiutyński Jeremi
Wendland Józef
Wendorff Władysław
Wertenstein Ludwik
Weyse Maria
Whinney M.D.
Wiercińska - Opowiczowa Regina
Wierusz - Kowalski Jan
Wierzbiński Stefan
Wilk Antoni
Wiśniewski Piotr
Witkowski Józef

Aneks 11

j.96. Korespondencja przychodząca Wo - Ż

Wojciechowski Zygmunt
Wojewódzki Urząd Kontroli Prasy, Publikacji i Widowisk w Bydgoszczy
Woszczyk Andrzej
Wójcicki Zygmunt
Wróbel Bernard
Wróblewski Stanley

"Wiedza Powszechna" wydawnictwo
Wysoczyński Jan
Wyższa Szkoła Rolnicza w Olsztynie
Zacharewicz Witold
Zajączkowski Stanisław
Zakład Historii Nauki i Techniki PAN
Zaleski Bohdan
Zapaśnik Bronisław
Zarankiewicz Kazimierz
Zarząd Miejski w Toruniu
Zarzycki Bogdan
Zawadzki Józef
Zimmerman Marian
Znamierowski Jerzy
Zonn Włodzimierz
Związek Zawodowy Historyków Sztuki i Kultury
Zygmunt Antoni
Żmijewska Klara
Żmijewski Jerzy
Żmijewski Michał
Żelnio Tadeusz
Żongołłowicz Bronisław

SPRAWOZDANIE ARCHIWUM PAN ZA ROK 1967

Uwagi wstępne

Zgodnie z dotychczas przyjętym wzorem, sprawozdanie ujmuje oddzielnie działalność Archiwum PAN w Warszawie oraz jego Oddziałów w Krakowie i Poznaniu z tym, że zagadnienia ogólne przedstawione zostały w pierwszej, zasadniczej części sprawozdania.

Część X dotycząca prac indywidualnych, oparta jest na informacjach dostarczonych przez poszczególnych pracowników Archiwum.

x x x

I. S p r a w y o r g a n i z a c y j n e koncentrowały się głównie wokół zabiegów o rozwój oddziałów Archiwum; m.in. wstępnie ustalony został plan powołania nowego Oddziału w Gdańsku przy pełnym poparciu i współpracy Dyrekcji Biblioteki PAN w Gdańsku. Komisja wyłoniona przez PAN dla rozgraniczenia zakresów działalności Biblioteki PAN i Archiwum ustaliła w wyniku szczegółowej analizy iż nie zachodzi kolizja wypełnianych zadań, w związku z czym nie występuje potrzeba przeprowadzenia zmian organizacyjnych. Inne

problemy dotyczyły - bądź wiązały się ściśle - ze sprawami l o k a l o w y m i. W Warszawie zaadaptowano całkowicie do potrzeb magazynowych niewielki lokal dodatkowy w suterynie Pałacu Staszica, przyznany u schyłku 1966 r., co poprawiło nieco warunki przechowywania materiałów archiwalnych. Bezowocne pozostały natomiast usilne zabiegi o przyznanie dodatkowych pomieszczeń do pracy, co nie tylko nie polepszyło złych warunków korzystania z zasobu placówki /brak wyodrębnionej publicznej pracowni naukowej/, ale nawet wpłynęło hamująco na niektóre kierunki zamierzonych prac. W Oddziale poznańskim przeprowadzono prace nad adaptacją przebudowanego lokalu, w Krakowie natomiast zarysowała się u schyłku roku perspektywa poprawy warunków lokalowych Oddziału dzięki przyznaniu mu nowego pomieszczenia. Objęte ono będzie wszelako zapewne dopiero u schyłku 1970 r., po ukończeniu generalnej przebudowy całego budynku.

S t a n e t a t ó w działalności podstawowej zwiększył się o 1, w związku z rozpoczęciem w dn. 20.VIII. pracy przez dr Janinę Żurawicką, która została przeniesiona z IBL z zadaniem przygotowania realizacji wydawnictwa pod prowizorycznie ustalonym tytułem "Rocznik PAN". W związku z tym Archiwum /wraz z Oddziałami/ posiadało w dniu 31.XII.1967 r. łącznie 20 etatów, a mianowicie: 2 docentów, 2 adiunktów, 7 dyplomowanych dokumentalistów naukowych /1 dokumentalista, 5 adiunktów d.n. i 1 asystent d.n./, 2 bibliotekarzy dyplomowanych /st. kustosz dypl. i adiunkt bibl./, 1 prac.redakcyjnego, 6 pracowników naukowo-technicznych oraz nadto 1 etat ryczałtowy w bibliotece, płatny godzinowo. W porównaniu ze stanem u schyłku 1966 r. nastąpiły zmiany, polegające na awan-

sowaniu mgr M.Wrzosek do stopnia dokumentalisty, zamianie etatu st. asystenta, obsadzonego przez H.Zubalę na etat adiunkta dokum. naukowej, odejściu z pracy st.asystenta dr Zofii Wardęskiej z Oddziału w Poznaniu i rozpoczęciu tamże pracy przez mgr Kazimierza Dopierałę /na etacie nauk.-technicznym/ oraz na zamianie etatu nauk.-technicznego, zajętego przez mgr R.Steczowicz na etat adiunkta bibliotecznego. Nadto adiunkci dr dr H.Obuchowska Pysiowa i R.W.Wołoszyński otrzymali powołania na tzw. adiunktów stabilizowanych. Poza awansami i korzystną zmianą etatów Archiwum zabiegało także o podwyższenie dodatków specjalnych dla swych pracowników, nie wszystkie wnioski w tym zakresie udało się zrealizować.

Na zasadzie p r a c z l e c o n y c h zatrudnionych było w Archiwum kilka osób, głównie przy kompletowaniu Inwentarza Centralnego Materiałów Źródłowych do Dziejów Nauki Polskiej, Kartoteki uczonych polskich oraz w zakresie usług pomocniczych: foliowania, opisów teczek, mikrofilmów i fotografii, przepisywania na maszynie, tłumaczenia itd.

R a d a N a u k o w a Archiwum odbyła pod przewodnictwem czł. rzecz. PAN T.Manteuffla dwa posiedzenia w dn. 19 stycznia i 30 maja. Rozpatrywano na nich sprawozdanie za 1966 r., plany pracy i perspektywiczny plan rozwoju placówki na lata 1970-1985 oraz sprawy personalne /stabilizacja adiunktów/ i zagadnienia wydawnicze.

P o d r ó ż e s ł u ż b o w e pracowników placówki koncentrowały się głównie wokół przejazdów między Warszawą a siedzibami Oddziałów - Krakowem i Poznaniem.

II. Z a s ó b Archiwum PAN powiększył się o ponad 49 mb., przy czym w Warszawie przybyło blisko 36 mb., w tym

27 mb. materiałów archiwalnych pochodzenia kancelaryjnego oraz ponad 9 mb. spuścizn po uczonych /zakupy i dary/. W skład około 22 mb. nabytków Oddziału Krakowskiego wchodziły zarówno materiały pochodzenia kancelaryjnego jak i papiery osobiste - jednocześnie zaś z zasobu tego Oddziału wyłączono ok. 14 mb. akt kategorii "B", co spowodowało faktyczne zwiększenie się zasobu Oddziału o ok. 8 mb. Dopływ aktowy Oddziału poznańskiego ok. 5 mb. - stanowiły wyłącznie materiały typu spuścizn po uczonych.

W związku z powyższymi zmianami zasób Archiwum osiągnął w grudniu 1967 r. stan ok. 806,5 mb., z czego w Warszawie ok. 606,5 mb., w Krakowie ok. 132,5 mb., a w Poznaniu ok. 67,5 mb.

Poza aktami placówek i komórek PAN, ważniejsze nabytki w Warszawie stanowiły spuścizny ofiarowane w darze: S.Bretsznajdera /chemia fizyczna/, T.Rabka /chemia/, J. Staszewskiego /geografia/ oraz zakupione: S.Fryzego /elektrotechnika/, K.Idaszewskiego /miernictwo elektryczne/ i B.Janusza /historia sztuki/. Nadto Archiwum pozyskało kilka partii cennych uzupełnień materiałów, już dawniej posiadanych - m.in. T.Chałubińskiego, K.Drewnowskiego, W.Jastrzębowskiego, W.Szymanowskiego, S.Westfala, M.Wolfkego.

Zakupy spuścizn opiniowane były nadal przez Komisję Oceny Zakupów, która odbyła dwa posiedzenia pod przewodnictwem czł. koresp. PAN E.Czetwertyńskiego. Sekretariat Komisji łącznie z akcją poszukiwania spuścizn prowadziła dr H. Obuchowska-Pysiowa. W pertraktacjach, dotyczących pozyskania spuścizn, uczestniczyli także inni pracownicy, m.in. z Oddziałów w Krakowie i Poznaniu. Przejmowanie akt z placówek

PAN prowadziła w Warszawie mgr M.Wrzoskowa, dokonując tego w okresie sprawozdawczym na podstawie 25 spisów zdawczo-odbiorczych.

Nadal gromadzono teczki biograficzne i zagadnieniowe m.in. na podstawie wycinków z prasy bieżącej - dr S.Chankowski i mgr M.Wrzoskowa.

III. A r c h i w a l n e p r a c e t e c h n i c z n o - n a u k o w e. Zinwentaryzowano i opatrzono wstępami spuścizny L.Chmaja /107 j./, L.Kolankowskiego /depozyt 67 j./, T.Marchlewskiego /58 j./, K.Moszyńskiego /74 j./, T.Stryjeńskiego /198 pozycji inw. kartkowego/, J.Zanowej /27 j./, Z.Zawirskiego /86 j./. Zmeliorowano uporządkowane w 1966 r. przez praktykantów spuścizny W.Kamienieckiego /41 j./ i T.Łuniewskiego /50 j./. W trakcie prac porządkowych znajdują się spuścizny: W.Chodźki, W.Dzwonkowskiego /materiały dodatkowe/. S.Ehrenkreutza, S.Eygla, M.Zdziechowskiego.

Wskazane powyżej prace porządkowo-archiwalne wykonywali mgr A.Brachfogel, dr S.Chankowski, mgr mgr H.Dymnicka, A.Woltanowski, M.Wrzoskowa i dr R.W.Wołoszyński. Mgr O.Staroń, pracując na zasadzie prac zleconych, inwentaryzowała materiały kartograficzne z zespołów S.Majewskiego /24 j./ i W.Łozińskiego /niezakończone/. Grupa praktykantów-uczniów Państwowej Szkoły Dokumentacji Naukowo-Technicznej uporządkowała i zinwentaryzowała akta Biura Wydawnictw i Bibliotek PAN, Oddział Wydawnictw /26 j./. Praktykanci z UMK w Toruniu oraz mgr K.Dopierała z Oddziału Poznańskiego podjęli opracowanie /niezakończone/ materiałów L.Niemojewskiego.

W związku z zagospodarowaniem nowego magazynu przeprowadzono reorganizację zbiorów nadając aktom bardziej przejrzysty układ /pod kierunkiem dra S.Chankowskiego/.

K o m i s j a B r a k o w a n i a A k t udzieliła zezwoleń pięciu placówkom PAN na oddanie na makulaturę akt o łącznych rozmiarach ok.20 mb. Przeprowadzono przy tym 2 ekspertyzy akt wybrakowanych. Zatwierdzono również wniosek Oddziału w Krakowie o wyłączeniu na makulaturę 14 mb. akt kancelaryjnych.

O p i e k a n a d n a r a s t a j ą c y m z a s o b e m a r c h i w a l n y m została zintensyfikowana. Podczas przeprowadzonych 22 wizytacji placówek /mgr M.Wrzoskowa/ kontrolowano prawidłowość prowadzenia kancelarii według systemu bezdziennikowego, sposób przechowywania akt i stan ich uporządkowania. Udzielono wielu konsultacji zainteresowanym pracownikom. Archiwum spowodowało również wydanie okólnika Dyrektora Generalnego Sekretariatu Administracyjnego PAN nr 1/67 z 10 kwietnia ub.roku w sprawie porządkowania akt w komórkach Sekretariatu Administracyjnego oraz placówkach naukowych PAN.

IV. D z i a ł m i k r o f i l m ó w, f o t o k o p i i i f o t o g r a f i i zajmował się:

1/ uzupełnieniem materiałów Archiwum przez mikrofilmowanie rękopisów: a/ Biblioteki PAN w Krakowie, m.in.:korespondencji H.Łopacińskiego, J.Łosia. F.Papeé, K.Potkańskiego, papierów po H.Łopacińskim, J.Majerze, K.Potkańskim; b/ Zakładu Narodowego im. Ossolińskich - Biblioteka /na drodze sporządzania kopii pozytywowych ze zbiorów mikrofilmowych

Biblioteki Narodowej/: m.in. korespondencji W. i S.Eliaszów Radzikowskich, K.Liskego; niektórych papierów dotyczących Towarzystwa Historycznego i Literackiego w Paryżu XIX i XX w.; K.Estreichera, K.Badeckiego i in.; c/ ze zbiorów prywatnych: korespondencji uczonych mongolskich do W.Kotwicza oraz materiałów biograficznych S.Ehrenkreutza;

2/ Mikrofilmowaniem zabezpieczającym zbiory własne Archiwum, którym objęto wybrane materiały ze spuścizn rękopiśmiennych L.Chmaja, W.Schramma, A.Wróblewskiego i Z.Zawirskiego. Sporządzono również kopie pozytywowe mikrofilmowych materiałów, przeznaczając je do zbiorów Oddziałów w Krakowie i Poznaniu. Wykonano 34 540 klatek nowych mikrofilmów negatywów. Kopii pozytywowych wykonano 6 383 mb., tj. ok.179 000 klatek.

W podziale fotokopii i fotografii wykonano 263 szt. fotokopii i powiększeń z mikrofilmu oraz 84 fotografie głównie ze zbiorów prywatnych /m.in. podobizny T.Chałubińskiego, M.Wolfkego, J.Mazura, wnętrza pracowni Politechniki Warszawskiej i in./, sporządzono ponadto 580 fotografii nagrobków uczonych XIX i XX wieku na cmentarzu komunalnym w Warszawie oraz na cmentarzach poznańskich.

Ponadto dział spowodował wykonanie licznych fotokopii z materiałów Archiwum dla władz PAN oraz rozmaitych instytucji i osób prywatnych, a także pośredniczył w wykonywaniu fotokopii i fotografii ze zbiorów innych, wypożyczonych do pracowni Archiwum PAN.

Inwentaryzacja zbiorów i prace nad ich uzupełnianiem prowadzone były przez mgr H.Zubalę przy doraźnej, 3-miesięcznej pomocy osoby zatrudnionej na zasadzie prac zleconych.

Stan zbiorów osiągnął 518 540 klatek negatywów, około 1 100 000 klatek pozytywów mikrofilmowych /wraz z Oddziałami w Krakowie i Poznaniu/, 15 867 fotokopii, powiększeń i fotografii oraz 39 mulaży wystawowych /faksimile/.

V. Inwentarz Centralny Materiałów Źródłowych do Dziejów Nauki i Techniki Polskiej, pozostający pod opieką dra R.W.Wołoszyńskiego, powiększył stan posiadania o ponad 1 700 kart inwentarzowych, powstałych w wyniku kwerendy, przeprowadzonej na zasadzie prac zleconych w Archiwum Głównym Akt Dawnych w Warszawie /Zbiór Popielów, akta budowy kolei w Królestwie Polskim w drugiej połowie XIX w. i pocz. XX w./ i Dziale Rękopisów Biblioteki Uniwersytetu Warszawskiego /przejrzenie uzyskanych ostatnio spuścizn po zmarłych prac. nauki/. Nadto dokonano wyrywkowej weryfikacji oraz uzupełnień w kartotece - skorowidzu alfabetycznym akt Warsz. Towarzystwa Przyjaciół Nauk /dr R.W.Wołoszyński/. Stan ogólny Inwentarza Centralnego osiągnął ponad 31 500 kart głównych /inwentarzowych/ oraz blisko 50 000 indeksowych.

Prace nad Kartoteką uczonych polskich wykonywane były w dalszym ciągu w formie zlecenia przez mgr mgr K.Korotajową, I.Rostkowską i K.Szwedowską pod kierunkiem i przy współudziale doc.dr M.Rzeuskiej. Opracowano wspólnie 12 000 kart z hasłami nazwiskowymi, rozpoczynającymi się od liter D - L. W toku tego wyłączono karty zbędne ze scalonego układu alfabetycznego kartoteki /ok. 2 400 kart/, ustalono prawidłową wersję części zapisów oraz częściowo uzupełniono dane biograficzne.

Kontynuowane były prace nad zbieraniem materiałów dokumentacyjnych do zarysu historii organizacji PAN.

VI. Księgozbiór Biblioteki podręcznej Archiwum PAN uzupełniany był w 1967 r. zgodnie z profilem drogą kupna, darów i wymiany. Od jesieni 1967 r. wpływają do Biblioteki podręcznej Archiwum PAN wydawnictwa oficjalne wyższych uczelni podległych Ministerstwu Oświaty i Szkolnictwa Wyższego /składy osobowe, spisy wykładów, informatory itp./. Stanowi to rezultat pisma Departamentu Koordynacji Badań i Kształcenia Kadr Naukowych Ministerstwa Oświaty i Szkolnictwa Wyższego, wystosowanego do rektorów wyższych uczelni podległych resortowi, a będącego odpowiedzią na skierowaną do tegoż Departamentu prośbę Archiwum o pomoc i ułatwienie stałego uzyskiwania wydawnictw tego typu trudnych do zdobycia lub w ogóle niedostępnych na rynku księgarskim. Biblioteka podręczna Archiwum razem z Oddziałem w Poznaniu powiększyła się w 1967 r. o 1 075 wol., z czego 570 wol. stanowią wydawnictwa ciągłe, a 505 - wydawnictwa zwarte. Księgozbiór Biblioteki podręcznej Archiwum PAN w/g stanu na dzień 31.XII.1967 liczy ok. 9 500 wol.

Wydawnictwa wpływające do Biblioteki podręcznej Archiwum PAN opracowywane są zgodnie z zasadami obowiązującymi w bibliotekach naukowych. W ramach melioracji w okresie sprawozdawczym zostały założone nowe inwentarze dla druków zwartych, założono katalog alfabetyczny szufladkowy na kartach formatu międzynarodowego dla druków zwartych, w którym znajdują się również karty cząstkowe interesujących Archiwum

artykułów z wydawnictw ciągłych. Dla wszystkich wydawnictw katalogowanych w 1967 r. zarówno spośród wpływu bieżącego jak i przekatalogowanych w ramach melioracji, sporządzono także kartę katalogową do planowanego w przyszłości katalogu rzeczowego.

Opracowano i wdrożono /na podstawie odpowiedniego instruktażu/ zasady postępowania z wyodrębnionymi częściami zbiorów biblioteki przechowywanymi w Oddziałach poznańskim i krakowskim.

W zakresie konserwacji zbiorów oprawiono łącznie 170 wol. wydawnictw, poza tym przygotowano i oddano do oprawy jeszcze 67 wol.

Biblioteka podręczna Archiwum PAN ogłasza w dalszym ciągu wykazy swoich nabytków przeznaczone do użytku pracowników Archiwum PAN w Warszawie oraz Oddziałów w Krakowie i Poznaniu. W okresie sprawozdawczym ukazało się 7 numerów.

W ramach współpracy bibliotek o pokrewnym profilu Biblioteka podręczna Archiwum PAN dostarcza opisów do wspólnego wykazu nabytków z zakresu naukoznawstwa wydawanego przez Bibliotekę PAN w Warszawie, Zakład Historii Nauki i Techniki PAN, Instytut Filozofii i Socjologii PAN, Archiwum PAN, Ośrodek Dokumentacji i Informacji Naukowej, Międzyuczelniany Zakład Badań nad Szkolnictwem Wyższym, Katedrę Historii Techniki Politechniki Warszawskiej. Pierwszy numer tego wykazu za okres od I - VI.1967 r. ukazał się w roku sprawozdawczym.

Z Biblioteki podręcznej Archiwum PAN poza pracownikami korzystali również pracownicy nauki i innych instytucji, kilka woluminów wypożyczono innym bibliotekom i instytucjom naukowym.

W Bibliotece podręcznej Archiwum PAN w Warszawie w 1967 r. pracowały 2 osoby w pełnym wymiarze godzin: mgr Romana Steczowicz i ob. E.Kasińska, pod opieką której znajdowały się nadto zbiory medali i medalionów, powiększone w okresie sprawozdawczym o 24 sztuki - osiągnęły one liczbę blisko 340 sztuk.

VII. U d o s t ę p n i a n i e i p o p u l a r y z a c j a z a s o b u prowadzone były w dotychczas przyjętych formach. Zanotowano 224 odwiedziny korzystających z materiałów archiwalnych, a także mikrofilmów, fotokopii oraz kartotek i księgozbioru. Dokonano blisko 30 wypożyczeń różnego typu materiałów poza Archiwum - w tym na wystawę z okazji 100-lecia urodzin Marii Skłodowskiej-Curie, organizowaną przez Uniwersytet im. M.Skłodowskiej-Curie w Lublinie. 11 razy sprowadzano do pracowni archiwalia z ośrodków pozawarszawskich. Przeprowadzono kilka kwerend w zasobie Archiwum oraz opracowano dla Naczelnej Dyrekcji Archiwów Państwowych zestawienie tematyki prac naukowych przygotowywanych na podstawie tegoż zasobu.

Wskazane wyżej zagadnienia były prowadzone czy koordynowane przez dra S.Chankowskiego przy współudziale mgr mgr A.Brachfogla, H.Dymnickiej, dra R.W.Wołoszyńskiego i mgr H. Zubali /dział mikrofilmów/ oraz pomocy magazynowej M.Czeskiego.

Zespół redakcyjny w dawniej ustalonym składzie przygotował zeszyt 10 "Biuletynu Archiwum PAN", który ukazał się w połowie roku /ss. 172 + 1 nlb./. Zawierał on dwa artykuły, podsumowujące dorobek dziesięciu dotychczasowych numerów

"Biuletynu" Z.K/olankowski/ i A.P/eche/, artykuł J.Flodra z Centralnego Archiwum Czechosłowackiej Akademii Nauk w Pradze, omawiający rozwój i osiągnięcia tej pokrewnej placówki zagranicznej, inwentarz archiwalny materiałów Wiktora Schramma, opracowany przez A.Marciniak, część III-cią bibliografii Archiwum PAN zestawioną przez S.Chankowskiego, dwie notatki bibliograficzne i omówienia H.D/ymnickiej/ i Z.K/olankowskiego/ oraz sprawozdanie placówki za 1966 r.

W pracach redakcyjno-wydawniczych najczynniej zaangażowani byli doc.dr Z.Kolankowski, dr R.W.Wołoszyński i A.Peche.

Archiwum zebrało także dane z własnego zasobu do wydanego przez Naczelną Dyrekcję Archiwów Państwowych informatora o materiałach w archiwach PRL, dotyczących zagadnienia: Rewolucja Październikowa i jej wpływ na sprawy polskie w latach 1917-1921, Warszawa 1967, s.XVIII + 555. Wydawnictwo to stanowi przykład publikacji informacyjnej obejmującej archiwa różnych typów, zrealizowanej przy czynnym współudziale Archiwum PAN.

W Archiwach prowadzona była nadal - na dotychczasowych zasadach komórka dokumentacji i informacji naukowej /mgr M. Wrzoskowa/.

Z innych form udostępniania i popularyzacji zasobu wspomnieć można przyjęcie wycieczki studentów Wydziału Historycznego Uniw. M.Kopernika w Toruniu w dn. 11 kwietnia.

VIII. S z k o l e n i e w e w n ę t r z n e obejmowało w dalszym ciągu głównie młodszych pracowników działalności podstawowej, choć liczba aktywnych uczestników uleg-

ła pewnemu zwiększeniu. Na trzech seminariach wewnętrznych, prowadzonych pod kierunkiem doc.dra Z.Kolankowskiego, wygłoszono następujące referaty: w Warszawie 11 marca - dr Jan Szajbel zreferował: Towarzystwo Naukowe w Berlinie 1810-1917 - zarys działalności i stan badań, w Kórniku 4 października mgr Anna Marciniak wygłosiła referat: Działalność wydawnicza i rola naukowa Biblioteki Kórnickiej w l. 1829-1924 - stan źródeł i stan badań. 23 i 24 listopada w Warszawie wygłosili referaty mgr Andrzej Brachfogel: Wydział Matematyczno-Fizyczny Szkoły Głównej Warszawskiej - organizacja i przebieg nauczania i mgr Andrzej Woltanowski: Komisja Edukacji Narodowej w dobie Insurekcji Kościuszkowskiej. Wymienione seminaria wewnętrzne wykazały należyty poziom opracowywanych referatów i ogólne przygotowanie referentów do prac nad materiałami źródłowymi do dziejów nauki polskiej, wykazały także umiejętność pracowników w wyborze i wykorzystywaniu źródeł do opracowań analitycznych. Niektóre ze wskazanych ujęć winny stać się podstawą odpowiednich artykułów w czasopismach i wydawnictwach naukowych.

Poza seminariami, organizacją których zajmowała się mgr H.Zubala, skierowano mgr Kazimierza Dopierałę na miesięczną praktykę w Archiwum Państwowym m.Poznania i Woj.Poznańskiego oraz przeszkolono go w Warszawie wraz z grupą studentów z Uniw. Mikołaja Kopernika w Toruniu, wprowadzając także w zakres prac bibliotecznych w księgozbiorze Oddziału poznańskiego. Ponadto dr S.Chankowski brał udział w 10-dniowym kursie edytorskim zorganizowanym przez Biuro Wydawnictw i Bibliotek PAN.

P r a k t y k i a r c h i w a l n e objęły w dniach 1 - 30 kwietnia trzyosobową grupę uczniów Państwowej Szkoły Dokumentacji Naukowo Technicznej w Warszawie oraz, w okresie 28 sierpnia - 23 września, dwóch studentów 4-go roku Katedry Archiwistyki i Nauk Pomocniczych Historii Uniwersytetu M.Kopernika w Toruniu. Praktyki odbywały się w Warszawie: prowadzili je dr St.Chankowski kierując pracami metodycznymi studentów oraz mgr mgr M.Wrzoskowa i H.Zubala /odpowiedzialna również za stronę organizacyjną przebiegu zajęć/.

IX. Ł ą c z n o ś ć z z a g r a n i c ą polegała głównie na korespondencyjnej wymianie doświadczeń i uwag z archiwami Akademii Nauk krajów obozu socjalistycznego. Bliższe sprecyzowanie kierunków współpracy w świetle jej dotychczasowych wyników i trudności przynieść powinna organizowana we wrześniu 1968 r. w Leningradzie kolejna narada przedstawicieli tych archiwów, na którą Archiwum Akademii Nauk ZSRR zaprosiło już reprezentantów Archiwum PAN. Do podtrzymania bliższych związków z Archiwum Niemieckiej Akademii Nauk w Berlinie przyczyniła się także podróż naukowa do NRD mgr H. Dymnickiej, która zwiedziła Archiwum NAN w Berlinie, omawiając również sposoby rozwoju ściślejszej współpracy i wymiany doświadczeń między działami gromadzenia i porządkowania spuścizn obu pokrewnych placówek.

W s p ó ł p r a c a z p l a c ó w k a m i PAN oraz innymi instytucjami w kraju rozwijała się w dotychczasowych formach. Dr A.Szwejcerowa przygotowywała nadal pod egidą Komitetu Redakcyjnego, wyłonionego wspólnie przez Archiwum PAN i Główną Bibliotekę Lekarską wydawnictwo: Listy Tytusa Cha-

łubińskiego do Rodziny, Przyjaciół i Znajomych /1840-1889/. Pierwsza wersja opracowania została przedłożona członkom Komitetu, którzy przedstawili swoje uwagi, stanowiące podstawę dalszych prac.

Ożywione stosunki łączyły nadal Archiwum m.in. z następującymi placówkami PAN: Ośrodkiem Dokumentacji i Informacji Naukowej, Biblioteką PAN, Zakładem i Komitetem Historii Nauki i Techniki, Instytutem Historii oraz Biurem Wydawnictw i Bibliotek.

Z innych instytucji wymienić należy Naczelną Dyrekcję Archiwów Państwowych wraz z podległymi jej placówkami i wydawnictwami, Instytut Historyczny Uniwersytetu Warszawskiego, Katedrę Archiwistyki i Nauk Pomocniczych Historii Uniwersytetu M.Kopernika w Toruniu, Zakład Historii Partii KC PZPR, Żydowski Instytut Historyczny, a wśród zrzeszeń - Stowarzyszenie Archiwistów Polskich. We współpracy z wymienionymi instytucjami, stowarzyszeniami i placówkami uczestniczyli w różnej mierze wszyscy pracownicy działalności podstawowej, szczególnie zaś doc.dr Z.Kolankowski.Był on m.in.członkiem Komitetu Historii Nauki i Techniki PAN, Rady Naukowej Ośr. Dokum. i Inform. Naukowej PAN, Rady Archiwalnej,komitetów redakcyjnych wydawnictw NDAP, m.in. "Archeion" oraz "Teki archiwalne", ogólnokrajowego Komitetu Organizacyjnego III-go Tygodnia Archiwów, zespołu ustalającego perspektywy rozwojowe archiwów warszawskich w latach 1968-1975 - i z tego tytułu brał udział w pracach wymienionych rad, komisji i komitetów. Doc.Kolankowski uczestniczył ponadto w kilku sesjach naukowych m.in. zorganizowanych z okazji 200-lecia bibliotek wojskowych /Warszawa/ oraz 150-lecia Ossolineum /Wrocław/.

X. P r a c e i n d y w i d u a l n e /w punkcie tym wzorem lat ubiegłych, nie powtarza się żadnych informacji, podanych wyżej w tekście sprawozdania/.

Andrzej B r a c h f o g e l

Na podstawie złożonej pracy: Szkoła Główna Warszawska 1862-1869 - Wydział Matematyczno-Fizyczny i zdanych egzaminów uzyskał w czerwcu stopień magistra historii w Uniwersytecie Warszawskim.

Stanisław C h a n k o w s k i

Na podstawie rozprawy:Powstanie styczniowe w Augustowskiem /ok. 20 arkuszy/ oraz złożonych egzaminów uzyskał uchwałą Rady Wydziału Historycznego U.W. z 7 marca stopień doktora nauk humanistycznych.

Uczestniczył w pracach Białostockiego Towarzystwa Naukowego, Sekcji Krytycznej Tow.Miłośników Historii - gdzie 17 maja brał udział w zagajeniu dyskusji nad książką L. Ratajczyka: Polska wojna partyzancka 1863-1864, okres dyktatury Romualda Traugutta. Na sesji popularnonaukowej z okazji 70-lecia Powiatowej i Miejskiej Biblioteki Publicznej w Łomży w dn. 3 i 4 czerwca wygłosił referat: Powstanie styczniowe na Ziemi Łomżyńskiej.

Opublikował:

1. Powstańcze plany wyprawy na Litwę w 1863-1864 r. - w: Wiek XIX. Prace ofiarowane Stefanowi Kieniewiczowi w 60 rocznicę urodzin, Warszawa 1967, s.335 - 343.
2. Rola Franciszka Ksawerego d'Abancourt we wzajemnych kontaktach Lubelszczyzny z Galicją Wschodnią w okresie powstania styczniowego - w: "Rocznik Lubelski" t. VI, 1963 /wyd. 1967/ s. 121 - 126.

3. Ludność żydowska w Augustowskiem wobec powstania styczniowego - w: "Biuletyn Żydowskiego Instytutu Historycznego" nr 64, Warszawa 1967, s. 55 - 68.

Hanna D y m n i c k a

Kontynuowała prace nad rozprawą doktorską: Sejm Boni Ordinis 1748 r. /pod kier. prof.dra J.Wolińskiego/, zbierając materiały w Staatsarchiv Dresden podczas 6-cio tygodniowego pobytu naukowego w NRD /maj-czerwiec/.

Złożyła do druku do redakcji Polskiego Słownika Biograficznego biografię Adama Ignacego Komorowskiego /1699-1759/.

Zygmunt K o l a n k o w s k i

Pracował jako wiceprzewodniczący, a następnie - od maja - jako przewodniczący Zarządu Głównego Stowarzyszenia Archiwistów Polskich, kierując jednocześnie jego działem wydawnictw, który ogłosił 3 numery czasopisma "Archiwista" i przygotował dalsze. Współdziałał w kierownictwie seminarium doktoranckiego z zakresu archiwistyki w Uniw. M.Kopernika w Toruniu. Uczestniczył w pracach Instytutu Śląskiego w Katowicach, przygotowując wydawnictwo dalszych tomów: Źródeł do dziejów powstań śląskich. Współdziałał w opracowaniu programów szkolenia dokumentalistów przez Ośrodek Dokumentacji i Informacji Naukowej PAN oraz uczestniczył jako wykładowca w kursie, zorganizowanym w ramach tego szkolenia w Zakopanem. Wygłosił w Uniwersytecie Powszechnym w Warszawie odczyt: J.Lelewel, uczony, polityk, człowiek, oraz na posiedzeniu sekcji archiwalnej Polskiego Towarzystwa Historycznego w Toruniu referat pt.: Węzłowe problemy współczesnego życia archiwalnego w Polsce.

Opublikował:

1. Archiwum Polskiej Akademii Nauk, jego miejsce, zakres i zbiory w: "Rocznik Biblioteki Narodowej", t.III. Warszawa 1967, s.421 - 452.
2. Rec.: Rukopisnyje materiały K.E.Ciołkowskago w Arcniwie Akademii Nauk SSSR. Naucznoje opisanije, Moskwa 1966 - w: "Kwartalnik Historii Nauki i Techniki" 1967, r.XII, s.621-624.
3. Na tropach archiwum Joachima Lelewela - w: "Mówią Wieki" 1967, nr 8, s.16 - 20.
4. Societas Jablonoviana - tamże, 1957, nr 9, s.8 - 13.

Nadto kilka drobniejszych notat sprawozdawczych i recenzyjnych.

Honorata O b u c h o w s k a - P y s i o w a

Zebrała materiały źródłowe do pracy o handlu Krakowa w XVIII w.

Opublikowała:

Humanistyczna książka o naukach ścisłych /recenzja J. Hurwica, Wkład Polaków do nauki/ - w: "Problemy" 1967, nr 12 s. 765 - 766.

Romana S t e c z o w i c z

1. Zestawiła:Wykaz Nabytków z Zakresu Naukoznawstwa za okres I-VI. 1967 r., wydany przez Bibliotekę PAN w Warszawie przy współudziale innych bibliotek gromadzących księgozbiór o pokrewnym profilu m.in. Archiwum PAN.
2. Wygłosiła referat na temat: Biblioteki jutra, na zebraniu zorganizowanym przez Biuro Wydawnictw i Bibliotek PAN w ramach szkolenia bibliotekarzy PAN.

Aniela S z w e j c e r o w a

Brała udział w pracach Polskiego Towarzystwa Historii Medycyny, w którym została wybrana na członka Komisji Rewizyjnej Zarządu Towarzystwa.

Opublikowała:

1. Trois lettres de Philipp de Girard /1775-1845/, ingénieur en chef des Mines du Royaume de Pologne- w: "Revue d'Histoire des Sciences et de leurs Applications", 1967, t.XX, nr 1, s. 49 - 61.
2. Czy Ferdynand Dworzaczek pisał w kwietniu 1861 roku do Aleksandra Wielopolskiego? - w: "Archiwum Historii Medycyny", 1967, t.XXX, s. 69 - 74.

Andrzej W o l t a n o w s k i

W grudniu Rada Wydziału Historycznego U.W. uchwaliła otwarcie jego przewodu doktorskiego na podstawie przygotowywanej pod kier. prof.dr S.Herbsta rozprawy:Propaganda w czasie Insurekcji Kościuszkowskiej.

Opublikował:

Rec.: Bibliografia prasy polskiej 1661-1831, opracował Jerzy Łojek, Warszawa 1965 - w: "Kwartalnik Historyczny", 1967, r. LXXIV, s. 529 - 531.

Oddał do druku:

1. Z dziejów propagandy Insurekcji Kościuszkowskiej w Warszawie - do redakcji: "Rocznika Warszawskiego"/ok.2,5 ark./
2. Komisja Edukacji Narodowej w dobie Insurekcji Kościuszkowskiej - tamże /ok. 1 ark./.
3. Warszawskie Królewskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk 1800-1832 - do redakcji "Mówią Wieki".

Ryszard W. W o ł o s z y ń s k i

Pracował nad rozprawą habilitacyjną o powiązaniach naukowych polsko-rosyjskich w dziedzinie nauk społecznych na początku XIX w. Wyniki swych badań przedstawił m.in. w 2 referatach, wygłoszonych 20 czerwca na posiedzeniu Zespołu Historii Oświecenia Zakładu Historii Nauki i Techniki PAN w Krakowie /Znajomość i recepcja osiągnięć nauki polskiej w Rosji w latach 1801-1830 ze szczególnym uwzględnieniem nauk społecznych/, oraz 27 czerwca na posiedzeniu Zakładu Historii Historiografii Instytutu Historii PAN /Z zagadnień recepcji polskiej myśli historycznej: historiografia polska w Rosji 1800-1830/. Nadto opracował artykuł: Polsko-rosyjska współpraca naukowa w badaniach nad dziejami Słowian w pocz. XIX w. Działalność Jana Potockiego i jej echa do 1830 r.- do wydawnictwa, przygotowywanego na VI Międzynarodowy Kongres Slawistów: Z polskich studiów slawistycznych. Opracował też i złożył referat na X Powszechny Zjazd Historyków Polskich /sekcja IV/: Europa późnego Oświecenia a Polska - dzieje pewnego stereotypu.

Opublikował:

1. Pokolenia oświeconych - Szkice z dziejów kultury polskiej XVIII w., Warszawa 1967 /Wiedza Powszechna/, s.203 + 12 wkładek ilustracyjnych.
2. W pracowniach archiwów Moskwy i Leningradu - w: "Archiwista, Biuletyn Stowarzyszenia Archiwistów Polskich", 1967, nr 2/9, s.11-17.
3. Biografia: Klemens Wacław, Książe saski - w: Polski Słownik Biograficzny, t.XII /1967/, s. 587 - 588.

4. Rec.: Jerzy Michalski: Polska wobec wojny o sukcesję bawarską Wrocław 1964 - w: "Acta Poloniae Historica" t.XIV, 1966 /wyd. 1967/, s. 150 - 151.

Maria W r z o s k o w a

Opublikowała:

Źródła do historii Śląska w materiałach Ludwika Ręgorowicza - w: "Zaranie śląskie" 1967, s. 136-142.

Halina Z u b a l a

Kontynuowała prace nad rozprawą doktorską: Zbiory mikrofilmowe w Polsce /tytuł roboczy/, przygotowywaną w ramach seminarium doktorskiego przy Katedrze Archiwistyki i Nauk Pomocniczych Historii Uniw. M.Kopernika w Toruniu.

Na zaproszenie Głównego Urzędu Statystycznego wygłosiła referat w Wydziale Archiwalnym GUS na temat: Organizacja zbiorów mikrofilmowych.

Opublikowała:

Biografię: Wisława Knapowska w: Polski Słownik Biograficzny, t.XIII, /1967/, s. 108 - 109.

Janina Ż u r a w i c k a

Kontynuowała prace nad rozprawą habilitacyjną na temat: Formowanie się inteligencji warszawskiej i jej świadomości w końcu XIX w.

Przystąpiła do opracowywania danych, zawartych w tak zwanej "Minerwie Polskiej" - kartotece ankiet pracowników nauki polskiej z 1947 r., znajdującej się w Archiwum PAN.

Opublikowała:

Inteligencja warszawska w końcu XIX w. - w: "Kronika" /Londyn/, nr 44 z 18.XI.1967 r.

x x x

Oddział w Krakowie

I. Sprawy organizacyjne. Oddział pracuje nadal w trudnych warunkach, w nieodpowiednim i ciasnym pomieszczeniu. Sytuacja ta ulec ma za kilka lat poprawie, gdyż Komisja Koordynacyjna przydzieliła dla Archiwum nowy lokal w kompleksie przebudowanych i remontowanych budynków PAN między ulicą Sławkowską i św. Jana. Oddział opracował plan przebudowy tego pomieszczenia dla przystosowania go do swoich potrzeb. Oddanie do użytku tego nowego pomieszczenia dla Archiwum przewidziane jest w roku 1970. Obsada personalna pozostaje nadal dwuosobowa /na etatach dyplomowanego dokumentalisty nauk. i prac. nauk.-technicznego/.

II. Zasób powiększył się o ok. 22 mb. Wpłynęły następujące materiały: 1/ spuścizna prof. Władysława Kotwicza - mongolistyka, orientalistyka, językoznawstwo /zakup ok. 2,20 mb./, 2/ pozostała część spuścizny Jerzego Pileckiego, przekazana przez rodzinę do Archiwum PAN /ok. 2,50 mb./, 3/ materiały dra Edwarda Stamma - matematyka, filozofia, historia nauki i techniki /zakup ok. 1,20 mb/, 4/ kopiariusz korespondencji Sekretarza Generalnego Akademii Umiejętności z lat 1891-1901 /księga oprawna, ok. 7 cmb./ - przekazany przez Bibliotekę PAN w Krakowie, 5/ akta finansowe Zarządu Administracyjnego Oddziału i Placówek PAN w Krakowie z lat 1953-1964 /przekazane przez Zarząd Administracyjny, ok. 16 mb./.

III. Archiwalne prace techniczno-naukowe:

1. Przeprowadzono przegląd całości materiałów Wł.Kotwicza, uporządkowano je prowizorycznie, dokonano podziału na jednostki i sporządzono spis tych materiałów oraz wytypowano materiały okazowe dla Komisji Oceny Zakupów.
2. Dokonano przeglądu materiałów nowouzyskanej części spuścizny J.Pileckiego, uporządkowano je i następnie scalono z dawniej posiadaną częścią papierów. Dokonano również podziału na jednostki i sporządzono spis całej spuścizny.
3. Dokonano przeglądu i segregacji spuścizny E.Stamma/w Wieliczce/ oraz przeprowadzono wstępne porządkowanie.
4. Dokonano przeglądu materiałów dr Jadwigi Dianni w ramach pertraktacji o ich nabycie, przeprowadzając prowizoryczny podział na jednostki i sporządzając spis całości materiałów.
5. Przeprowadzono przegląd i segregację materiałów oraz rozpoczęto formowanie jednostek spuścizny Wł.Demetrykiewicza.
6. Uporządkowano akta placówek zagranicznych PAU i scalono je z innymi aktami dotyczącymi tych placówek.
7. W ramach akcji melioracji zespołu akt Polskiej Akademii Umiejętności uporządkowano znaczną część akt tzw. fundacji i funduszów PAU /125 jednostek/.
8. Dokonano przeglądu księgozbioru Henryka Fryderyka i Henryka Ferdynanda Hoyerów celem zorientowania się, czy nie ma tam materiałów, które winny wejść w skład zakupionych już przez APAN spuścizn obu tych uczonych. Przy tej okazji sporządzono spis książek i broszur do ewentualnego zakupu przez bibliotekę Archiwum.

9. Przeprowadzono przegląd ok. 14 mb. akt kategorii "B", przeznaczonych do wybrakowania i sporządzono ich spis, przesłany Komisji Brakowania przy APAN, celem uzyskania zgody na przekazanie tych materiałów na makulaturę.

IV. Opieka nad narastającym zasobem archiwalnym: Przeprowadzono wizytacje placówek PAN w Krakowie, zapoznając się z warunkami przechowywania akt, prowadzeniem kancelarii i realizacją systemu bezdziennikowego i udzielając odpowiednich wskazówek oraz podkreślając stale niedopuszczalność przekazywania na makulaturę akt bez wiedzy Archiwum PAN. Wizytowanie objęło 5 placówek PAN.

V. Biblioteka podręczna. Księgozbiór zwiększył się o 88 wol. i wynosi wedle stanu z 31.XII. 1967 r. 532 wol. Przeprowadzono skontrum księgozbioru, wyodrębniono przy tym tę jego część, która stanowi depozyt APAN. Trwałą oprawę introligatorską otrzymało 50 wol.

W kwietniu mgr R. Steczowicz udzieliła wskazówek co do zasad prowadzenia biblioteki podręcznej Oddziału.

VI. Udostępnianie zasobu. Ze zbiorów Oddziału korzystało na miejscu 54 czytelników /w tym 2 z zagranicy/. Przygotowano 62 kwerendy, które dotyczyły głównie działalności poszczególnych uczonych, związanych z Towarzystwem Naukowym Krakowskim, Polską Akademią Umiejętności, działalności obu tych instytucji, ich wydziałów i komisji oraz ich związków z nauką w kraju i zagranicą.

VII. Zebrania i narady robocze. Pracownicy Oddziału brali udział w seminariach wewnętrznych

APAN organizowanych w Warszawie i w Kórniku. Dyrektor Archiwum doc.dr Zygmunt Kolankowski wizytował Oddział dwukrotnie. Ponadto przyjeżdżali do Oddziału dla udzielenia pomocy i wskazówek inni pracownicy APAN w Warszawie, a pracownicy Oddziału wyjeżdżali dwukrotnie do Warszawy celem omówienia spraw Oddziału i innych spraw służbowych.

VIII. W s p ó ł p r a c a z i n n y m i i n s t y t u c j a m i: nadal pomyślnie rozwijała się współpraca Archiwum z placówkami PAN i instytucjami na terenie Krakowa, głównie Biblioteką PAN w Krakowie. Szczególnie ożywione były kontakty z Archiwum Miasta Krakowa i Województwa Krakowskiego. Przy okazji wizytacji nawiązywano również kontakty z innymi placówkami PAN informując je o roli i zadaniach Archiwum.

IX. P r a c e i n d y w i d u a l n e

Rita P e n d z e j

Opracowywała biogramy uczonych polskich XVII w. do tomu dokumentacyjnego historii nauki przygotowywanego przez Zakład Historii Nauki i Techniki PAN.

Jan P o r a d z i s z

Kontynuował opracowywanie tematu: Działalność polityczna konserwatystów krakowskich w latach 1918-1935.

x x x

O d d z i a ł w P o z n a n i u

I. O r g a n i z a c j a. W okresie sprawozdawczym położono większy nacisk na prace porządkowo-inwentaryzacyjne. Szczególną troską Oddziału było odpowiednie wyposażenie magazynu we własne regały i pudła do akt. Złożone zamówienie na 20 m regałów wykonane zostanie w III kwartale 1968 r. Z zamówionych 200 pudeł kartonowych Oddział otrzymał pierwszą partię 100 sztuk na początku IV kwartału 1967 r.

Obsada personalna Oddziału uległa zmianie, co zwolniło nieco tok prac. Z dniem 1 kwietnia dr Zofia Wardęska przeszła do Zakładu Historii Nauki i Techniki PAN. Na jej miejsce z dniem 1 maja przyjęto mgra Kazimierza Dopierałę, absolwenta historii Uniwersytetu A. Mickiewicza w Poznaniu, który do końca roku przechodził okres szkolenia archiwalnego.

Skład osobowy Oddziału na koniec 1967 roku przedstawiał się następująco: 2 dyplomowanych pracowników dokumentacji naukowej /1 adiunkt i 1 asystent/ i 1 asystent naukowo-techniczny.

II. Z a s ó b Oddziału powiększył się o trzy spuścizny /zakup/. Są to: spuścizna Kazimierza Kaczmarczyka/historia-archiwistyka/, Bronisława Dembińskiego /historia/, Anny Dembińskiej /historia - archiwistyka/. Łącznie przybyło około 5 mb. materiału. Powiększył się też depozyt prof. dra Stanisława Helsztyńskiego /o dalsze fragmenty jego korespondencji za rok 1967/.

III. Archiwalne prace techniczno-naukowe. Dokonano ostatnich prac typu melioracyjnego nad materiałami Wiktora Schramma. Zinwentaryzowano i napisano wstęp do spuścizny Tadeusza Grabowskiego /100 jedn./. W toku opracowywania są materiały Antoniego Peretiatkowicza i Bożeny Stelmachowskiej. Oprócz tego przeprowadzono wstępną segregację i sporządzono spisy sumaryczne materiałów Kazimierza Kaczmarczyka, Anny i Bronisława Dembińskich w celu przedłożenia ich Komisji Oceny Zakupów. Wymienione wyżej prace porządkowo-inwentaryzacyjne prowadzone były przez wszystkich pracowników Oddziału.

W ramach opieki nad narastającym zasobem przeprowadzono 5 wizytacji placówek PAN w Poznaniu w zakresie prowadzenia i przechowywania akt, a przede wszystkim stosowania systemu bezdziennikowego. Wizytacje przeprowadzili: mgr A.Marciniak i dr J.Szajbel.

IV. Mikrofilmowanie: zasób mikrofilmowy Oddziału w okresie sprawozdawczym nie uległ zmianie. Prowadzonym przez Dyrekcję APAN mikrofilmowaniem zabezpieczającym własne zbiory z Oddziału Poznańskiego objęto materiały Antoniego Wróblewskiego i Wiktora Schramma. Przygotowywaniem materiałów do mikrofilmowania /sprawdzenie foliacji, wypisanie metryczek/ zajmowali się mgr A.Marciniak i dr J.Szajbel. W maju i listopadzie przeprowadzono fotografowanie nagrobków uczonych i działaczy oświatowych XIX i XX w. na cmentarzach poznańskich.

V. Inwentarz Centralny Materiałów Źródłowych do Dziejów Nauki i Tech-

niki Polskiej. Prace nad Inwentarzem Centralnym kontynuowano na zasadzie prac zleconych. Opracowywano głównie dział rękopisów Biblioteki Kórnickiej PAN w Kórniku sygn. od 1 do 1800. W ramach prac zleconych kontynuowano też prace nad kartoteką uczonych wielkopolskich, doprowadzając ją do roku 1936. Sporządzono ogółem ponad 100 kart inwentarzowych i ponad 500 indeksowych.

VI. Biblioteka podręczna w okresie sprawozdawczym powiększyła się o 63 tomy, w tym 14 wydawnictw zwartych i 49 czasopism z czego 32 wyłączone ze spuścizny A.Peretiatkowicza. Stan biblioteki na koniec 1967 roku wynosił 690 tomów, w tym 442 tomy czasopism i 248 wydawnictw zwartych. W maju przy współudziale mgr R.Steczowicz,przeprowadzono skontrum biblioteki. Od maja opiekę nad biblioteką przejął mgr Kazimierz Dopierała, odpowiednio przeszkolony w Warszawie.

VII. Udostępnianie i popularyzacja zasobu, to przede wszystkim udostępnianie akt na miejscu, wypożyczanie na zewnątrz i kwerendy. Z akt Oddziału i czytnika korzystało 17 osób przy 42 odwiedzinach. Dokonano pięciokrotnie wypożyczeń materiałów poza Archiwum i raz sprowadzono akta z Centrali APAN do Oddziału. Załatwiono 6 kwerend w materiałach Oddziału w tym jedną zagraniczną.

VIII. Zebrania naukowe i szkolenie. Pracownicy Oddziału wzięli udział w 3 seminariach szkoleniowych zorganizowanych przez Dyrekcję APAN.

IX. Współpraca z innymi instytucjami naukowymi w Poznaniu

kształtowała się nadal pomyślnie. Dotyczy to przede wszystkim Archiwum Państwowego w Poznaniu, Biblioteki Kórnickiej PAN w Kórniku i Biblioteki Instytutu Zachodniego. Z dwiema ostatnimi współpraca rozwijała się głównie w zakresie gromadzenia materiałów rękopiśmiennych i zakupu książek do bibliotek podręcznych, do których przygotowuje się wspólny katalog. Współpraca ta istnieje też w zakresie informowania o działalności i zasobie poszczególnych placówek.

X. P r a c e i n d y w i d u a l n e

Kazimierz D o p i e r a ł a

Przystąpił do zbierania materiałów do pracy doktorskiej na temat stosunków polsko-tureckich za czasów Stefana Batorego. Brał udział w seminariach doktorskich prof.dra Janusza Pajewskiego.

Anna M a r c i n i a k

Kontynuowała zbieranie materiałów do pracy doktorskiej dotyczącej działalności i roli Biblioteki Kórnickiej w XIX w. Brała udział w seminariach doktorskich prof.dra Zdzisława Grota oraz w seminariach metodycznych prof.dra Gerarda Labudy.

Opublikowała:

Zarys dziejów ziemi człuchowskiej /1100-1945/- Biblioteka Słupska t.16, Poznań-Słupsk 1967, s.28-63.

Oddała do druku:

Materiały etnograficzne z Ziemi Sanockiej w spuściźnie naukowej prof.Wiktora Schramma /1885-1958/ w Archiwum PAN w Poznaniu,

do: Materiały Muzeum Budownictwa Ludowego w Sanoku.

Przygotowała do druku:

Gospodarka chłopów sanockich w świetle materiałów zebranych przez Wiktora Schramma, do: Materiały Muzeum Budownictwa Ludowego w Sanoku.

Jan S z a j b e l

Przygotował i wygłosił referat: Działalność kulturalna Feliksa Nowowiejskiego wśród emigracji polskiej w Berlinie - na sympozjum naukowym zorganizowanym przez Stowarzyszenie Społeczno-Kulturalne "Pojezierze" w Olsztynie z okazji 90 rocznicy urodzin F.Nowowiejskiego.

Przygotował do druku:

1. Ruchy migracyjne ludności polskiej na ziemiach zaboru pruskiego w latach 1892-1914.
2. Towarzystwo Naukowe Polaków w Berlinie w latach 1817-1914.

Uczestniczył w seminariach prof.dra Janusza Pajewskiego. Pełnił funkcje przewodniczącego Rady Zakładowej Związku Nauczycielstwa Polskiego przy placówkach Polskiej Akademii Nauk w Poznaniu i sekretarza Okręgowej Komisji Nauki w Poznaniu. Był też członkiem Zarządu Okręgu ZNP w Poznaniu i Zarządu Sekcji Szkół Wyższych i Instytutów Naukowych przy Zarządzie Głównym ZNP. Od maja pełnił funkcje przewodniczącego Zarządu Oddziału Stowarzyszenia Archiwistów Polskich w Poznaniu.

x x x

Archiwum PAN w r.1967 rozwijało żywą działalność zgodną z założeniami statutu, wedle dotychczasowych form pracy. Prace przebiegały na ogół harmonijnie, zgodnie z ustaleniami

planu. Szczególnie silnie zaznaczał się przy tym nurt podnoszenia kwalifikacji pracowników na drodze szkolenia wewnętrznego oraz udziału w innych formach kształcenia. Przyniosło to wyniki w postaci uzyskania stopni naukowych, awansów w stanowiskach służbowych oraz przystąpienia do ubiegania się o wyższe stopnie naukowe. Stwierdzić przy tym jednakże należy, że warunki lokalowe, układ personalny i obciążenie bieżącymi zatrudnieniami nie zawsze sprzyjały uzyskaniu należytych postępów w realizacji wszystkich podejmowanych zadań. W okresie sprawozdawczym obciążenia te, w tym niektóre wypływające z zadań nakładanych przez władze PAN, inne z obowiązków społecznych, wykazywały tendencję zwyżkową. Duże trudności robocze łączyły się nadal z nieodpowiednimi lokalami oraz brakiem niezbędnego personelu administracyjnego i pomocniczego. Jako zadanie, którego w 1967 r. nie udało się zrealizować, wymienić należy, zaleconą przez Radę Naukową, sprawę wydawania "Rocznika PAN", która nie wyszła poza stadium projektów koncepcyjnych.

Jednocześnie należy jednak podkreślić, że aktywne włączenie niektórych pracowników Archiwum do ogólnopolskiej działalności na polu archiwistyki - głównie poprzez pracę społeczną w Stowarzyszeniu Archiwistów Polskich - podnosi rangę placówki w szeregu pokrewnych jej instytucji. Umożliwia to realizację tak istotnych dla placówek PAN funkcji koordynatora wielu posunięć i inicjatyw naukowych i organizacyjnych w dziedzinie reprezentowanej przez siebie specjalności.

Poważną stratę dla Archiwum PAN stanowił zgon Anny Peche /4 września/ zatrudnionej w Archiwum od lutego 1955 r. aż do chwili przejścia na emeryturę. Do ostatniej jednak

omal chwili życia była Ona czynnie związana z placówką, prowadząc sekretariat techniczny wydawnictw Archiwum oraz uczestnicząc w licznych innych pracach naukowo-technicznych. Oddanie pracy i stała życzliwość oraz uczynność, przejawiane w stosunkach koleżeńskich, zjednały Jej wielką sympatię i uznanie, dzielona nie tylko przez cały zespół Archiwum, ale i wszystkich znających Ją z kręgu pracowników Polskiej Akademii Nauk i innych instytucji, współpracujących z placówką.

Inwentarze zespołów archiwalnych
ogłoszone w numerach 1 - 10 "Biuletynu Archiwum PAN"

	str.
Nr 1 /1959/	
- Towarzystwo Naukowe Warszawskie 1907-1953 /H.Dymnicka/	21 - 77
Nr 3 /1960/	
- Materiały Aleksego Bachulskiego /M.Flis/	33 - 39
- Materiały Stanisława Borowskiego /Z.K./	44 - 48
- Materiały Olgierda Górki /M.Wrzoskowa/	50 - 61
- Materiały Stanisława Kętrzyńskiego /S.Chankowski/	64 - 69
- Materiały Adama Kłodzińskiego /H.Dymnicka/	69 - 71
- Materiały Jerzego Manteuffla /S.Chankowski/	73 - 77
- Materiały Władysława Namysłowskiego /M.Wrzoskowa/	77 - 86
- Materiały Eugeniusza Przybyszewskiego /M.F./	86 - 89
- Materiały Haliny Salskiej /S.Chankowski/	89 - 93
- Materiały Adama Skałkowskiego /M.Wrzoskowa/	93 - 109
Nr 4 /1961/	
- Materiały Wisławy Knapowskiej /H.Zubalowa/	30 - 72
- Materiały Artura Śliwińskiego/S.Chankowski/	72 - 126
Nr 5 /1962/	
- Akta I Kongresu Nauki Polskiej /M.Wrzoskowa/	23 - 70
Nr 6 /1963/	
- Akta Polskiego Towarzystwa Historycznego /H.Dymnicka - M.Wrzoskowa/	80 - 127
- Materiały Antoniego Wróblewskiego /J.Szajbel/	80 - 127

Nr 7 /1964/

- Materiały Janusza Iwaszkiewicza /S.Chankowski/ 33 - 53
- Materiały Aleksandra Lednickiego /M.Wrzoskowa/ 54 - 70
- Materiały Zygmunta Moczarskiego /Z.Wardęska/ 71 - 93
- Materiały Ludwika Skubiszewskiego /J.Szajbel/ 94 -105

Nr 8 /1965/

- Materiały Tadeusza Mańkowskiego /A.Kamiński/ 13 - 54
- Materiały Wiktora Ormickiego /O.Staroń/ 55 - 78
- Materiały Edwarda Schechtla /A.Marciniak/ 79 - 102

Nr 9 /1966/

- Materiały Kazimierza Bassalika /S.Chankowski/ 35 - 54
- Materiały Ludwika Ręgorowicza /M.Wrzoskowa/ 55 - 81
- Materiały Adama Szymańskiego /H.Obuchowska-Pysiowa/ 82 - 87

Nr 10/1967/

- Materiały Wiktora Schramma /A.Marciniak/ 20 -106

SPIS TREŚCI

M. Wrzoskowa: Działalność Archiwum PAN w zakresie sprawowania opieki nad narastającym zasobem archiwalnym Polskiej Akademii Nauk 3
H. Zubala: Formy szkolenia w Archiwum Polskiej Akademii Nauk 14
Inwentarze archiwalne 28
H. Dymnicka: Akta Komisji Naukowej Obchodu Roku Mickiewicza PAN (1953—1956) 30
S. Chankowski: Materiały Antoniego Artymiaka . . 65
R. W. Wołoszyński: Materiały Ludwika Chmaja . . 86
A. Brachfogel: Materiały Eugeniusza Dziewulskiego 112
M. Wrzoskowa: Materiały Władysława Dziewulskiego 121
Sprawozdanie Archiwum PAN za rok 1967 . . . 149
Inwentarze zespołów archiwalnych ogłoszone w numerach 1—10 „Biuletynu Archiwum PAN" . 181